¶IOANNIS Mariæ Catanæi Commentarij in Epiſt.C.Plinij Cæcilij Secundi Nouocomenſis.

FREQVENTER) Primum præfari libet inſcribendum eſſe ex veteribus marmorum titulis,C.Plinij Inſcriptio
Cęcilij Secũdi:ad hoc Tranqllo & Dione in Auguſto tradẽte,lege cautũ fuiſſe,vt adoptatus adoptãtis operis.
appellationem ſumeret,id eſt nomen familiamq́;ſua etiã retenta.vnde Octauius a Iulio adoptatus C. Adoptato
Iulius Cæſar Octauius eſt appellatus.& P.Cornelius Africanus Scipio Aemilianus,L.Pauli filius, & Africa rum noĩa.
ni per adoptionem nepos:neq; refert vtra familia præcedat. ¶Septitius Clarus,cui hoc opus epiſtolare dedi Septitius Clarus.
cat,& hortatu ei⁹ ſuſceptũ emit tit,vir fuit iudicio Secundi ab omni fraude remotus: Euritij Clari auunculus : Pręfecto Pretorij Turboni, Adriano volente, ſucceſſit. deinde tamen illi ſucceſſorẽ dedit Imperator : ꝙ apud Sabinam vxorem iniuſſu eius familiari⁹ ageret, q̃ reuerẽtia domus Cęſarię poſtulabat: moxq; eum loco hoſtis habuit. Accurati⁹) diligẽtius,cura maiore.ſicut etiã in codice antiquo ſcriptum fuit, a cura ſua facit lectorẽ attẽtum.

Colligerem) in vnũ redigerẽ. Seruauit ordinem:nam prius neceſſe eſt colligere: deĩde publicare. Non ſeruato temporis ordine) non conſideraui tempus, quo vnaquęq; epiſtola compoſita fuerat: quod non tam ſeruãdum ijs qui epiſtolas emittunt, q̃ hiſtoricis : quibus proprium,

C.PLINII CÆCIlii Secundi Epiſtolarum LIBER PRIMVS.

C.PLINIVS SECVNDVS SEPTITIO SVO S.

FREQVENTER hortatus es, vt epiſtolas, ſiquas paulo accuratius ſcripſiſſem, colligerem, publicaremq́. Collegi non ſeruato temporis ordine, neq; enim hiſtoriam cõponebam, ſed vt quæq; in manus venerat. Supereſt, vt nec te conſilij, nec me pœniteat obſequij. Ita enim fiet, vt eas quæ adhuc neglectę iacent, requiram: & ſiquas addidero, non ſupprimam. Vale.

quo tempore ſingula geſta ſint,explicare:vnde ſubiecit. Neq; enim hiſtoriam componebã)credo feciſſe Secundum ad exemplũ Tyronis Ciceronis liberti:qui nullo certo compoſitionis ordine,M.Tullij congeſſit epiſtolas:at in hiſtoria rerum ordo requiritur,plęrumq; tamen tranſmutatur : quod Tranquillus eſt ſecutus per ſpecies,non per tempora dimẽſa Ceſarum vitas monumẽtis tradendo,nõ ſine ratione,& excuſatiõe. Sed) collegi. In manus venerat)caſu & forte.In manus tamen venire nõ ſolum ſignificare inuentionem,verum In manus venire.
etiam recognitionem:ſicut dicitur in mentem venire,non recordationis cauſa tantum ſed recognitionis,conſiderationiſq́. Conſilij tui) quo me ad epiſtolas publicandas incitaſti. Obſequij) vt tibi morem gererem. Senſus eſt,reſtat igitur vt vterq; hoc opus comprobet,& placeat lectoribus.. Ita)ſi placuerint,incitabor requirere,quæ ſunt in obſcuro:& deinde quas ſcripſero in volumen redigam. Addidero)compoſuero. Nõ ſupprimam) non contineam apud me ſed publicem.

C.PLINIVS ARRIANO SVO S.

QVia tardiorem aduentum tuum proſpicio, librum,quem prioribus epiſtolis promiſerã, exhibeo. Hunc rogo ex conſuetudine tua & legas & emẽdes: eo magis,ꝙ nihil ante peręque codẽq; ſtylo ſcripſiſſe videor. tẽtaui enĩ imitari Demoſthenem ſemper tuum,Caluum nuper meum

QVia tardiorẽ) Hic me fere cõfundit diuerſitas exẽplariũ : nã Adriano alia,alia rurſus Arrio,plura Arriano ſcriptã fidẽ faciũt.ſed Arriano oĩno cõtẽderim: Arriano inquã Maturio Altinati equiti: Arrianus
cuius familiaritate & iudicio in Maturius.
litteris Secũdus vtebatur.eodem lib.iij.mentionẽ ad Maximũ faciente.Fuit & Arrianus philoſophus ex Nicomedia Romæ cla

rus, Adriano & M.& Antonio imperãtibus nouus Xenophon cognomento,Epicteti diſcipulus,qui aucto Arrianus
re Luciano vitam Tilibori latronis ſcripſit.Et Arriani iuriſconſulti mentio fit ab Vlpiano:vt alios alijs tẽpori Seuerus.
bus Arrianos vigentes omittam.nam & Iabolenus de iure fiſci ſcribit,Arrianũ Seuerũ pręfectũ ęrarij:cũ eius
qui tacite rogatus fuerat nõ capienti fidei cõmiſſum reddere:bona publicata erant:pronunciaſſe nihilominus
ius deferendi ex conſtitutione diui Traiani habere eum,cui fidei cõmiſſum erat relictũ.Poteſt etiã videri ſcri Arrius
pta Arrio Antonino,ad quẽ alibi.Antonini inquam Pij auo materno,qui Neruã miſeratus,ꝙ impare cœpiſ Antonin⁹.
ſet,homo ſanctus & bis conſul ſemel cũ Mario Celſo.authores habeo Spartianũ & Tacitũ. Mittit libros ſu
os ꝓ Accia Variola emẽdãdos,rogatq; vt intẽdat limã & iudiciũ cõſilio eius in editiõe vſurus. Aduẽtũ) in
vrbẽ. Librũ)actionẽ ꝓ Accia Variola:quã teſtat̃ ſcripſiſſe ad imitationẽ Demoſthenis ꝓ Cteſiphõte. Prio
ribus epiſtolis)q̃ nõ ſunt ĩ hoc volumine.nã alius liber eſt de quo octauo ſcribit. Ex cõſuetudine tua) diligẽ
ter. Peręque) pariter.Cęſar lib.vij.Peręque e regione caſtrorũ caſtra ponebat.Videtur tñ ſuperfluũ aut pæ Peræque.
que aut eodẽ ſtilo:idẽ enim ſignificãt.quare placet vt legas:eodem libro.i.nihil antea ſcripſi quale eodẽ libro Zelus.
Qui ꝓ ſtilo legũt zelo,nõ recte iudicãt,& ſi Gręci dicant ζῆλον,ac interdum noſtri:e quibus Auſonius & Se Stilus.
neca in Prouerbijs:vbi etiã verbũ zelari vſurpauit.niſi fortaſſe volumus interpretari zelũ ꝓ nimia decoris affe
ctatiõe:& vt obſeruat̃ apud Cyprianum:& a Grãmaticis dicitur cacozelia nimia decoris affectatio corrupta Cacozelia.

ſententia. Quamuis Hammonius zelũ eſſe voluerit imitationem boni: verum tamen etiã de malo dici idẽ aſ-
ſerit. Poſſumus inſuper reſpicere ſequentia: ꝙ ſcilicet in nulla alia oratione tot authores ſit imitatus Demo-
Stilus. ſthenẽ, Caluum, & M.T. Stilo) dicendi genere. Stilus ferrum acutum & obtuſum: illo, vt notarent: hoc, vt
expungerent. nam vtrumq; ſtilo fiebat: quo pugillaribus ſcribitur: ſæpe tamẽ pro cõpoſitione ſumitur. verba
ſunt ex primo de Oratore, Stilus optimus & pręſtantiſſimus dicendi effector & magiſter. & tardum & dili-
gẽtem Quintilianus ſtilum probat. at Donatus vt alij Euanthius voluit ſtilum verbis, orationem ſenſu con-
ſtare. Semper tuum) quo ma-
xime delectaris: & tibi propo-
ſuiſti imprimis imitandũ. Nu-
per meum) quẽ in hoc libro imi
tatus ſum primũ. Scio in aliqui-
bus exẽplaribus circũferri, Ca-
luum nuper meũ duntaxat figu
ris orationis. nã vim tantorũ vi-
rorũ pauci quos æquas aſſequi
poſſunt: vt ſit ſenſus, ĩ nulla alia
oratione imitatũ eſſe Caluũ ora
Caluus. torẽ, ꝗ in hac: & pauci oratores
tibi pares poſſunt aſſequi vim tã
torũ virorũ. Sed vt hãc lectionẽ
non admittã: præter alia impri-

dũtaxat figuris orationis. Nam vim tantorum verborum pauci, quos æquus amauit, aſſequi poſſũt. Nec materia ipſa huic (vereor ne improbe dicam) æmulationi repugnauit. Erat enim prope tota in contentione dicendi, quod me lon- gę deſidię indormientem excitauit, ſi modo is ſum ego, qui excitari poſſim: non tamen omnino Marci noſtri τὰς ληκύθους fugimus, quoties paululum itinere decedere non intempeſti uis amœnitatibus admonebamur, acres enim eſſe non tri- ſtes volebamus. Nec eſt quòd putes me ſub hac exceptio- ne veniam poſtulare, immo quo magis intendam limam

mis efficit, ꝙ ipſe alibi eiuſdem mentionẽ faciẽs teſtatur tm̃ ſe imitari Demoſthenẽ, nulla Calui recordatione
habita: de quo in ſequentibus plura. & credibile ſit, ſemper optima Pliniũ imitanda ſibi propoſuiſſe, Demo-
ſthenẽ. ſ. & M. Tulliũ. quanꝗ fuerint qui Caluũ oĩbus oratoribus pręferrẽt. Quare ſincerior lectio elicitur ab
eo exẽplari, in quo ſunt illi tres libri Cor. Taciti nuꝑ publicati. nã vim tantorũ verborũ, pauci, quos ęquus a-
mauit, aſſequi poſſunt. cũ Pli. gaudeat ſuis epiſtolis interponere Virgiliana carmina. vt ſit ſenſus, pauci, quos
Figura. æquus amauit Iuppiter, poſſunt aſſequi vim verborũ Demoſthenis. Figuris oratiõis) dicẽdi gñe. eſt em̃ figu
ra cõformatio ꝗdã oratiõis remota a cõmuni, & qua diuerſa ſermonis forma cõiungitur. Figuris igĩ ſenten-
tiarũ: quibus Fabio referẽte plurimũ oratio inſignitur, a quo lib. xij. hęc pro Demoſthene tradunt̃. Nõne, in-
quit, cũctos illos teretes oratores, ſublimitate, vi, impetu, cultu, cõpoſitione, ſuꝑauit? nõ inſurgit locis? nõ figu
ris gaudet? nõ trãſlationibus nitet? nã pene lex orãdi fuit. Tãta vis in eo, tã dẽſa oĩa, ita quibuſdã neruis intẽta
ſunt. Vim verborũ) Quę ſolet Aeſchines mõſtra inuidioſe appellare. Fuit em̃ egregius verborũ fabricator.
Pauci) ſummi oratores. Materia ipſa) nr̃a cauſa, argumẽtũ rei. Improbe) inſolẽter. a modeſtia cõmen-
Aemulator dat opus ſuũ. Nec repugnauit) nec fuit aliena, cõuenit. Huic æmulationi) Demoſthenicę. Aduerte ęmula-
Imitator. torẽ poni ꝓ eo q de pari loco cõtẽdit: ſecus imitatorẽ. Hic idẽ alibi, Nõ vt æmularer, ſed tñ imitarer & ſeque
rer tm̃. Aliqñ cũ inuidia ponit̃, vt apđ Apuleiũ in tertio Foridorũ. Marcellus ſic diſtĩguit, Aemulus, inqt ſimili
tudinẽ vitę vel inſtituti repręſentat. Itẽ ęmulatio ab imitatione hoc diſtat, ꝙ imitatio ſimplex eſt & liuorem
Cõtẽtio. atq; inuidiã nõ admittit: ęmulatio habet quoddam imitãdi ſtudiũ, ſed cũ malitię operatiõe. M. Tulli⁹ ꝓ ſecta
tore indifferẽter vſurpat, Aemulo, dicẽs, atq; imitatore ſtudiorũ meorũ ac laborũ. In cõtẽtiõe dicẽdi) cõcer
tatione, animi intẽſione, ꝗ maxime cõſiſtit in cõfirmatione & cõfutatione: cũ ſit oratio ad cõfirmandũ & con
futandũ accõmodata. Eã Cicero in cõtinuationẽ & diſtributionẽ diuiſit: neq; hic locũ habet exornatio eiuſdẽ
appellatiõis, quę fit ex cõtrarijs verbis. Lõgę deſidiæ) deſuetudini a forẽſibus cauſis. Excitauit) plurimum
valet ſi Fabio credimus acumen in altercatiõe. qđ ſine dubio a natura veniẽs arte adiuuat̃ & exercitatiõe. Si
modo) Correctio. Marci noſtri) Ciceronẽ ſignif. Quẽ noſtrũ, id eſt Latinũ appellat, reſpectu gręci Demo-
ſthenis. quem, interrogatus quõ tm̃ in dicẽdo profeciſſet, reſpõdiſſe ferũt, Quia plus olei ꝗ vini cõſumpſiſſet.
Lucerna. ληκύθους) lepores, ſuauitatẽ, lucubratiões. Cic. ad Atticũ, Et facerẽ diutius, niſi me lucerna deſereret. i. lucubra-
tio. Sic lucernã vſurpat Martialis. idẽ Cic. ad eundẽ, Quid multa? totũ hunc locũ, quẽ in ariſtocratia ego va-
rie meis orationibus, quarũ tu Ariſtarchus es, ſoleo fingere de flãma, de ferro noſti illas ληκύθους valde graui-
Lecythus ter pretexuit. i. pigmẽta, exornationes, ꝙ palęſtritę oleo perũcti lucẽtes & nitidi fiebãt. Eſt em̃ lecythus vas o-
leariũ: & plerũq; ex alabaſtro vnguentũ continẽs, dictũ quaſi ἀγγεῖον. i. receptaclulũ: ꝙ capaciſſimũ ſit παρὰ τὸ κύ
τος a vaſe λάκυτος, aut ꝙ planũ habet fundũ vel labruſculũ aut ꝙ oleũ celat. Lecythos quidã metaphorice ac
cipiũt pro gymnaſio, authore Polluce, vt ſit ſenſus, Pli. nõ declinaſſe a Cic. ſchola: ideoq; in numero plurium
dixiſſe Lecythos, qm̃ M.T. cyclicam noſcebat pædiã. authores habeo Suidã, Hãmoniũ, Atheneũ. & Sopho-
ληκυθισμός. cles Euphoniæ cauſa Lecythiſmũ dixit. Poſſemus etiã interpretari ꝓ cõmiſeratione. nã Ariſtoph. vſurpat in
Pluto. ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ληκύθῳ, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἐλεοῦμεν, oleũ nõ eſt in lecytho. i. nõ mouemur mĩa. Nõ fugimus)
Digreſſio. imitati ſumus. Itinere) a propoſita cauſa. Decedere) vti digreſſionibus. ſępe vtile eſt digredi ab eo, qđ ꝓpo
ſueris, permouendorũ animorũ cauſa. itaq; vel narratiõe expoſita ſępe datur ad cõmouẽdos aĩos digrediẽdi
locus, vel argumẽtis cõfirmatis, vel cõtrarijs refutatis, vel vtroq;, vel oĩbus, ſi habet cũ cauſa dignitatẽ atq; co
piã, ſed maxime cũ cõcitamus aĩos: nã ibi plurimũ poteſt, eaq; laus vna oratoris eſt, & ꝓpria ſecũdũ Craſſum
apud Ciceronẽ de oratore: modo non ſit lõgior, in qua, cũ fuerit delectatio, debet etiã reditus ad rẽ aptus &
cõcinnus eſſe. Nõ intẽpeſtiuis amœnitatibus) opportune ad demulcẽdas iudicum aures. Quĩtil. Orator erit
egreſſionib⁹ amœnus, in quib⁹ M. Tullius excelluit: laudes ſuas, vel aduerſarij vitia, notãs. Acres) acuti inge
Nec eſt ꝙ. nio, & mẽte ſeueri diſputãdo. ꝙ niſi librũ digreſſionib⁹ exhilaraſſet, triſtis & ſeuera fuiſſet oratio. Nec eſt) ꝓ
nõ opus eſt, peculiare Secũdo dicẽdi genus, qđ interdũ depręhẽdes apud Martialẽ, quale illud. Non eſt ꝙ ti
meas Cãdide. Exceptiõe) ꝙ acres eſſe volebamus. An qa materia cõſtabat in cõtẽtione dicẽdi. Veniã) erro
rũ, ſi quos in digrediẽdo cognoueris. Intẽdã limã tuã) acuã, & excitẽ tuũ iudiciũ, ac emẽdationẽ ĩ hũc librũ.

Lima)trāſlatio ꝓ cēſura,& emēdatiōe. ſicut etiā ſolēt fabri ſupflua abradere. vñ Martialis iudiciū & corre Lima.
ctionē eiuſdē Plinij ac Seueri cōmēdās lib.v.ſcripſit,Quę cēſoria cū meo Seuero docti lima momorderit Se
cūdi,& limatū vario togę vſu idē retulit Auctum(vt in hoc quoq; Martiali opē feramus)ꝙ optime calleret
oīa q̄ Togato viro conuenirēt.Sane verbum frequēs apud vtroſq; & ante eos M. Tullius dixerat. Veritas
ipſa limatur in diſputatione. Cōtubernales)meos amicos,familiares.ꝓprie tñ de his q militię ſub vno tēto Contubernales.
rio vitā degūt,& cōtuberniū ꝓ decē militibus vna militātibus,& cōuiuētibus:nā tabernę appellatio declarat

tuam,confitebor & ipſum me,& cōtubernales ab editione
non abhorrere:ſi modo tu fortaſſe errori noſtro albū calcu
lum adieceris,Eſt enim plane aliquid edendū , atq; vtinam
hoc potiſſimum,quod paratum eſt(audis deſidię votū)edē
dum autē ex pluribus cauſſis:maxime ꝙ libelli,quos emiſi-
mus,dicuntur in manibus eſſe,q̄uis iam gratiam nouitatis
exuerint.Niſi tamen auribus noſtris bibliopolę blādiūtur.
Sed ſane blandiantur,dum per hoc mendacium, nobis ſtu-
dia noſtra commendent. Vale.

omne vtile ad habitandū ædifi- Contubernium.
cium,nō ex eo ꝙ tabulis clauda
tur:inde tabernacula & cōtuber Taberna.
nales.hæc Iuriſcōſultus de ver-
borū ſignificatione.Feſtus tamē
Pōpeius contubernales a taber
nis,quæ fiebāt ex tabulis, dictos
opinat̄. Hic ſimpliciter pro cōui
ctoribus & domeſticis, e quibus
erat Trāquillus,Voconius Ro-
manus,& liberti nō illiterati, ac
cipiuntur.ſic libro.i.Columella,
Villico mulierē cōtubernalē ex
Celſi ſentētia aſſignauit. Errori noſtro)ſententiæ cōtubernaliū.vbiq; modeſtiā ſuā prætendit:innuens poſſe
iudicio decipi ſe & ſuos. Albū calculū adieceris)approbaueris,aſſenſeris,dignum editione iudicaueris.Sido Calculus albus.
nius in epiſtolis.Ego tñ huiuſmodi cōſilio albū calculū minime apponā.i.nō cōprobabo.mos erat per album
calculum ſuffragari.Agathias lib.iij.epigrāmaton,λευκὸν ψῆφον ἐδεξάμεθα,album calculum ſuſcepimus,dū oſten
dit Theodori & vxoris innocētiā cōprobatā,& abſolutos a crimine,per nigrum autē cōdēnare.Ouidius Cal Niger cal.
culus immitē demittitur ater in vrnā.& Apulei⁹ decimo,Manū vrnali opponit orificio,ne calculus ater intru
datur. Edendum)publicandū.Vlpianus,Edere eſt vel tradere libellis,vel codicem proferre. Hoc potiſſi- Edere.
mum)hoc qd ſum emiſſurus opus,ſit optimum. Vt editionem mereatur)ne ſi editione indignū fuerit, aliud
de integro mihi ſit elaborandum,hoc enim deſidioſi hominis votum. Deſidię votum) hominis ignaui deſi
derium,optantis ſua ſcripta eſſe præſtantiſſima. Libelli quos emiſimus) intelligerē libellos de vltione Hel-
uidij, quos tēporibus Neruę ſcripſiſſe,ac mox emiſiſſe teſtat̄ alibi. In manibus eſſe)laudari, ꝓbari, placere.
Gratiā nouitatis exuerit)ſi iāpridē ſint publicati,neq; legant̄,tāq̄ noui,placēt em̄ q̄liacūq; ſint noua ſcripta.
Blādiunt̄ auribus)adulātur,falſa referūt. Studia noſtra cōmēdēt)& ꝑ hoc īcitēt me ad potiora publicāda.

C. PLINIVS CANINIO RVFO SVO S.

QVid agit Comū,tuę,męq; delicię?quid ſub-
urbanum amœniſſimum?quid illa porticus
verna ſemper?Quid πλατανὼν opaciſſimus?
quid Euripus viridis,& gēmeus? quid ſubie
ctus,& ſeruiens lacus?quid illa mollis,& ta-
men ſolida geſtatio? quid balineum illum, quod plurimus
ſol implet & circumit ? quid triclinia illa popularia ? quid

QVid agit Comū)Cani- Argumētū. Caninius.
niū Rufum municipem
ſuū hortat̄,vt ſe monu-
mētis literarū a mortalitate vin
dicet, omiſſa rerum vulgariū cu
ra. Fuit em̄ ſtudioſus carminū,
pręſertim quib⁹ bellū Dacicum
Traiani ſcribere orſus eſt. ¶Co Comum.
mū)patria noſtra. olim medio-
cre oppidū,cæterū Pōpeius Stra
bo Pōpeij magni pater colonos
ab incumbētibus Rhetis vaſtato reſtituit:cui Cn.Scipio tria millia hoīm inſup adiecit.Poſt modū Iuli⁹ Cæ-
ſar qnq; inquilinorū millia ad habitandū deduxit,e quib⁹ qngēti illuſtres fuere gręci.Hos etiā ciuitate dona-
tos in habitatorꝝ numero deſcripſit:haud tñ ibidē domiciliū habuere,ſed oppido nomē relinquētes, & No-
uū Comū appellātes, Nouocomēſes oppidanos vocauere. Nobilitat̄ Comū,Plinio referēte,aqua ad tēpera
turā ferri.Interpres Appiani decept⁹ eſt vbi tradit Cęſarē Nouū Comū cōdidiſſe cū gręce ſcribat̄ κατῳκῆσαι.i. Appiani locus.
coloniā deduxiſſe. Tuæ meęq; deliciæ)vtriq; noſtrū magna oblectamēta p̄ſtās. Quid)repete agit. Sub-
urbanum)rus iuxta vrbē Comū. Verna)aprica æſtate & hyeme vbi ſit perpetuū ver. Platanus opaciſſima) Platanon.
legit̄ etiā Platanon opaciſſimus. nā platanon locus eſt platanis cōſitus, cui⁹ accuſatiuū platanona Martialis
ꝓtulit lib.iij.& Sidoni⁹ octauo.Eſt autē forma gręca. Sicut daphnon lauretū a latinis dictū . Platanus arbor Platanus.
eſt vmbræ gratia tātum expetita:& adeo poſtea honoris increuit,vt mero infuſo enutriret̄: nā p̄ter Plinij teſti
moniū accedit Martialis authoritas de Platano Cordubēſi talia ſcribētis,Creuit & effuſo lætior vmbra me-
ro.Cōmendatio arboris nō alia maior,q̄ ſolē æſtate arcere,hyeme admittere.vnde tradit Cicero ī ſuo Ora-
tore diſputaſſe cōmode Scęuolā cū Craſſo & reliqs in Platanone,quē ſane Tacitus lib.xi. ſuarū hiſtoriarum
ſignauit dū inqt,Ne opacitas arborū vapore ignis minueret̄. Eurip⁹)vt diei æſtū redderēt leniorē,aquā deri Euripus.
uabāt ꝑ varias ſemitas fluentē:riui autē hmōi obliqui & reciproci,q fluūt & refluūt,Euripi appellant̄: de quo
rū inſtabilitate extāt apud Suidā gręca ꝓuerbia,quale illud ἄνθρωπος εὔριπος. homo euripus.Aduerſus hoīes Homo euripus prouerbia.
facile ſe mutātes,& inſtabiles:& illa ad idē τύχη εὔριπος,καὶ διάνοια εὔριπος Fortuna euripus,&,Sentētia eurip⁹.
Eſſe aquarum ductus euripos ſatis conſtat Senecę teſtimonio libro.xiiij.epiſtolarum referentis, Qui euripos
ſubito aquarū impetu implet aut ſiccat.Lāpridius in Heliogaballo, Fert̄ ī euripis vino plenis nauales circēſes
exhibuiſſe.Plinius,Cæſar dictator in elephantorū munere euripis arenā circūdedit:ne,vt prius,cū populi ve-
xatiōe eruptionē tentarēt. abhorret em̄ aquā id gen⁹ bellug. ex quib⁹ apparet nō ſatis verā illorū ſententiā , q
riuulos ꝑ prata defluētes,ſi paulo murmuratiores eſſent,euripos:alios maiuſculos,nilos appellarūt:nam M. Nilus.
Tulli⁹ lib.i.de Legib⁹ indifferēter poſuit,Duct⁹ inqt aquarū,q̄s iſti nilos euriposq; vocāt,q̄s cū viderit nō irri

illa paucorū? quid cubicula diurna, nocturnaꝗ? poſſident ne te, & per vices partiūtur? An vt ſolebas, intentione rei familiaris obeūdȩ, crebris excurſionibus auocaris? ſi te poſſidēt, felix, beatusꝗ es: ſin minus, vnus ex multis. Quin tu (tēpus eſt enim) humiles & ſordidas curas aliis mandas: & ipſe te in alto iſto pinguique ſeceſſu ſtudiis adſeris? Hoc ſit negociū tuū. hoc ocium, hic labor, hȩc quies, in his vigilia, in his etiam ſomnus reponatur. Effinge aliquid & excude, quod ſit perpetuo tuū. Nā reliqua rerū tuarū poſt te aliū atꝗ aliū dominū ſortientur. Hoc nunq̄ tuum deſinet eſſe, ſi ſemel cœperit. Scio quem animum, quod horter ingeniū. Tu modo enitere, vt tibi ipſe ſis tanti, quanti videberis aliis, ſi tibi fueris. Vale.

ſerit. Sed magis ridicula illorū opinio, qui euripum vitē malleolis circūquaꝗ ductis in formā lacus eſſe credi
derūt. Neꝗ aſſentior diſſentientibus euripos manu factos per foſſas & cuniculos, dictos a ſimilitudine Chal
cidici freti ſepties in die reciprocātis, authoribus Iuſtino & Suida: a quo Euripus, fretum, locus aquoſus inter
duas terras Bœotiȩ & Atticæ interpretatur. Liuius tñ, Non ſepties die, ſicut fama fert, tēporibus ſtatis reci-
procat euripus: ſed temere im modū venti nunc huc nunc illuc verſo mari, velut mente præcipiti, deuolutus
torrens rapit: & Pauſanias lib. ij. teſtatur Euripū circūfluere in circuitu regionis Plataniſtæ: quȩ qa multis pla-
tanis conſita, inde traxit appella
tionē. & lib. vi. Mitylenā, inquit,
dupliciter euripi diuidũt. Ap-
pellari euripi παρὰ τȣ̃ ῥιπίζω, a la
titudine ꝑ cōtrariū, ꝙ nō ſint lati
ſed anguſti: ſic ſcriptum reperies
apud magnū etymologicū. Vi
ridis) refertur ad hȩrbas, quas al
luit. Gēmeus) ad ſplendorem
aquȩ, & calculorū. Subiectus)
demiſſus: nā villa iuxta lacū ſur-
gebat. Seruiēs) vſibꝰ tuis. La
Geſtatio. cus) Larius. Geſtatio) locꝰ quo
geſtabātur ſanitatis, vel volupta
tis gratia. Idē ad Gallū, Geſtatio
buxo, aut rore marino, vbi defi-
cit buxus, ambitur: de qua locu-
tus ſatyra ſeptīa Iuuenalis, Bal
nea ſexentis, & pluris porticus: in qua Geſtetur dñs quoties pluit. Et quarta, Quid refert igit̄ quātis iumēta fa
tiget Porticibꝰ? quāta nemorū vectetur in vmbra? Et Paulus geſtationē cōfici ex arboribus aſſerit, ſed pro ipſa
ſuccollatione interdū vſurpatur. nā Celſus inq̄t, Lenis in naui, in lacu geſtatio eſt vehemētior in alto, vel lecti
Balneū & ca, aut ſcāno: acrior vehiculo. Mollis & tñ ſolida) vt lectica ſenſim lata. delicata. ſ. & tñ virilis. Balneū) legi
balineum. tur in multis codicibus balineum, ſicut apud alios: ꝙ non abhorret a ratione, cū græci βαλάνειον vocent: de cu-
ius verbi deriuatiōe, Suidā & magnū etymologicū lege. enimuero in monumētis antiquorū balineū potius q̄
balneū annotauimus: poetȩ tamē balnea & nō balinea vſurparunt. Balneas vero P. Victor, ſi tamē ille libel-
lus q circūfertur de regionibus Vrbis, ipſius eſt ſȩpius, interdū Plinius hiſtoricus, & Iuriſconſulti. Varro tra-
dit balneas, publicas ſignificare: at neutro, priuata. Plurimus ſol implet ac circuit) in quod Seneca ſic in
epiſtolis inuehitur. At nunc blactaria vocāt balnea, ſi qua nō ita apta ſunt, vt totius diei ſolē feneſtris ampliſ
Triclinium ſimis recipiant, niſi & lauentur ſimul & colorentur, niſi ex ſolio agros ac maria proſpiciant. Triclinia) tri-
clinium neminem adeo ineruditū puto qui neſciat locū eſſe conuiuij. dictū authore Seruio a tribus lectis ſtra
tis: quod etiā vocabuli interpretatio oſtendit, & Varro in re ruſtica, Tricliniū ſterni cœnandi cauſa dixit: ſicut
Apuleius comeſſatoribus inquietum. id Porphyrius latine cœnaculū ſentit. Lectos eius pares & altitudine,
& materia, & figura Varrro fieri ſolitos aſſeuerat, qui triclinaria æſtiua ad frigus orientis, hiberna ad ſolē oc
cidentē conſtrui præcipit: a quo nō diſſentit Vitruuis, niſi in quantū ad ſeptentrionē: præterea verna, & autū-
nalia, ad orientē vergi mandat: rationeſꝗ inſuper explicat talis poſitus, & tricliniorū, quæ cōclauia ſiue cœna
toria dici poſſūt: quāta latitudo fuerit, bis tanta lōgitudo: ſicut altitudo dimidio latitudinis, & lōgitudinis fie-
Popularis. ri debebit. Popularia) multorum, & cōmunia multis. vnde quidā græcorū popularia appellarunt populi cō
gregationē: interdū populare populo gratū, ſicut apud eundē ac pleroſꝗ ſæpius: popularis etiā eiuſdē popu
Popularitas li vir, & cōditionis: aliquādo amicus. & popularitas in omnis rei cōſortiū ſumitur: quæ ſecundū Plutarchum
in opere Politicorum ratione orationeꝗ populo perſuadet. Trāquil. pro fauore & aura populi, Popularita-
te, inquit efferebatur. Sic Statius, Et gratū popularitate magnū. Poſthæc in quibuſdā exemplaribus ſcriptum
fuit: quid popinæ, ſed etſi huic ſcripturæ fidem vetuſtas afferat, tamen non ſatis cōuenire videtur, vt Caniniū
& occupari popinis, id eſt tabernis ſcribat: nam ſuperiora, & quæ ſequuntur, etiam viri ſummi fecere: hoc niſi
perditæ luxuriæ. Popinæ) tabernȩ, inde popinones luxurioſi qui oblectantur tabernis. Diurna) in quibus
Diurna. quieſcere ſolemus interdiu: nam nocturna proprie dicuntur dormitoria. Partiuntur) ſortiuntur, in ſecunda
tamen lectione patiuntur fuit. vt modo in vnum transferas modo in aliud. Auocaris) diſtraheris, remoue-
Excurrere. ris ab huiuſmodi commodis. Excurſionibus) motibus, perturbationibus, inquietudinibus: nam illi dicuntur
excurrere, qui cauſa rei familiaris obeundæ, vt negociatores, modo huc modo illuc ad conficienda negocia
currūt. Obeundȩ) curādæ, componendæ. Si poſſident) ſi occuparis tot voluptatibus, & iſto pinguiſſimo
Felix. ocio. Felix beatuſꝗ es) Felix, qui recipit a fortuna felicitatē: aliquando tamen, vt apud Virgiliū, ponit̄ ꝓ eo,
Beatus. qui dat. Beatū vero eſſe ſcribit Seneca, quē nulla res minorē facit, & ſummā tenet: ne vlli quidē niſi ſibi inni-
xus eſt: nam ille beatus videtur, cui & bona ſuppetūt, & quēadmodum carere vitijs debeat, callet. Felicē minꝰ
eſſe, q̄ beatū Apuleius indicat. Felix, inquit, & certius beatus. Sic Valerius. Vnde ſeruauit ordinē Secūdus quē
libro tertio mutauit, poſtponēs minus, beatū & felicē Siliū dicens. Plato felicitatē quinquepartitā definit, &
Beare. beare Vlpianus interpetatur ꝓdeſſe. Inde bona, ꝙ proſint. Sin minus) ſi nō te poſſidēt. Vnus ex multis) ple
Bona. beius es, & vulgaris. ſic Cic. ij. de finibus. Hic dicēdi mos apud græcos vſitatiſſimus: cū volūt oſtēdere aliquem
Vnꝰ ex mul nulla virtute eminere inquiunt, οὗτός ἐστιν ἐκ πολλοῖς hic eſt ex multis. Vel vnꝰ ex multis) .i. infelix. Tempus eſt
tis. enim) Iam perueniſti ad ætatem ſtudijs aptā. Humiles curas) adminiſtrationem rei familiaris conuenientem
vulgaribus: neminē eñ excelſi ingenij virū humilia delectāt & ſordida: magnarū rerū ſpūs ad ſe vocat, & ex-
tollit, & præter dicta Senecæ Mamertinꝰ ꝓ cōſulatu, Nō poteſt quicq̄ abiectū & humile cogitare, q ſcit de ſe

ſemper eſſe loquẽdũ. Sordidas) deformes, auaras. Alijs) diſpẽſatoribꝰ tuis, ſiue hoĩbus auaris, & p̃ſentia tã tum cogitãtibꝰ. Pingui) vbere, ocioſo, q̃eto. Aſſeris) liberas vendicas, qđ etiã ĩ aliquibꝰ exẽplaribꝰ offendi. Negociũ) in hoc inſuda. Hoc) ociũ. Hoc) oblectare, nã intentiõe ſtudij ſumma, corpꝰ & animũ fatigamꝰ: re miſſa, fouemꝰ. eſt autẽ cõtrariũ, exornatio in verbis. Somnus reponat) ſtudendo ſomnũ expectes. Effinge & excude) illud ad inuentionẽ & cõpoſitionẽ, hoc ad emendationẽ refert: tracta ſimilitudine a ſtatuarijs, q̃ formis ſtatuas effingũt, & lima poliunt. Perpetuo tuũ) ſemp̃ circũferatur ſub tuo noĩe. Fere ſimilibus eundẽ hortat lib. iij. Nos certe ſtudijs p̃feramus, & quatenꝰ nobis denegat diu viuere, relinquamus aliq̃d, quo nos vixiſſe teſtemur.

C. PLIN. POMPEIAE CELERINAE SOCRVI S.

QVantum copiarum in Ocriculano, in Narnienſi, in Carſulano, in Peruſino tuo, in Narnienſi vero etiã balineũ, ex epiſtolis meis (nã iã tuis opus nõ eſt) vna illa breuis, & vetꝰ ſufficit. Nõ, me hercule, tã mea ſunt, q̃ mea ſũt, q̃ quę tua. hoc tñ differunt, q̃ ſolicitius & intẽtius tui me, q̃ mei excipiũt. Idẽ fortaſſe eueniet tibi, ſiquãdo in noſtra deuerteris: quod velim facias, primũ vt perinde noſtris rebus, ac nos tuis, perfruaris: deinde, vt mei expergiſcãtur aliquãdo, qui me ſecure, ac prope negligẽter expectant. Nã mitium dominorum apud ſeruos ipſa conſuetudine metus exoleſcit: nouitatibus excitantur, probarique e dominis per alios magis, q̃ per ipſos laborant. Vale.

Reliqua rerũ tuarũ) bona fortunæ. Hoc) opus litterarũ. Semel cœpit) merito laudatũ fuerit. Vñ apud Athenęũ legimus, Hæc habeo quęcũq; didici & ſtudui, adhęc q̃ p̃ba ſenſi: reliqua q̃uis cũ voluptate oĩa p̃teriere. Scio quẽ animũ) noui te ſtimulis nõ egere: cũ ſis ingenio ſublimi. Vt tibi ipſe ſis tanti) vt aliquod opus edas, qđ a te probetur: nã ſi id laudabile credideris, cęteri tuã ſentẽtiã ſequẽtur: tanti facit iudiciũ Caninij. Si tibi fueris) ſi iudicio tuo virũ doctũ te putaueris

QVantũ copiarũ) Laudata prius rerũ copia ĩ villis Põpeię Celerinę ſocrꝰ ſuę & ſeruorũ diligẽtia, inuitat illam ad ſua prædia. ¶ In Ocriculano) prædio. Ocriculã Strabo refert ad viã Flaminiam Ariminũ verſus: & Dionyſiꝰ inq̃t, Ocricula ciuitas Tyrrhenorũ: cuiꝰ gẽtile Ocriculanꝰ tradẽte Stephano. Narniẽſi) p̃dio tuo: ẽ aũt Narnia Ocriculo vicina ciuitas Sãnitũ, p̃ quã Nar amnis labit. vñ etiã Narnia dicta cũ ãtea Neq̃niũ vocaret, colonia a Tito Flaminio aduerſꝰ Vmbros eo miſſa. autores ſũt Liuiꝰ, Strabo, Pliniꝰ, & Stephanꝰ, vt omittã Martialẽ li. vij. & Claudianũ ĩ laudibꝰ Honorij aſſerẽtes. Narniã in edito cõditã, & in Narniẽſi agro ſiccicate lutũ fieri: himbre aũt puluerẽ li. xxxi. p̃didit Pli. qđ admirãdis ſuis ĩſeruit M. Cic. Carſulano) Carſulani, quos Strabo Carſulos noĩat, populi ſunt, & ipſi parũ a Narnia diſtãtes. At Columella li. iiij. Carſeolanũ ſcribit: & ita in quibuſdã Secũdi codicibꝰ legere memini. Nã & Ouidiꝰ Faſt. iiij. Carſeolos op pidũ fuiſſe teſtat qua via ab vrbe in Pelignos itur. agroſq; inibi frumento fertiles, oliueto ſteriles. Carſeolanæ quoq; vulpis fabellã recitat, ſed cũ Carſeolani ſint iuxta Marſos, illi vero in Vmbria p̃pe Nurſiã, Carſulani legerim. Peruſino) tuo fundo. Peruſia iuxta Cluſiũ ciuitas, illuſtrata Auguſti obſidione aduerſus L. Antoniũ, M. Antonij fratrẽ. Sufficit) ſubaudi p̃bare. Tuis) epiſtolis ad p̃bãdũ hoc. Nõ me hercule) amo magis tua, q̃ mea: vel, magis familiariter vtor rebus tuis, q̃ meis. eſt autẽ traductio: q̃ facit, vt cũ idẽ verbũ ſępiꝰ ponatur, nõ modo nõ offendat animũ auditoris, ſed etiã orationẽ cõcĩniorẽ reddat. Tui) ſerui domeſtici. Excipiunt) diuertentẽ hoſpitant. Idẽ) q̃ ſerui mei diligẽtiꝰ te ſuſcipiãt, q̃ tui. Noſtra) p̃dia. Ac nos tuis rebꝰ. ſ. p̃fruimur. i. domeſtice. & vſus eſt verbo p̃fruaris, qđ plus eſt q̃ fruaris, q̃a accuratiꝰ excipieris. Mei) ſerui. Mitiũ) nã ſi eſſent crudeles magis gliſceret in ſecũda lectione vitio fuit. Exoleſcit) paulatim recedit. Nouitatibus) cum nouus hoſpes accedit. Per alios) amicos domini quibus ſtudent gratificari, vt p̃ eos ſtudium ſuum apud dominos cõmendetur. Quam per ipſos) q̃ per dominos ſolertes ipſis ſe monſtrando. Vel legas, Quã p̃ ſeipſos. ſ. ſeruos: vt ſit ſenſus, cupiunt magis apud dños ab alijs laudari: q̃ ipſos facere laudãda a dominis.

Argumẽtũ. Põpeia Celerina. Ocricula. Narnia Nequiniũ. Carſulani. Carſeolani. Peruſia. Traductio. Excipere. Perfrui.

C. PLINIVS VOCONIO ROMANO SVO S.

VIdiſti ne quenq̃ Mar. Regulo timidiorẽ, humilioremq; poſt Domitiani mortem? ſub quo nõ minora flagitia cõmiſerat, q̃ ſub Nerone, ſed tectiora. Cœpit vereri, ne ſibi iraſcerer: nec fallebat. iraſcebar. Ruſtici Aruleni periculũ fouerat, exultauerat morte, adeo vt librum recitaret publicaretque, in quo Ruſticum inſectatur, atque etiam ſtoicorum ſimiam appellat. Adiicit

VIdiſti ne) Mores ſubdolos & malos M. Reguli cauſidici Voconio p̃ epiſtolã oſtendit. is eñ poſt malos pricipes, quorũ tp̃ibꝰ vſus fuerat, cœpit timere ne Scđm, quem in cauſis agẽdis lęſerat, iratũ haberet: q̃re ãbibat illiꝰ amicos, vt eũ recõciliarẽt. Erat eñ cum timebat, oĩm timidiſſimus: cum audebat, audaciſſimꝰ. ¶ Voconiꝰ aũt Romanꝰ equeſtri familia ex citeriore Hiſpania, Flamẽ Dialis, & Secundo contubernalis, ac orationũ caſtigator fuit: mira in ſermone ipſoq; vultu ſuauitate, adhęc fidelis, & iucũdus, cauſidicus eruditꝰ, cuiꝰ epiſtolas muſę dictare videbãtur, ſub Adriano interijt: & tumulo eiꝰ, dũ velut amicũ, & poetã impator veneraret, ita reſcripſit ſecũdũ Apuleiũ: Laſciuus verſu, mẽte pudicus erat. fuit & Voconiꝰ Saxa, ad quẽ diuos fratres reſcripſiſſe teſtat Vlpianꝰ. Cõtinet hęc epiſtola duas exornatiões, notationẽ, & ſermocinationẽ. M. Re

Argumẽtũ. Voconius Romanus. Voconius Saxa. M. Regulꝰ.

guli,q captator teſtamentorū,ex paupere & tenui , ad maximas opes p flagitia proceſſerat:huius loquentiā, & temeritatē ſæpe mordet Secundus:nā interdū in hac epiſtolarū ſcena occurret:quē Martialis more ſuo blādiēdo,tanq̄ ſummū cauſidicum carminibus inſeruit. Domitiani mortē)de qua alibi cōmodius dicetur: fuit autē Regulus Domitiano acceptus,quia malus. Nō minora flagitia)maxima ſcelera.

Fagitium.
Flagitatio.

Flagitiū more militari dicit̄ res flagitatione hoc eſt increpatione digna.nā flagitatio ad ſtrepitum refertur:vnde flagellū & flagitare perſonare intelligimus, author Donatus. Quàm ſub Nerone)M.Aquilium Regulū ſubuerſa Craſſorū, & Orphiti dom⁹ i ſummū odiū extulerat.ſpōte ex Senatuſcōſulto accuſationem ſubiſſe iuuenis admodū nō depellēdi periculi, ſed in ſpē potentię videbat̄ qui immo ei Curtius Mōtanus imperāte Veſpaſiano obiecit: poſt cedē Galbę datā interfectori Piſonis Craſſi fratris pecuniam a Regulo , & appetitū Piſonis caput morſu.Neronē cæde nobili imbutū,ipſum ex funere reip. raptis cōſularibus ſpolijs ſeptuagies ſextertio ſignatū & ſacerdotio fulgentē innoxios pueros, illuſtres ſenes,cōſpicuas fœminas eadē ruina ꝓſtrauiſſe . cū ſegnitiem Neronis incuſaret , ꝙ per ſingulas domos ſeque & delatores fatigaret.Poſſe vniuerſū Senatū vna voce ſubuerti.hęc Taci.

†Vectii

vitelliana cicatrice ſtigmoſum. Agnoſcis eloquentiam Reguli.Lacerat Herennium Senecionem tam intemperanter quidem,vt dixerit ei Metius Carus, Quid tibi cū meis mortuis?Nūquid ego aut Craſſo, aut Camerino moleſtus ſum? quos ille ſub Nerone accuſauerat.Hęc me Regulus dolēter tuliſſe credebat: ideoq; etiam cū recitaret librū,nō adhibuerat.Pręterea reminiſcebatur , q̄ capitaliter ipſum me apud centumuiros laceſſiſſet.Aderam Arrionillę Timonis vxori, rogatu Aruleni Ruſtici.Regulus contra. nitebamur nos in parte cauſſę ſententia†Metti Modeſti optimi viri: is tunc in exilio erat a Domitiano relegatus.Ecce tibi Regulus. Quæro, inquit Secunde , quid de Modeſto ſentias. Vides quod periculum,ſi reſpondiſſem bene:quod flagitium,ſi male.Non poſſum dicere aliud, tunc mihi q̄ deos adfuiſſe.Reſpondebo inquā quid ſentiam, ſi de hoc centumuiri iudicaturi ſunt.Rurſus ille,Quęro quid de Modeſto ſentias.Iterū

Tectioria)ſecūdū imperatorū ingeniū:ſub Nerone in propatulo peccabat,ſub Domitiano malitiā diſſimulabat.

Ruſticus
Arulenus.

Ruſtici Aruleni periculum fouerat)adiuuit Ruſtici accuſationē Regulus ſub Domitiano,ꝙ philoſopharetur,& Thraſeā laudaſſet, virūq; ſanctam dixiſſet:neq; in ipm modo authorē,ſed in libros quoq; eius ſæuitū eſt.delegato triūuiris miniſterio.vt monumēta clariſſimorū ingeniorū in foro vrerentur.hęc ſumpta ex Dione gręco & Tacito,apud quē inſuper ſcribitur,Arulenū ſub Nerone Tribunū pl.cupidine laudis flagrantē,obtuliſſe ſe interceſſurū ſenatuſcōſulto:quod fieret cōtra Thraſeā,niſi eius ingētes ſpiritus Thraſea cohibuiſſet,ne vana & reo nō profutura interceſſori exitioſa inciperet. Hūc iā interfectū ad ſe cū enſe accedentē vidit p quietē Domitian⁹paulo antequam trucidaretur referēte Dione. Stoicorū ſimiā)falſum imitatorē Stoicę ſectę. Sic Titianus appellat⁹ eſt ſimia tēporis ſui ꝙ omnia imitaretur:cū ſimia ſit animal imitatiuum. Vitelliana cicatrice ſtigmoſum) Notatum cicatrice ex vulnere,quod tumultu Vitelliano acceperat. Victor namq; Vitellius(vt ſcribit Tacitus)legatos pro cōcordia & pace ſuadenda ad duces Veſpaſiani miſit, ſed varia legatorū ſors fuit:nam qui Petilio Cereali occurrerunt,extremū diſcrimē adiere,vulnerato prętore Aruleno Ruſtico,auxit inuidiam ſup legati, prętoriſq; nomē,propria dignatio viri. Sunt q referant Vitellianā cicatricē ad mores, ꝙ cū Vitellio cōſpiraſſet.

Stigmoſus
& Stigmatia.

M.Tullius de officijs,nō ſtigmoſum:ſed ſtigmatiā,notis hominē cōpunctum dixit. Eloquentiā)ironice.nā erat vir malus dicendi imperitus.

Herēnius
Senecio.
Metius
Carus.

Herennū Senecionē) hic in Bętica natus.& ibi Quęſtor, accuſante Metio Caro,interficitur a Domitiano:ꝙ nullū magiſtratum poſt Quęſturā longo tēpore medio petijſſet, ꝙ Heluidij Priſci vitā cōpoſuiſſet,acceptis a Fannia vxore cōmentarijs.Nos,inquit Tacitus,innocēti ſanguine Senecio perfudit. Metius Carus)cui videbatur Regulus exprobare necē Senecionis, quē reū impietatis ſe feciſſe teſtatur libro ſeptimo Secūdus,& ſummū delatorem ſub Domitiano fuiſſe conſtat Iuuenalis, & Martialis teſtimonio. Quid tibi cum meis mortuis?)Fuit mos antiquis ſecundum Ariſtophanem grammaticum non accuſare defunctos.hoc etiam nos monet Homerus libro ſeptimo Iliados,dicens, nullū eſſe odiū cum hominibus vita functis.vnde prouerbium,ὀυκ ὅσιον φθιμένοισι λοιδορεῖν,impium defunctis conuiciari:ſuper quo,libro octauo a Secundo allegato,plura explicabimus.Meis autem dixit, vt qui delatione ſua oppreſſerat Senecionem

Craſſus.
Scribonius
Camerinus
Cētūuiri.

Craſſo) Piſonis fratre,Regulo accuſante,interfecto. Camerino) Scribonio Camerino, vtriuſq; fit mentio apud Tacitum. Ille)Regulus. Hæc)ſcripta in Ruſticum. Non adhibuerat)nō inuitauerat me. Capitaliter)cū periculo vitę. Cētūuiros)apud quos Secūdus plurimū excelluit.ſolet enim arenā ſuā appellare,in cauſis cētumuiralibus,vſucapionū,gētilitatū,agnationū,alluuionū,nexorū,mācipiorū, parietū,luminū,fluminiū,ſtillicidiorū,teſtamentorū,ruptorū, aut ratorū,cęterarūq; rerū innumerabiliū cauſæ verſabantur. Ante Secundū,& Tacitum,centūuirales cauſę adeo ſplendore aliorum iudiciorū obruebātur,vt neq; Ciceronis,neq; Cęſaris,non deniq; vllius magni oratoris liber apud centūuiros dictus legatur,exceptis orationibus Aſinij pro hæredibus Liburniæ.Omittimus quādo primū inſtitutę, & iudicū numerū,alio loco opportunius.

Arrionilla.
Timon.
Vectius
Modeſtus.

Arrionillę Timonis)neq; vxoris Arrionillę mētio , neq; Timonis mariti apud vllum ſcriptorū, qui fuerint illa tempeſtate,mihi occurrit:prius ēm fuerat Timon cognomento μισάνθρωπος, & alius Timon phliaſius philoſophiā ꝓfeſſus. Rogatu)precibus. Ruſtici)Aruleni anteq̄ dānaretur. Regul⁹cōtra)nitebatur aduerſum me,& cōtrarias partes tuebatur. Nitebamur) argumēta iaciebamus. In pte cauſæ) in ea pte cōtrouerſiæ ſup qua iā lata fuerat ſnīa a Modeſto. Vectij Modeſti)Modeſtū pfectū Aegypti tradi Suidas:& Martialis Modeſti acumē circa difficilia poetarū cōmēdat:Vectij declamatoris meminit Iuuenalis, & Iuliū Modeſtū recēſet Gellius. Ibi)in hoc loco defenſionis,cū inſiſterē ſnīę Modeſti, Melius tamē vt mo

re Plautino legatur ecce tibi:quo dicendi genere Cicero etiã lib.iij. Officiorũ vtitur:& in epiſtolis ad Atticũ. Ecce tibi.
Quod periculũ)imminebat mihi.vnde lib.iiij.cõqueritur periclitatũ fuiſſe ſua eloquẽtia. Si reſpõdiſſem be
ne)ſi dixiſſem me bene ſentire de Modeſto exule:verũ ſi male reſpõdiſſem,magnã infamiã mihi inuſſiſſem:vt
qui damnarẽ,cuius ſententiã cõprobarẽ. Tũ)dũ reſpõdeo. Quid ſentiã)de Modeſto. Ille)Regulus. So
lebãt) apud iuſtos iudices:vt tacite oſtẽderet tẽporibus Domitiani ſolere teſtes etiã in dãnatos iniuſte produ
ci. In reos)aduerſus eos,qui in iudiciũ citantur:verũ Modeſtus nõ reus amplius eſt,ſed dãnatus : ergo fru- Reus.

ego,Solebãt teſtes in reos,nõ in damnatos interrogari. Ter
tio ille,Nõ iam quid de Modeſto, ſed quid de pietate Mode
ſti ſentias,quęro.Quęris inquã quid ſentiã?at ego ne inter-
rogare quidem fas puto de quo pronunciatũ eſt.Conticuit.
me laus,& gratulatio ſecuta eſt , quod nec famã meã aliquo
reſpõſo vtili fortaſſe,inhoneſto tamẽ leſerã, nec me laqueis
tam inſidioſę interrogationis inuoluerã.Nunc ergo cõſcië-
tia exterritus apprehendit Cęciliũ Celerem, mox Fabiũ Iu-
ſtum rogat,vt me ſibi reconcilient;nec contentus peruenit
ad Spurinam.Huic ſuppliciter(vt eſt,cum timet abiectiſſi-
mus)Rogo,inquit, mane videas Pliniũ domi,ſed plane ma-
ne,(neq; enim diutius ferre ſolicitudinem poſſum)& quo-
quo modo efficias,ne mihi iraſcatur.Euigilauerã. Nuncius
a Spurina,Venio ad te.Immo ego ad te.Coim⁹ ĩ porticũ Li
uię, cum alter ad alterum tẽderemus.exponit Reguli man-
data:addit preces ſuas:vt decebat optimũ virũ ꝓ diſſimil-
limo:Parce inquiens.Cui ego,Diſpicies ipſe,quid renũciãdũ
Regulo putes.te decipi a me nõ oportet. Expecto Mauricũ
(nondũ enim ab exilio venerat)ideo nihil alterutrã in par-
tẽ reſpõdere tibi poſſum,facturus quicquid ille decreuerit.
Illum enim eſſe huius cõſilii ducem,me comitem decet. Pau
cos poſt dies ipſe me Regulus conuenit in prętoris officio.
Illuc perſecutus ſecretum petit.ait timere ſe,ne animo meo

ſtra ſuper hoc me iterrogas.M.
Tullius de oratore, Reos,inqt,
appello non eos modo qui ar-
guuntur , ſed oẽs , quorũ de re
diſceptatur.Iuſtinianus,Re⁹eſt,
qui facere aliqd conatur : actor
qui deſiderat,ne quid fiat.q̃ dif-
finitio ſane apud oratores non
ſeruatur. Ego) dixi. Interro
gare) quid ſentiã. Pronũciatũ) Pronũciare.
iudicatũ.nam pronũciare ij dicũ
tur , qui habent ius cognoſcẽdi.
Vlpianus de rerũ ſignificationi
bus,Pronũciatũ & ſtatutũ idem
dici poteſt. Promiſcue enim &
pronũciaſſe,& ſtatuiſſe ſolemus
dicere eos, q ius habẽt dicendi,
vel cognoſcẽdi. Alias M.Tulli⁹
ꝓnunciatũ vocat axioma. Inter
dum pronũciare abſolute ꝓ di-
cere:inde ꝓnũciatio oratori cõ-
ueniẽs. Cõticuit)Regulus ob-
mutuit. Laus) iudicũ & audi
torũ. Famã)bonã. Vtili)ſi re
ſpondiſſem me male ſentire de
Modeſto. Inhoneſto) turpi,ſi
de viro bono male locutus fuiſ
ſem. Laqueis)dolis. Nũc)ſub
Traiano. Cõſcientia) exterri-
tus Regulus : nam mali quodã
latẽti cruciatu ſemper flagellan
tur.vnde Satyricũ illd, Cur tamẽ hos tu Euaſiſſe putas,quos diri cõſcia facti Mens habet attonitos,& ſurdo
verbere cædit.Occultum quatiente animo tortore flagellũ? Cęciliũ Celerẽ) gentilẽ Secũdo: ambiguũ an is Cæcilius
ſit,quẽ Martialis libro ſeptimo fuiſſe teſtatur in Hiſpania cũ imperio:& integre prouinciã adminiſtraſſe. Iu Celer.
ſtum Fabiũ)cui Tacitus opus de cauſis corruptę eloquentię inſcripſit,& Secũdus interdũ literas mittit . Iuſti Fabius Iu-
ſcriptoris meminit Euſebius in rebus Neruæ. Appręhẽdit) detinet prætereũtẽ. Nec cõtẽtus) rogaſſe il- ſtus.
los. Spurinã)Veſtricius Spurina vir reb⁹ geſtis pręclarus,vt opportuniori loco dicemus,& eius vitam p epi Veſtricius
ſtolã paucis abſoluit Secundus libro tertio:vixit ad multũ ætatis cũ vxore Coccia,ſed filiũ Coccium admo- Spurina.
dũ iuuenẽ amiſit,in cuius laudẽ Secũdus quædã cõpoſuit:nã Spurina amiciſſime vtebatur. Abiectiſſimus)
viliſſimus. Videas)viſites. Plane)oĩno,nec vlteri⁹ differas. Mane)notat metũ Reguli Spurinæ inſtãtis,ne
vlterius ꝓcraſtinaret cõgreſſum ſuũ. Euigilauerã)ſurrexerã ad lucubrandũ. Nũcius Spurina ad te venio)
Nuncius internũcius,& pacis interpres,ac medius. Immo ego ad te,inquit Secũdus venio, nã dignior erat
Veſtricius,vel hoc potius referas ad amicitiã. In porticũ Liuię)porticũ Liuię in tertia regione vrbis,iuxta ca Liuię Por-
ſtra Miſenatium nõ ꝓcul a Suburra,& via ſacra, vbi domus C. Cæſaris erat, conſtruxit Auguſtus tradente ticus.
Dione,demolita Ouidij Pollionis liberti crudeliſſimi ſimul,& ditiſſimi domo ſibi teſtamẽto relicta,ĩ qua no
men Liuię vxoris inſcripſit. Hinc Ouidius in Faſtis,Diſce tñ veniẽs ætas,vbi Liuia nunc eſt Porticus:immẽſæ Ouidij loc⁹.
tecta fuere domus.authores ſunt Plinius ſenior,Trãquillus,Victor,ſi tñ is libellus Victoris qui de vrbe circũ
fertur,eſt dignus fide,& Ouidius in amoribus. Alter ad alterũ tẽderemus)cõueniſſemus vna obuiã. Expo
nit)Narrat Spurina. Suas)ſuo nomine honeſtas. Virũ)Spurinã. Diſſimillimo)Peſſimo Regulo.nã alibi
laudatus Spurina tanq̃ optimus. Ego)reſpõdi. Diſpicies)cognoſces.ſic libro tertio idẽ,& Iuſtinianus vtũ Diſpicere.
tur:Seruius & Donatus diſpicere dicũt eſſe diſquirere conſiliũ. Renunciãdũ)remittendũ,vel recuſandũ: nam Renũciare.
renũciatio,vt refert Aſconius,dicitur eius rei,quæ in placito venerat,recuſatio:& aliter declaratio,qualis con
ſulũ renũciatio.Tantũ,inqt Secũdus, ex renũciatione cõſulũ voluptatis,quãtũ prius ex deſtinatione capiebat.
Te decipi a me nõ oportet)tibi conſiliũ meum detegam,ſimpliciter tecũ agã. Mauricũ) Iuniũ Mauricum Iunius
Ruſtici Aruleni fratrẽ,virũ grauem,& cõſtantẽ,qui Neruæ Catullũ Meſſalinũ ſæuiſſimum Senatorẽ ꝙ foue Mauricus.
ret,exprobrauit. Apud Tacitũ,& Secũdum,ſcriptum indifferenter offendi Maricum & Mauricum.Martialis
Mauricorum æquitatem laudat. Ab exilio) in quod fuerat actus a Domitiano. Alterutram in partem)
an remittam,an magis iraſcar. Ille)Mauricus. Huius cõſilij)ſuper venia concedenda,vel ſecus. Comitẽ)
ſequi illius ſentẽtiam. In prætoris officio)in prætorio,vbi prętor officiũ ſuũ exercet:vel,apud prætorẽ,quo Secretũ pe-
cõueneram officij cauſa:an potius,ꝙ tunc ego in prętura officium prætoris agerem. Secretum petit)quærit tere.

Hęrere.
Satrius Rufus.

mecum ſecreto colloqui:quo dicendi genere Suetonius interdum vtitur. Penitus hæreret) valde in eum iraſceret. Hærere animo dicuntur maledicta, & iurgia, ac iniurię: quando a memoria noſtra nunq̄ recedunt. Satrio Rufo) aduocato: quem libro octauo commemorat pro Publicio Certo quædam dixiſſe in Senatu ambigua: & aquis publicis pręfectum teſtatur Iulius Frontinus, L. Satriū legi in monumentis Mediolani. Aemulatio) contentio ex æquo in eloquentia. Non contentus eloquentia noſtri ſeculi) ſummæ facultatis orator. Ironice dictum. Scribunt pariter Catonem non fuiſſe contentum eloquentia ſuæ ætatis, id eſt ſuperaſſe oēs oratores ſui temporis: erant autem ſeculo Plinij oratores in eloquētia minores, q̄ ante: quod Tacit⁹ lucubratiſſime diſſerit de cauſis corruptę eloquētiæ. Maligne dictum) iniquo animo ꝓlatum in Satrium.

Honorificū

Honorificū) honore dignū, ꝙ eſſet Ciceronis ęmulus. Martialis in eundem ſenſum. Si quid honorificum pagina noſtra ſonat.

Enim.

Enim) at. ſic Terentius, Enim non ſinā: ꝓ at nō ſinam. & Diomedes, inqt, enim eſſe interiectionem cū intētius aliquid demonſtramus: ex quibus apparet non ſemper reddere cauſā.

Optima ꝓponenda.

Nō optima quæq; proponere) ſecutus eſt iudiciū pręceptoris ſui Quintiliani pręcipientis in Inſtitutionibus optimos authores imprimis imitandos: prius tamen hoc ſcripſerat Seneca, & ante eū M. Tullius de oratore libro ſecūdo, Quæ, inquit, maxime excellūt, imitanda ſunt.

Pallor
Rubor.

Palleat ſemper) ſic libro ſexto de eodem, Timebat, pallebat: nā pallor eſt malorū morū index: rubor bonorū. Notabiliter) aperte. Hęſitabūdus) cunctabūdus, ambiguus quid reſpōderet. Egregiā) ſimilis ironia apud Virgiliū, Egregiā vero laudem, & ſpolia ampla refertis. Cauſam) Excuſationē. Bipedū nequiſſimus) virorū peſſim⁹. ſatis modeſte locut⁹ eſt Modeſtus: at M. Tullius pro domo ſua aſperius. Hoc miniſtro, inquit, omnium nō bipedū ſolum ſed etiā quadrupedū nequiſſimo Remp. perdidiſti. Libera) integra. δυσκαθαίρετον) difficilem ad ſubuertendum. alij legūt ἀκαταπάλαιστον ineluctabilem.

Factio.

Factioſus) factionum & diſcordiarum fautor. Factio enim pro diuiſione ciuium in malum legitur apud Liuium & Tacitum. Curatur a multis) idem ad Clementem, Conuenitur ad Regulum mira celebritate, curſant, frequentant. Martialis, Cinctum togatis poſt, & inde Saufellum Quanta reduci Regulus ſolet turba. Fortius) ſenſus eſt interdum timore maiora obſequia præſtātur, q̄ amore. Fieri) euenire. Vt hęc cōcuſſa labantur) vt Reguli fortuna, ſi oppugnabitur, ruat. Nam gratia) Sententia, exornatio. Infida) inſtabilis. Quàm ipſi) mali ſunt infidi.

Eruditio.

Eruditus) edoctus: eſt autem eruditio multarum rerū exculta cognitio: & q̄q̄ de literis ſępius dicatur, vt Tranquillus in Caligula, Ex diſciplinis liberalibus minimum eruditioni, eloquentiæ plurimum attendit: tamen aliquando etiam de rebus alijs. Pli. libro. xi. de araneis Erudita operatione conſpicuū. Experimētis) experientia enim rerum magiſtra eſt: inde præcepta Catonis oracula ſunt habita, ꝙ proficiſcebantur ab vſu. Tentandi) aduerſus Regulum.

Ratio conſtat.

Ratio conſtabit) erit legitima cauſa. Conſtat enim ratio, quando ęqua & legitima reddi poteſt, Valerius, Liberalitatis duo maxime ꝓbabiles fontes, verum iudicium, & honeſta beneuolentia: nam cum ab his oritur, tunc demū eius ratio cōſtat. Quod dicendi genus frequenter inuenies apud Secundum. Conſilia) quid cogitem & moliar.

penitus hęreret, quod in Centumuirali iudicio aliquādo dixiſſet, cum reſpōderet mihi & Satrio Rufo, Satrius Rufus, cui eſt cū Cicerone ęmulatio: & qui cōtētus non eſt eloquentia ſeculi noſtri. Reſpondi nūc me intelligere maligne dictū, quia ipſe confiteretur: cęterum potuiſſe honorificum exiſtimari. Eſt enim inquam mihi cum Cicerone æmulatio: nec ſum contentus eloquentia ſeculi noſtri. Nam ſtultiſſimum credo ad imitandum non optima quęq; proponere. Sed tu q huius iudicii meminiſti, cur illius oblitus es, in quo me interrogaſti, quid de Metii Modeſti pietate ſentirem? Expalluit notabiliter: quamuis palleat ſemper. Hæſitabundus interrogaui, Non vt tibi nocerem, ſed vt Modeſto. Vide hominis crudelitatem: qui ſe non diſſimulet exuli nocere voluiſſe. Subiunxit egregiam cauſſam. Scripſit inquit in epiſtola quadam, quę apud Domitianum recitata eſt, Regulus omnium bipedum nequiſſimus. Quod quidem Modeſtus veriſſime ſcripſerat. Hic fere nobis ſermonis termin⁹. neq; eñ volui progredi longius: vt mihi omnia libera ſeruarē, dum Mauricus venit. Nec me pręterit eſſe Regulū δυσκαθαίρετον. Eſt enim locuples, factioſus, curatur a multis, timetur a pluribus: quod plerunq; fortius amore eſt. Poteſt tamen fieri, vt hęc concuſſa labātur. nam gratia malorum tam infida eſt, q̄ ipſi. Verum, vt idem dicam ſepius, expecto Mauricū. vir eſt grauis, prudens, multis experimentis eruditus, & qui futura poſſit ex pręteritis prouidere. Mihi & tentandi alquid, & quieſcendi illo authore ratio conſtabit. Hęc tibi ſcripſi: quia æquum erat, te pro amore mutuo, non ſolum omnia mea facta dictaq;, verumetiam conſilia cognoſcere. Vale.

Argumētū.

Ridebis) Tacitum ſcriptorem grauiſſimū ſibiq; arctiſſima familiaritate coniunctum monet in ſyluis exēplo ſuo poſſe & ſtudere, & venari commode: verū ab hac opinione multū receſſit Quintilian⁹, q

C. PLINIVS CORN. TACITO SVO S.

Ridebis, & licet rideas. Ego Plinius ille, quem noſti apros treis, & quidem pulcherrimos cepi. Ipſe, inquis? Ipſe, non tamen vt omnino ab inertia mea, & quiete diſcederem. Ad retia

libro decimo penitus tale ſtudendi genus improbat, & rationibus cōfutat: cui ſententiæ Tacitus accedēs, epiſtolam reſcripſit quæ in hoc volumine extat, non poſſe ſimul Dianæ & Mineruæ operam dare. Licet.) cōcedo. Quem noſti.) totum ſtudijs deditū, & venationi ineptum. Ipſe inquis.) cum admiratione pronunciandum eſt. Ipſe.) inquam Plinius venatuſſum. Alij ſic coniungunt. ipſe non ſcilicet cepi. & tunc inertia & quiete accipietur pro cameraria ſedentatione, cum ſtudioſi homines ſint genus ignauum, quod tecto gaudet & vmbra. Inertia mea.) ocio literario. In proximo.) iuxta me. in eūdem ſenſum libro octauo ſcribit.

ſedebam. Erant in proximo non venabulum, aut lancea, ſed ſtylus & pugillares, meditabar aliquid, enotabā́q;: vt ſi manus vacuas, plenas tamen ceras reportarē. Non eſt, quod cōtemnas hoc ſtudēdi genus. Mirum eſt, vt animus cogitatione, motuq; corporis excitetur. Iam vndiq; ſyluę, & ſolitudo: ipſumq; illud ſilentium, quod venationi datur, magna cogitationis incitamēta ſunt. Proinde, cum venabere, licebit autore me, vt panariū, & laguunculam, ſic etiam pugillares feras. Experieris non Dianam magis montibus, q̄ Mineruam inerrare. Vale.

Venor aliquando, ſed non ſine pugillaribus: vt quāuis nihil ceperim, nonnihil referā. Venabulum.) telum ad venandum. in quod illud Martialis diſtichon. Excipient apros, expectabuntq; leones: Intrabūt vrſos ſit modo firma manus. Lancea.) hiſpanicum verbum eſt referēte Gellio longius telum. græci vocant λόγχην. Stylus.) ferreus quo ſcribebat antiquitas in pugillarib⁹. & apud Tranquillū legim⁹ Domitianum muſcas ſtilo præacuto configere ſolitum. Pugillares.) tabulę de ligno ſiue alia materia ceratæ: dicti a pugno videtur q; eo cōtineri poſſent: de quibus Mar. Secta niſi in tenues eſſemus ligna tabellas, Eſſemus libyci nobile dentis onus. ſed Gellij verba, quomodo fierēt, clarius exprimunt, Aſdrubal, inquit, epiſtolā ſcriptam ſuper rebus arcanis hoc modo abſcōdit: pugillaria noua nondū etiam cera illita accepit, literas in lignum incidit, poſtea tabulas, vti ſolitū eſt, cera colliuit. Plinius ex authoritate Homeri aſſerit pugillarium vſum fuiſſe ante Troiana tēpora. Ex præcedentibus ergo colligitur dici pugillares & pugillaria numero plurium. Meditabar enotabā́q;) ſecutus eſt ordinē: nā cogitata ſcribimus. Vacuas) p̄da. Ceras) tabulas ceratas. Cogitatione) Fuit ī prima lectiōe ꝓ cogitatiōe agitatiōe. Iam) pręterea. Tacitus, Iam opes tot victorijs quęſitæ. Et ſtatim, Iam aqua priuatorū licentia intercepta. Ipſe in oratione panegyrica, Iam quis adeo diſſolutus. Et Pli. auunculus lib. vij. Iā quidē & in Italia tales partus eſſe vitales. Datur) ſeruatur inueſtigando. Pli. lib. x. Ideo & ſilentiū in mari piſcantibus. Proinde) quare. Liuius lib. primo belli punici. Proinde omitte Sagunti mentionē facere. Panarium) panis receptaculum, ſicut granarium grani. Mar. Cum panariolis tribus rediſti: & Statius. Iam panaria ſordideq; mappæ. Lagunculam) vas vinarium. diminutiuum a lagena quę tumorem in medio extendit ſecūdum Iuuenalem. græci λάγυνον vocant per tria genera indiſcrete. ſicut Atheneus in ſuis cœnis notat plurimorum teſtimonio. Dianam) venationis deam. Mineruam) diſciplinarum præſidem.

Venab.
Lancea.
Pugillares.
Iam.
Proinde.
Lagūcula.

C. PLINIVS OCTAVIO RVFO SVO S.

Vide, in quo me faſtigio collocaris, cū mihi idem poteſtatis, idḗq; regni dederis, quod Hom. Ioui Opt. Max. τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε. Nam ego quoq; ſimili nutu, ac renutu, reſpōdere voto tuo poſſum. Etenim ſicut fas eſt mihi, pręſertim te exigente, excuſare Bęticis contra vnum hominē aduocationem: ita nec fidei noſtrę, nec conſtātię: quam diligis, conuenit adeſſe contra prouinciam, quam tot officiis, tot laboribus, tot etiā periculis meis aliquando deuinxerim. Tenebo ergo hoc temperamentum, vt ex duobus, quorum alterutrū petis, eligā id potius, in quo non ſolum ſtudio tuo, verum etiā iudicio ſatiſfaciam. Neq; enim tantopere mihi conſiderandum eſt, quid vir optimus in pręſentia velis, q̄

ARGVMENTVM.

Vide in quo) Rogāti Octauio vt vellet adeſſe Gallo contra Bæticos, pollicetur ſaltē ab aduocatione Bæticorū ſe deſtiturū. q̄s etiam cū ſuo periculo ſæpe iuuiſſet: & in fine petit ſibi fieri copiam carminū, quæ Octaui⁹ cōponebat. extat enim epiſtola lib. ij. qua conatur Octauij verſus publicari.

Octauius.
Rufus.

Faſtigio.) altitudine, maieſtate. τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε, huic autē alterum quidē pater dedit: alterū vero renuit. carmē ex ſextodecimo Iliados: vbi Achilles precat̄ Iouem vt Patroclus pugnaturus a nauib⁹ pugnā remoueret, & ad ſe incolumis rediret: cui prius Iupiter conceſſit: vt rediret incolumis, nō dedit. Sic inquit Secundus, ego tanq̄ Homericus Iupiter, alterū, q; petis vt deſiſtā ab aduocatione pro Bæticis, tibi cōcedam: q; vero exigis, vt Gallo adſim, renuam. Hoc carmen imitatus eſt Virgilius libro vndecimo, Audijt & voti Phœbus ſuccedere partem Mente dedit partem volucres diſperſit in auras. Et Stratonicus citharœdus in rem ſuam aliter vſus eſt, nam inuitatus olim audire canētem citharœdum, poſtq̄ finiuit, inquit, τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε, hoc eſt male quidem pulſare dedit, bene autem cantare renuit: Atheneus author. Idem) poteſtatis annuendi & renuendi. Optimo) ad naturam. Maximo) ad poteſtatem refer. Nutu) aſſenſu, dum promitto non agere aduerſus Gallum. Renutu) dum nolo adeſſe Gallo contra Bethycos. Excuſare) honeſtis rationibus nō ſuſcipere, patrocinium. Bæticis) Hiſpanis a flumi-

Bætica.

ne Bæti defluente a monte Caſtaone:qui naturam oceani erga fluxum refluxumq; imitatur. lege plura apud Philoſtratum.eſt autem Bætica pars Hiſpaniæ. Nec fidei noſtræ) non cõuenit mihi,qui ſoleo fidem cõſtanter tueri. Prouinciam)Bæticam. Tot officijs)non ſemel enim pro Bæticis egit, vt aduerſum Cæcilium Claſſicum:in qua cauſa magnos labores paſſus eſt,vt aduerſum Bebium Maſſam, vbi fere periclitatus eſt.

In p̃ſentia.

Temperamentum)modeſtiam. Studio)amori. Iudicio)rectæ rationi. In præſentia)& imprę̃ſentiarũ authores indiſcrete vtũtur, Vlpianus fere ſemper impreſentiarum:ſic Apuleius in Floridis.alij interdum in præſens,ac in præſente, & ad præſens: cõtẽderim impreſentiarũ legi debere coniunctim. Probaturus) cũ ille ardor tuus ſubſederit:nam primo quæ probabam⁹,poſtq̃ refrixit impetus,aliquando improbamus, remota animi ꝑturbatione. Idus Octobres) quintumdecimum Octobris diem. Tua meaq; fide) vt expetit tua fides & mea,an magis fide vtriuſq; noſtrũ illi data.

quid ſemper ſis probaturus. Me circa idus Octobreis ſpero Romę futurum:eademq; hęc pręſentẽ quoq; tua, meaq; fide Gallo confirmaturum:cui tamen iam nũc licet ſpondeas de animo meo, ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε κρονίων. Cur eñ non vſquequaq; Homericis verſibus agam tecum? quatenus tu me tuis agere non pateris:quorum tanta cupiditate ardeo, vt videar mihi hac ſola mercede poſſe corrumpi, vt vel cõtra Bęticos adſim. Pene prę̃terii,quod minime pręter eundum fuit,accepiſſe me cariotas optimas,quæ nunc cum ficis & boletis certamen habent. Vale.

Aquilius Gallus.

Aquilio Gallo) Aquiliũ Gallum fuiſſe iuriſconſultum teſtantur Scæuola & Florentinus.

Vſqueq̃q;.

ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε κρονίων,dixit & ceruleis ſupcilijs annuit Saturni⁹, verſus ex primo Iliados & libro decimoſeptimo eiuſdẽ repetitus, dum oſtendit Iouem annuiſſe. Vſquequaq;)ſemper.Idem libro ſeptimo, Vſquequaq; narrabitur qua cõcordia vixerimus:& Columella,Sed neq; eodem modo,neq; iiſdẽ temporib⁹, vſquequaq; fieri placet.M.Tullius,Aut vndiq; religionem tolle,aut vſquequaq; conſerua. Tuis agere nõ pateris)non facis mihi copiam tuorum verſuum:nam alibi tanq̃ nimium patientem, vel potius durum Octauiũ increpat,qui tam inſignes libros tam diu retineret nec ederet. Hac ſola mercede)tuorum carminum. Corrumpi)flecti in malum.iocatur cum amico. Adſim)agam pro Gallo. Cariotas)palmæ fruct⁹. Scribit Plĩ.

Cariotę.

ſua tempeſtate celebratas fuiſſe in cibo cum ſucco vberrimæ ſint:ex quibus pręcipua vina orienti,iniqua capiti vnde etiam pomo nomen eſt a capite:verum nobilitas in Hierecunte Iudææ: ſunt & ſucco pingui lactẽres, quodamq; vini ſapore in melle prædulci.Diodorus in interiore Syria fieri Cariotas alijs excellentiores tũ dulcedine,tum magnitudine,ac humore,teſtatur:his maiores multo Arabia fert ac Babylonia,quarum magnitudo eſt ſex digitorum.colore ſunt quędã ſubęreo,nonnullæ puniceo,aliæ porphyreo aſpectu,amœnę & ſuaues guſtu:deaurari ſolitas & Calẽdis Ianuarijs mitti tradit Martialis, apud quem legitur fuiſſe pauperis munus:cui ſententiæ conuenit illorum lectio,certamen nondum habent.verum,ſi ſublato nondum vt in multis codicibus ſcriptum offendi,videtur Secundus auunculi opinioni propius accedere. Ficis) inter quas Martialis Chiam extollit,quę merum & ſalẽ ſapit. Boletis)quanti fecerit boletos antiquitas,idem notat in diſtichis, aſſerens,facilius donare Romanos aurũ & argentum q̃ boletos.& Satyricus Iuuenalis boletos lautiſſimũ ciborum regi,& domino apponi pulſat.Pli.Boletos ſuilloſq; gulæ nouiſſima irritamenta vocat.

Argumẽtũ.

PEroportune)Mittit Pompeio Saturnino ſingulari doctrina viro orationem, quã habuerat apud municipes ſuos dedicaturus ibidem bibliothecam,& annuos ſumpt⁹ in alimenta ingenuorum filiorũ pollicitus: excuſat ꝙ in ea maiores ſuos, & ſe quoq; laudet.tantum deniq; Põpeio defert,vt de editione pro illius arbitrio ſit facturus.

C. PLINIVS POMPEIO SATVRNINO SVO. S.

PEropportune mihi reddítę ſunt literę tuę, quib⁹ flagitabas, vt tibi aliquid ex ſcriptis meis mitterem,cum ego idipſum deſtinaſſem. Addidiſti ergo calcaria ſponte curren ti: pariterq; & tibi veniam ręcuſandi laboris, & mihi exigendi verecundiam ſuſtuliſti. Nam nec me timide vti decet eo, quod oblatum eſt, nec te grauari quod depopoſciſti. Non eſt tamen, quod ab homine deſidioſo aliquid noui operis expectes. petiturus ſum enim,vt rurſus vaces ſermoni, quem apud municipes meos

Pompeius Saturnin⁹.

Fuit autem Põpeius Saturninus acer cauſidicus,ſiue ex tẽpore,ſiue meditata ꝓferret: tum proſa,tum verſu clarus: in orationib⁹,& hiſtoria mirabilis. Alterius Saturnini hiſtorici meminit Tranquil.Saturninum nominat Lucianus,vbi de morte Seueriani agit.& Q. Saturninum iuriſconſultum Pomponius citat.Ille igitur Põpeius Saturninus moriens Secũdum reliquit hæredem. Idipſum)mittes aliquid ex ſcriptis meis. Addidiſti calcaria)tranſlatio ab equo.i.iam paratum ad id magis incitaſti.Ouidius,Acer & ad pugnam per ſe curſurus honores,Si tamen horteris fortius ibit equus. Laboris)emendandi. Exigendi)petendi a te:vt limam adhiberes. Eo)opera tua in corrigendis meis libellis,quam tu vltro mihi obtuliſti. Ab homine deſidioſo)ſemper de ſe parce loquitur,extenuando facultatem ſuam,& ſe deſidem appellando. Rurſus) iam enim Saturninus eam orationem legerat. Sermoni)orationi:an ideo ſermonem appellauit, quia ſecũdum Porphirionem ad præſentes dicitur:an ꝙ oratio illa eſſet remiſſa,& finitima quotidianę locutioni:nam pręter M.Tullij

Sermõ & Oratio.

teſtimonium, Seneca tradit ſermonem eſſe orationem voce demiſſa, & tenui figura prolatam. Accedit authoritas Fabij ſcribentis, parum admodum ſermonem ab oratione differre, & interdum eſſe idem oſtēdit. Seruius inquit, Sermo eſt conſertio orationis, & confabulatio duorum, vel plurium, a ſerendo dictus. Antiſthenes apud Diogenem primus ita diffiniuit, Sermo eſt qui quid ſit aut fuerit, exprimit. Municipes) Nouocomenſes. ſunt autem Municipes ciues Romani in oppidis municipalibus ſuo iure, & ſuis legibus vtentes, muneris tantū honorarij cum populo Rom. participes, a quo munere capeſſendo appellati videntur, nullis alijs

Municeps.

habui bibliothecam dedicaturus. Memini quidem te iam quædam adnotaſſe, ſed generaliter. ideo nunc rogo, vt non tantum vniuerſitati eius attendas, verum etiam particulas, qua ſoles lima, perſequaris. Erit enim & poſt emendationem liberum nobis vel publicare, vel continere. Quinimmo fortaſſe hanc ipſam cunctationem noſtram in alterutrā ſententiam emendationis ratio deducet, quæ aut indignū editione dum ſępius retractat, inueniet: aut dignum, dum idipſum experitur efficiet. quanq̄ huius cūctationis meæ cauſſæ non tam in ſcriptis, quàm in ipſo materiæ genere conſiſtunt. eſt enī paulo quaſi glorioſius, & elatius. onerabit hoc modeſtiam noſtram, etiam ſi ſtylus ipſe fuerit preſſus, demiſſuſq;. propterea q cogimur, cum de munificentia parentum noſtrorum, tum de noſtra diſputare. Anceps hic, & lubricus locus eſt, etiā cum illi neceſſitas lenocinetur. Etenim ſi alienæ quoq; laudes parum æquis auribus accipi ſolent, q̄ difficile eſt obtinere, ne moleſta videatur oratio de ſe aut de ſuis differentis! Nam cum ipſi honeſtati, tum aliquātum magis gloriæ eius, prædicationiq; inuidemus: atq; ea demū recte facta minus detorquemus & carpimus, quæ in obſcuritate & ſilētio reponūtur: qua ex cauſa ſæpe ipſe mecū, nobis ne tātū quicqd iſtud eſt, cōpoſuiſſe, an & aliis debeamus

neceſſitatibus, neq; vlla po. Ro. lege aſtricti: ſatis conſtat municipium fuiſſe in meliori conditione, q̄ coloniam. hæc Gelli⁹. Vlpianus Iuriſconſultus, Proprie quidem municipes appellantur muneris participes, recepti in ciuitate, vt munera vobiſcum facerent, ſed nunc abuſiue dicimus municipes ſuæ cuiuſq; ciuitatis ciues, vtputa Campanos, Puteolanos: ſic Iuriſcōſulti, niſi in quātum Paulus apertius videtur vocabulum interpretari de ſignificatione verborū, Municipes, inqt, dic q munera ciuilia capiant. Siculus Flaccus, Municipia, inquit, quidam putant a munitionibus dicta, alij a munificentia, eo q munificæ eſſēt ciuitates. Feſtus tres municipiorū ſpecies facit, ſed authorem ſatis eſt indicaſſe. Dedicaturus) aſſignaturus titulo & nomini alicuius cōſecraturus, oblaturus: & Pōponio tradente, quaſi dicendo deſerturus. nam etiam nūc Mediolani eſt videre in tabula licet cōfracta, Plin. in tutelā bibliothecæ quædam ſeſtertia contuliſſe.

Dedicare.

Bibliothecas dedicari

Oſtendit libro triceſimo quinto Plin. cōſueuiſſe Romanos bibliothecas, id eſt librorum repoſitoria, quas Latinorum aliqui librarias vocant, conſecrare. Generaliter) ſummatim. per genera. Vniuerſitati) toti operis ſummæ. Particulas) minima quęq;. Qua ſoles lima) acri tua emendatione. Erit liberum nobis) in facultate noſtra erit. Publicare) in publicum mittere. Cunctationem) edendi moram. In alterutram) in vnum duorum, dum ſæpius recognoſcitur, aut videbitur indignum opus editione, vel emendando frequenter elaborabitur, vt merito emitti poterit. Efficiet) crebra emendatione. In ſcriptis) in verbis. Materiæ) ſenſus rerum. Elatius) iactantius. legimus etiam latius, & in aliquibus exemplaribus lautius, id eſt vberius, vt quod digrediatur. placet prima lectio. Modeſtiam) cum alias ſoliti ſimus de nobis loqui modeſte: quod non feciſſe in his reprehendar. Preſſus) in tenui figura. quare potius ſermonem q̄ orationem appellauit. Parentum) maiorum, qui vſi fuerant liberalitate erga patriam Comum: ex quibus apparet non ſolum Cæciliū fuiſſe Comenſem, ſed etiam maiores ſuos inde oriundos. Anceps locus) dubius periculoſus tractatus & argumentatio: anceps enim pro mortifero & periculo proximo Plinius ſenior vſurpat, Voluptas inquit tanta ancipitis cibi. & Liuius, Quia reuocare, aut vi retinere eos anceps erat: & Virg. ferrum anceps. quod grammatici interpretantur vtrinq; acutum. Lubricus) qui facile ad malum flecti poteſt. Periculoſus) cum periculum ſit in eo conſiſtere, vt ſunt loca humore conſperſa. Etiam) q̄uis, alibi interdum conſentientis aduerbium, quandoq; pro adhuc & præterea. Lenocinetur) blandiatur. tranſlatum verbum a lenonibus, quo præceptor eius Quintilianus vſus plerunque. Alienæ) quæ de alijs dicuntur. Aequis auribus) benigne. Accipi) audiri, admitti. De ſe) de ſua laude. Nam cum ipſi honeſtati) inuidemus honeſtis viris, ſed pręcipue eorum gloriæ & laudi: quę vero bene geſta latent, & a nullo prædicātur, minus reprehendimus. Tum) maxime. Prædicationi) laudi. M. Tullius pro Archia, Ipſi illi philoſophi, etiam in illis libellis, quos de contemnenda morte ſcribunt, nomen ſuum inſcribunt: in eo ipſo in quo prædicationem nobilitatemq; deſpiciūt, prædicari volunt. Mecum tractaui) conſideraui. Tantum compoſuiſſe nobis) continere apud me, & mei gratia ſcripſiſſe. Quicquid eſt iſtud) ſiue bona ſiue mala ſit oratio. Alijs) aliorum cauſa compoſuiſſe: & ideo emittere. Agendæ rei neceſſaria) dum rem agimus, neceſſaria ſunt, ſicut commendare liberalitatem ſuam, & maiorum. Parem) neceſſitati. Gratiam) commendationem. Stylo) ſcriptis.

Anceps.

Etiam.

Lenocinari.

Honeſtis cogitationibus) munificentiæ laudibus, quæ eſt tribuere merentibus, amore & ſtudio honeſtatis, vt patriæ propinquis, affinibus, amicis, pauperibus. Tractu) placet magis, vt legatur tractu quàm tractatu nam præter fidem exemplarium ipſe ad Capitonem de oratione ſcribens, inquit. Illa tractu placet. & M. Tullius de Oratore, tractum verborum in Antonio laudat. Tacitus, tractum belli pro mora & productione: & libro quinto decimo pariter vſurpat, Durante, ſcribit, tractu & longitudine mortis.

Liberalitas.

Tractus.

Largitio.

Auaritia naturalis.

Comitem)ſubſecutricem. Pœnitentiam)Seneca,Sera parſimonia in fundo eſt. Largitionis) liberalitatis, improprie vſus:nam largitio eſt nimia,& immoderata pecuniarum profuſio:& alij ſic vſurpant. Exercitatio)legitur etiam excitatio. Ex his)ſcriptis. Contemnendæ pecuniæ, ſpernendæ auaritiæ. Ad cuſtodiam eius)ad conſeruandam pecuniam. Reſtrinxerit natura) pecuniarum auidi ſumus a natura. De auaritia ſic locutus eſt Seneca in epiſtolis, Admirationẽ parentes auri atq; argenti fecerunt,& teneris infuſa cupiditas altius ſedit,creuitq; nobiſcũ: deinde totus populus in alijs diſcors,in hoc conuenit,hoc ſuſcipiunt, hoc ſuis optant.

vt nobis. Admonet illud quoq;, quòd pleraq; quę ſunt agendæ rei neceſſaria,eadem peracta nec vtilitatem parẽ,nec gratiam retinent. Ac ne longius exempla repetamns, quid vtilius fuit,quàm munificentiæ rationem etiam ſtylo proſequi?per hoc enim aſſequebamur, primum vt honeſtis cogitationibus immoraremur:deinde vt pulchritudinem illarũ longiore tractu perui deremus:poſtremo,vt ſubitæ largitionis comitẽ,pœnitentiã caueremus. Naſcebatur ex his exercitatio quædam contemnendæ pecuniæ. Nam cum omneis homines ad cuſtodiam eius natura reſtrinxerit, nos contra multum, ac diu penſitatus amor liberalitatis communibus auaritiæ vinculis eximebat, tantoq; laudabilior munificentia noſtra fore videbatur, q ad illam non impetu quodam, ſed conſilio trahebamur. Accedebat his cauſis,q non ludos, aut gladiatores, ſed annuos ſumptus in alimenta ingenuorum pollicebamur. Oculorum porro,& aurium voluptates adeo non egent commendatione,vt non tam incitari debeãt oratione, q̃ reprimi. Vt vero aliquis libenter educationis tædium laboremq; ſuſcipiat,nõ præmiis modo, verũ etiam exquiſitis adhoſtationibus impetrandum eſt. Nam ſi medici ſalubreis, ſed voluptate carenteis cibos blandioribus alloquiis proſequuntur,quanto magis decuit publice conſulentem,vtiliſſimum munus,ſed perinde non populare comitate orationis inducere?præſertim cum enitendum haberemus,vt quod parentibus dabatur,etiam nobis probaretur: honoremq; paucorum cæteri patienter ſpectarent,& mirarẽtur:ſed vt tunc communibus magis commodis,quàm priuatæ iactantiæ ſtudebamus, cum intentionem, effectumq;

Gladiatores.

Porro.

Cõmunibus vinculis)naturali vitio. Non impetu) non incõſiderate nec ſine ratione. Dicebat Seneca ſe malle iudicia Auguſti q̃ dona Claudij. Ludos) qui euaneſcunt non relicto aliquo vtilitatis in poſterũ exẽplo: erant enim ludorum varia genera. Gladiatores)quos in funeribus illuſtriũ dari populo notũ, & poſt cœnã interdum, referẽte Athenæo: q ex authoritate Hermippi aſſerit, Mantinenſes inueniſſe gladiatores, Demea oſtendente, in vrbe primum Brutũ in honorẽ patris defuncti: ſed Valerius in foro boario primũ munus dediſſe teſtatur. Cur exhiberẽtur opportunius dicetur in panegyrica oĩone. Annuos ſumptus)vt ex reditu agri,quẽ actori publico emãcipauerat, & impoſito vectigali cõduxerat, pueri pauperes ingenui alerẽtur, & educarentur. Meminit huius rei latius lib. ſeptimo ad Caniniũ. Audio adhuc Comi extare veſtigiũ liberalitatis Plinianæ. Satis conſtat Mediolani in lapide q̃q̃ fracto legi Plinium in alimẽta puerorum & puellarũ multa ſeſtertia dediſſe. Porro)pręter ea. vt apud Terẽtium in hecyra. alias affirmantis aduerbiũ, ſignificat etiã minus, interdũ poſtea: quãdoq; temporis aduerbium, alias expletiua, nõnunq̃ procul, alias hortãtis: cõmode exempla ſumes a Terẽtio & Virg. Oculorum voluptates)quæ per oculos percipiũtur & aures,vt ludi ſcenici & gladiatorij. Cõmendatione)laudari oratione. Incitari) intendi,augeri. Reprimi)ſedari,emendari,tolli. Aliquis)orphanotrophus. Educationis) alendi alienos filios. Exquiſitis)

Perinde.

Inducere.

elaboratis,egregijs. Proſequuntur)commendant. Vtiliſſimum munus)educationem ingenuorum. Non perinde populare)non multum vel æque populo gratum:nam perinde,multum ſignificat & æque. Trãquil. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. Comitate orationis)benigno ſermone. Inducere)inſtituere, perſuadere per inductionem,quæ ſecundum rhetores eſt oratio rebus non dubijs captans aſſenſionẽ eius rei quæ inſtituta eſt. Enitendum haberemus)opus eſſet eniti. Parentibus dabatur) quod in laudem maiorũ meorum diſertabam:& nobis præpararetur,qui eramus apud poſteros gloriam ex hoc munere conſecuturi. In alia lectione eſt:dabatur,etiam orbis probaretur:vt ſcilicet intelligatur,hoc munus parẽtibus oblatum, & ideo ab illis probandum eſſe,ab his expectandum, donec filios ſuſciperent. Paucorum)meorum. Cæteri) municipes. Spectarent)intuerentur. Imitarentur)incitarentur ad imitandũ exemplo noſtro. In alia lectione ſpectarent & mirarentur. Tunc)cum diximus orationem. Priuatæ iactantiæ)noſtræ laudi. Aliorum municipum)id eſt,vereor ſi emiſero hunc ſermonem,ideo videar feciſſe, vt me laudarem:non, vt Nouocomenſes hortarer ad ſimile. Quanto maiore animo)eſſe indicium excellentioris animi, contentos eſſe ſua cõſcientia pro benefactis,q̃ laude. vnde M.Tullius in Thuſculanis, Quin etiã,inquit,mihi laudabiliora videntur omnia,quæ ſine venditatione & ſine populo teſte fuerint:non,q fugiendum ſit, omnia enim benefacta in luce ſe collocari volunt,ſed tamen nullum theatrum virtuti conſcientia maius eſt. vnde Secundus Ariſtonem commendans, Ornat hæc, inquit,magnitudo animi, quæ nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert:recteq; facti non ex populi ſermone mercedem,ſed ex facto petit. Videtur Plinius imitatus fuiſſe eundem Tullium in philippicis, Satis,inquit,in ipſa conſcientia pulcherrimi facti fructus erat. Fructus honeſtatis)præmium quod prouenit ex honeſte factis. Maiore animo)generoſius. Sequi)per ſe comitari benefacta:nam etſi(refert Cicero)nihil in ſe habeat gloria cur expetatur, tamẽ virtutem,tanq̃ vmbrã ſequitur.

Appeti) affectari. Nec iccirco eſt minus pulchrum) nec ideo eſt minus glorioſum, ꝙ gloriam meruit: & dignus eſt laude: q̃uis eam non ſit conſecutus. Prædicare) vulgare. Laudare) commendare. ſic Valerius libro octauo. Feciſſe) benefeciſſe famæ cauſa: ſecus laudat Traianum in panegyrica oratione. Non ideo, dixit, viciſſe videaris, vt triumphares: ſed triumphare, quia viceris. Referente) narrante eo qui non fecit. Vaneſcit) non creditur, mendax exiſtimatur, deperit. Rem) factum per ſe laude dignum: vt præbere alimenta ingenuis. Deſtruere) demoliri, cum veritate notare. Iactationem) ꝙ nimium applauſerit ſibi author.

muneris noſtri vellemus intelligi, ita nunc in ratione edendi veremur, ne forte non aliorum vtilitatibus, ſed propriæ laudi ſeruiſſe videamur. Præterea meminimus quanto maiore animo honeſtatis fructus in conſcientia, quàm in fama reponatur. Sequi enim gloria, non appeti debet: nec ſi caſu aliquo non ſequatur, idcirco quod gloriam meruit, minus pulchrum eſt. Ii vero qui benefacta ſua verbis adornant, nõ ideo prædicare, quia fecerint: ſed vt prædicarent, feciſſe creduntur. Sic quod magnificum referente alio fuiſſet, ipſo qui geſſerat recenſente, vaneſcit. Homines enim cum rem deſtruere non poſſunt, iactationem eius inceſſunt. Ita ſi silenda feceris, factum ipſum: ſi laudanda, ꝙ non ſileas, ipſe culparis. Me vero peculiaris quædam impedit ratio. etenim hunc ipſum ſermonem non apud populum, ſed apud decuriones habui: nec in propatulo, ſed in curia. Vereor ergo, ne ſit ſatis congruens, cum in dicendo aſſentationem vulgi, acclamationemq; defugerim, nunc eadem illa editione ſectari: cumq; plebem ipſam cui conſulebatur limine curiæ, parietibusque diſcreuerim, ne quam in ſpeciem ambitionis inciderem, nunc eos etiam, ad quos ex munere noſtro nihil pertinet, præter exemplum, velut obuia oſtentatione conquirere. Habes cunctationis meæ cauſſas. obſequar tamen cõſilio tuo, cuius mihi authoritas pro ratione ſufficit. Vale.

Inceſſunt) infamant, vellicant, lacerant, inuehuntur. Silenda) turpia. Factum ipſum) culpatur. Non ſileas) ſed iactes, & glorieris. Decurione) ſenatores in municipijs: in quibus idem erat decurio, qui Romæ ſenator: ꝙ in ſenatu, & concilijs municipalib⁹ intereſſe poterat, ſi habuiſſet cenſum centum milium nũmum. & decuriones quidam dictos aiũt, ex eo, ꝙ in initio coloniæ cum deducerẽtur, decima pars eorum qui deducerentur, conſilij publici gratia conſcribi ſolita ſit. Porro decurio ordo in militia: & qui ſuam quiſq; curiã tuebatur, decurionem appellatũ Dionyſius aſſerit. Decuriones quinquennales Apuleius vſurpat ꝓ ſacerdotib⁹ Iſidis in quinquenniũ cæteris præfectis. Fuiſſe autem Comum municipium præter Cæcilij teſtimonium, confirmant antiquorum memoriæ.

Decuriones

Ne) alij legũt. vt, pro quomodo. Populum) coram populo vt in foro. Curia) ſenatu. Acclamationem) laudem cum aſſenſu: qđ Iuniores hiſtorici frequẽter vſurparũt, & ipſe in oratione panegyrica, interdum tamen pro conuicio accipitur, vt apud Lampridium & Tranquillum. Reclamationes autem contrariæ ſunt acclamationibus: nam reclamare eſt ingenti voce reprobare, at acclamare, aſſentiri, cum clamore probare. Eadem illa) aſſentationem, & plauſum. Cui conſulebatur) in cuius vtilitatẽ hæc fecimus. Diſcreuerim) excluſerim. Ambitionis) immoderatæ laudis cupiditate: eſt autem ambitio, cum ad publicos honores & magiſtratus, turpibus atq; inhoneſtis artibus, & blanditijs, precibus, largitione, contendimus: at ſecundum Dionyſii ſententiam eſt inanis gloria, ſequens imaginem decoris, & deſiderium exitialium voluptatum. Claudianus cecinit, ambitionem eſſe auaritiæ nutricem fœdiſſimam, quæ veſtibulis foribuſq; potentum excubat, & precijs commercia paſcit honorum: Pulſa ſimul. Eos.) extraneos. Exemplum) imitationem. Obuia) manifeſta. Cunctationis) moræ, cur tantum contineam. Authoritas) fama & fides ex virtute quæſita.

Acclamatio

Reclamatio.

Ambitio.

Authoritas

C. PLINIVS MIMVTIO FVNDANO SVO, S.

MIrũ eſt, quàm ſingulis diebus in vrbe ratio aut cõſtet, aut cõſtare videatur, pluribus cunctiſq; non conſtet. Nam ſiquẽ interroges, Hodie qđ egiſti? reſpõdeat, Officio togæ virilis interfui. ſponſalia, aut nuptias frequẽtaui, ille me ad ſignandũ teſtamẽtũ, ille in aduocationem, ille in conſilium rogauit. hæc, quo die

MIrum eſt) Minutiũ, Fundanum hortatur ad ſeceſſum & ſtudium, cum in vrbe occupati ſint homines rebus inanibus, ruri nihil audiãt quod audiſſe pœniteat. Minutius Fundanus) cui alibi in proximum annum Conſulatum auguratur, eruditus, & ſapiẽs fuit: vt qui ſe ab ineunte ætate altioribus ſtudijs dederat. ex duabus natis alteram vix pubertatem ingreſſam amiſit, proconſul Aſiæ ex Adriani reſcripto monitus, ne ſine obiectu criminum Chriſtianos condẽnaret: authores ſunt Euſebius, & Oroſius. Conſtet ratio) aliqua ratio adduci poſſit cur tranſacti diei non ignaue. Aut conſtare) correctio. Non conſtet) nulla etiam falſo adduci ratio poſſit cur ſint occupati in vrbe. Pluribus) diebus vel potius nominibus. Quem) aliquem. Officio togæ virilis)

Argumẽtũ.

Minutius Fundanus.

Conſtans ratio.

Toga virilis.

feceris, neceſſaria: eadem, ſi quotidie feciſſe te repute, inania videntur: multo magis cum ſeceſſeris. Tunc enim ſubit recordatio, quot dies q̃ frigidis rebus abſumpſeris. Quod euenit mihi poſtq̃ in Laurentino meo aut lego aliquid, aut ſcribo, aut etiam corpori vaco, cuius fulturis animus ſuſtinetur. Nihil audio, quod audiſſe: nihil dico, quod dixiſſe pœniteat. Nemo apud me quenq̃ ſiniſtris ſermonibus carpit. neminem ipſe reprehendo, niſi vnum me, cum parum commode ſcribo, nulla ſpe, nullo timore ſolicitor, nullis rumoribus inquietor. Mecum tantum, & cum libellis loquor. O rectam, ſynceramq́; vitam. O dulce ocium, honeſtumq́;, ac pene omni negocio pulchrius. O mare, o litus, verũ, ſecretumq́; μουσεῖον, q̃ multa inuenitis, quàm multa dictatis. Proinde tu quoq; ſtrepitum iſtum, inanemque diſcurſum, & multum ineptos labores, vt primum fuerit occaſio, relinque: teque ſtudiis, vel ocio trade. Satius eſt enim (vt Attilius noſter eruditiſſime ſimul & facetiſſime dixit) ocioſum eſſe, quàm nihil agere. Vale.

officioſe comitatus ſum aliquem. præſtiti officium meum, dum amicus togam virilem ſumeret: quæ authore Iuriſconſulto, ad ſeptimumdecimum annum ſumebatur, quam ætatem militarem appellauit antiquitas. Legimus tamen apud Tranquillum ſexto decimo ætatis anno ſumpſiſſe Auguſtum togam virilem. argumentum ſcilicet tranſeundi a pueris in virum. Cui ſententiæ Dion aſtipulatur, & Seneca inquit, Pueritia deponitur, ſed non puerilitas in pleriſq; hominibus. Fere in eundem ſenſum Martialis ad Ponticum conquerentem, vt vix vno anno librum emitteret, ſcribit. Sponſalia) pacta ante nuptias, & ſponſio nuptiarum futurarum, a ſpondendo dicta. Signandum teſtamentum) tria teſtamentorũ genera Gellius nixus Lęlij Felicis authoritate tradit: ſed poſtq̃ in vnum ius ciuile & prætorium iungi cõſtitutum eſt, ſeptem teſtibus adhibitis, & ſubſcriptione

Teſtamẽtũ.

teſtiũ ſignacula teſtamentis ſunt impoſita ex edicto prætoris, ſicut ſubſcriptiones ex ſacris conſtitutionibus: non enim olim, vt nunc, publici notarij ſtipulabantur, ſed domini vel alij eorũ nomine tabulas ſcribebant, quas a ſeptem teſtib⁹ ſubſcriptas, lineo vinculo claudebant, notatas teſtium ſigillo. Teſtamẽtum compoſitum ex teſtatione mẽtis Sulpitius arbitratur, quod reprehẽdit Gellius arguens eſſe ſimplex verbum. In aduocationem) vt ipſi adeſſem. In conſilinm rogauit) vt cognoſcerem, & iudicarem: vel, vt ipſi conſulerem. Inania) nullius momenti. Multo magis) vident ſuperuacua talia officia. Seceſſeris) vacuus eris a curis vrbanis.

Frigidum.

Frigidis) inutilibus. Fabius frigidum inane vocat & momentarium. Laurentino) rure. quod Laurens etiam appellari poſſe libro ſequẽti indicat, vbi totum graphice deſcribitur. Corpori vaco) curo corpus. Fulturis) adminiculis. tũc enim animus maxime intenditur, & vires ſuas operatur, cum nullo dolore corpus vexatur. Auſonius, Ampliat ætatis ſpatium ſibi vir bon⁹, hoc eſt Viuere & his vita poſſe priore frui. Siniſtris) maledicis, iniquis.

Iuquietor.

Inquietor) rarum inuẽtu verbum apud antiquos, quo tamẽ Cyprianus frequẽter vtitur. O rectam) alij legunt o regiã. i. fœlicem: quia reges putantur fœlices: verum priorem lectionem probo. Ocium) ſtudium literariũ. Negocio) opere.

Muſeum.

μουσεῖον) eſt autem muſęum muſarum locus, qualis bibliotheca: nam Athenęus teſtatur Ptolomæi, Philadelphi bibliothecam vocatam muſeum: & Strabo in deſcriptione Alexandriæ, Pars inquit regiarum eſt muſeum, quod ambulacrum habet & exedram & maximam domum, in qua cœnaculum eſt eorum qui muſeo participant, hominum circa diſciplinas verſantium. hic conuentus communes pecunias habet: & ſacerdotem, qui muſeo præeſt: olim a regibus, deinde a Cæſare conſtitutum, & alterum veteri muſeo aſtructum ſub Claudij nomine. eius hiſtoriarũ cauſam tradit Suetonius: inſtitutumq;, vt quotannis in altero Cyrenicon libri, altero Carchedoniacon diebus ſtatutis velut in auditorio recitarẽtur toti, a ſingulis per vices. Libanius in monodia, Nicomediæ ædificiorum ruinam deplorans. Vbi inquit fora, vbi muſea, vbi templa? Lucianus in ſympoſio, multorum virorum ſapientium conuiuium, aſſerit eſſe muſeum. Ad hęc ſcribit Athenęus, muſeum græciæ, vrbem Athenarum fuiſſe, magis ad diſciplinam doctrinamq;, q̃ ad ædificia reſpiciens: quanq̃ Pauſanias libro primo referat Demetrium Antigoni filium muro cinxiſſe Athenarum vrbem, muſeumq; appellatũ quod erat intra antiquum ambitum e regione arcis, vbi dicũt Muſeum ceciniſſe, & in ſenectute mortuum ibi extructo monumento ſepultum. Plinius ſenior, Muſea inquit in ædificijs vocant dependentia ad imaginem ſpecus arte reddendam. Inuenitis) datis facultatem inueniendi. Dictatis) ſuggeritis. ſenſus eſt, multa per vos excogito & repono.

Proinde.

Proinde) quare, alibi pręterea. Iſtum) vrbanum. Inanem diſcurſum) excurſionem vanã, ſine fructu, quæ fit in vita vrbica. diſcurſionem eſſe vitam vrbicam dixit Seneca: & Martialis diſcurſus varios. Ocio) quieti.

Attilius Creſcens.

Attilius noſter) plures extitiſſe Attilios eo tempore lego: Plinius duos nominat, Spartianus totidem, Tacitus tris. dubitari forſitan poſſet quem Secundus monſtraſſet, niſi ad Priſcũ ſcribens diceret, Noſti Attilij Creſcentis facetias, inibiq; multis neceſſitudinem cum illo arctam teſtatur.

Facetum.

Facetus.

Facetiſſime) facetum non tantum circa ridicula opinor conſiſtere: neq; enim diceret Horatius facetum Virgilio genus natura conceſſum. decoris hanc magis & excultæ cuiuſdam elegantię appellationem puto: ideoq; in epiſtolis M. Tullius hæc Bruti verba refert, Ne vlli ſint pedes faceti. ac delitijs ingredienti mollius. Et quidam Facetum dictum arbitrantur eum qui facit verbis quod vult. M. Cicero de perfecto oratore, dicacem acrioris ingenij eſſe vult, facetum maioris artis. habent autem facetiæ in narrando vim maximam. Ocioſum eſſe) quieſcere, vacare ab officijs, vel eſſe in ocio litterario. quod honeſtum iucundũ & fructuoſum eſt. Quàm nihil agere) q̃ multis rebus inanibus implicari. In eundem ſenſum Mart. in Attalum, Et non eſt quod agas, Attale ſemper agis. Nam ſecundum Senecam qui futilia facit, nihil agit.

SIquando) Duo intendit in hac epiſtola Secundus, Euphratem philoſophum laudare a doctrina & hu-
manitate: & Atrio Clementi perſuadere, vt q̄primum in vrbem veniat, ſeq; Euphratis pręceptis expolien
dum tradat. Eſt inſuper neſcio quod tertium, vbi conqueritur non licere ſibi occupatiſſimo circa quęſtu-
ram ærarij eadem facere. Clementes pene innumeros ex diuerſis authoribus colligo floruiſſe Secundi tē-
poribus: ſed hunc Atrium Clementem, ad quem alibi ſcripſit ex teſtimonio Mart. opinor fuiſſe Patauinum: a
quo vxor eius Ateſtina Sabina pro docta epigrammate celebratur. Quando) vllo tempore. Liberalibus

Argumētū.

Atrius Clemens.

ſtudijs.) ſcientijs & diſciplinis,
quas vocant liberales, q̄ homi-
ne libero dignæ ſunt. cęterū Se-
neca ſolam philoſophiam ſen-
tit eſſe liberalem diſciplinam, q̄
liberum facit hominem, hoc eſt
ſapientem, ſublimem, fortē, ma
gnanimū: cętera puſilla, ac pue-
rilia. Vlpianus titulo de varijs &
extraordinarijs cognitionibus,
liberales artes appellat rhetori-
cam, grammaticam, geometriā,
medicinā, iuriſperitiam. Nūc.)
ſub Traiano. cum ſtudia prope
extincta refouerentur. Clara)
virorum clarorū vt Taciti, Iuue
nalis, Silij, Mart. Saturnini, Vo-
conij, Tranquilli. Vnum) exē-
plū vnius viri doctiſſimi, qualis
Euphrates eſt, qui Dinone pa-
tre genit⁹ (q̄q̄ pro Euphrate a-
pud Lucianū Eutrates mendo-
ſe legatur) Stoicam ſectā pro-

Liberales diſciplinę.

Euphrates phil.

C. PLINIVS ATRIO CLEMENTI SVO S.

SIquādo vrbs noſtra liberalibus ſtudiis floruit, nūc maxime floret. multa, claraq; exēpla ſunt. ſuffecerit vnum Euphrates philoſophus. Hunc ego in Syria, cū adoleſcentulus militarem, penitus, & domi inſpexi, amariq; ab eo laboraui, & ſi non erat laborandum. Eſt enim obuius, & expoſitus, plenuſq; humanitate, quam præcipit. Atq; vtinam ſic ipſe, quam ſpem tunc de me cōcepit, impleuerim, vt ille multum virtutibus ſuis addidit. At ego nunc illas miror, quia magis intelligo: q̄q̄ ne nunc quidē ſatis intelligo. Vt enim de pictore, ſculptore, fictore, niſi artifex iudicare: ita niſi ſapiēs nō pōt pſpicere ſapiētē. Quātū mihi tamē cernere dat̄, multa in Euphrate ſic eminēt & elucēt, vt mediocriter quoq; doctos aduertāt, &

feſſus Veſpaſianum ab imperio deterrere conatus eſt, ſub quo vſq; ad Adrianum vixit, cōparatis maximis di-
uitijs contra profeſſionem ſuam. nam vt omittamus Apollonium Tyaneum, multis illum immodicū merca-
torem, & arrogantem increpātem: Philoſtratus tradit comparaſſe ſibi diuitiarum fontes: iam enim inter fœne
ratorum menſas nūcupabatur caupo quæſtuarius, fœnerator, publicanus, numularius, ad omnia venalia ſe cō
uertens, foribus potentiorū magis affixus, q̄ ianitores: voluntaria morte exceſſit e vita. veniā dederat ei Adria
nus citra ignominiam & infamiā, vt cicutā, ſenectute & morbo ingraueſcēte, bibere poſſet. Hoc refert Dion.
Militarē) tribunus militum eſſem. In Syria) vbi etiam Arthemidotum philoſophum arcta familiaritate cō
plexus eſt. Syria late littora tenet terraſq;, etiam latius introrſus alijs alijſq; nūcupata nominibus: nā & Cœle
dicebatur, & Meſopotamia, & Damaſcena, & Adiabena, & Babylonia, & Iudæa, & Sophate, eadē fere Pli-
nius ex Aſia Pomponij mutuatus. Strabo ita determinat, Syria ſ:ptētrionem verſus Cilicia & Amano termi
natur: a mari ad Euphratis pontem, ſtadia interſunt ab Iſſico ſinu vſq; ad pontem, qui eſt iuxta Comagenam
dictum latus terminantia nō pauciora quadringentis: orientē verſus terminatur Euphrate, & Arabibus Schæ
nitis, qui cis Euphratem ſunt: auſtrum verſus fœlici Arabia, & Aegypto: occidentem verſus, Aegyptio pela-
go Iſſicum vſq;. Homerū Syrium inſulā Syriam appellaſſe idem libro decimo protulit. Penitus) circa omnia
eius ſtudia. Domi) familiarius. Obuius) paratus: qui ſe vltro offert, quod ſignum eſt maximę humanitatis.
Humanitate) quæ vetat ſuperbum eſſe aduerſus ſocios: vetat auarum verbis, rebus, affectibus, cōmunem ſe
facilemq; oībus præſtat: nullum alienū putat: bonū autem ſuū ideo maxime, q̄ alicui bonum eſt, amat: & prę-
ter hæc quæ recitātur a Seneca. Plato humanitatē triplicē inducit: aliā quippe per ſalutationē fieri, vt cū forte
obuium quemlibet humane quis ſalutat, & dextram porrigens comiter excipit: aliam, cum in caſus varios erū
naſq; iactato, quis opem clementer impēdit: tertiā, qua cœnas, & conuiuia inter ſe homines celebrant. aut igit
ſalutationis officio, aut ope aut auxilio, aut conuiuio, frequētiq; cōgreſſu, cōſtare humanitatem. at Gellius hu
manitatē nō eſſe putat amorem erga homines, quē φιλανθρωπίαν Græci vocāt, & ſi ſignificet dexteritatē quā-
dam beneuolentiamq; erga omnes homines promiſcuam, ſed humanitatē, quam ijdem Gręci παιδείαν vocāt,
nos eruditionem, inſtitutionemq; in bonas artes dicimus: quas qui ſynceriter cupiūt, appetuntq;, ij ſunt vel ma
xime humaniſſimi: quam videtur Cic. pro Archia ijs verbis expreſſiſſe, Etenim omnes artes quę ad humanita
tem pertinent, habent quoddā cōmune vinculū, & quaſi cognatione quadā inter ſe cōtinētur. Pręcipit) do-
cet: philpſophorum enim dogmata dicuntur. Atq; vtinā) ſenſus eſt. Euphrates tunc de me bene ſperabat,
ſed vtinā tantū poſtea profeciſſem, vt ille ſuas virtutes ſublimiores reddidit. Nūc) iam vir & prudētior eſſe
ctus, q̄q̄ hoc addidit vt vitaret arrogantiā: vbiq; enim minuit facultatem ſuam. Pictore) nō iniucundū fuerit
referre hoc loco, Apellem pictorē perfecta opera proponere ſolitum tranſeuntib⁹, atq; poſt ipſam tabulam
latentem iudicium vulgi experiri: feruntq; a ſutore notatū, q̄ in crepidis pauciores anſas vna intus feciſſet: eo-
dem poſtero die ſuperbe emendationem priſtinę annotationis cauillante circa crus, indignatum Apellē de-
nunciaſſe, Ne ſupra trepidā ſutor iudicaret. quod & ipſum in prouerbiū venit, quo admonemur, ne ſupra no
ſtram artem iudicemus. & conuenit cum Cęcilio ne. ſ. iudicemus rem, quā non nouimus. Sculptore) marmo
rario, ſtatuario, & qui pocula facit, ἀναγλύφα. quanq̄ ſint qui diſtinguant, vt ſculptor ſit qui ſcalpello ſtatuas
effingit: ſtatuarius, qui alio modo: quia apud Plinium caput ſit de ſculptoribus, item de ſtatuarijs. Fictore)
qui & figulus dicitur, ex creta & argilla vaſa componens. Multa) laudanda. Aduertant) admoneant, alli-

Syria.

Humanitas

φιλανθρωπία

παιδεία.

Sculptor Statuarius.

Fictor.

Platonica oratio. ciant,ſe cognoſcenda præſtent etiam mediocri doctrina viris. Afficiãt) delectent. Platonicam ſublimitatẽ & latitudinem) de qua ſic loq ur Fabius,Quis dubitet Platonem eſſe præcipuũ ſiue acumine diſſerendi,ſiue eloquẽdi,facultate diuina quadam & Homericæ: multum enim ſupra proſam orationem, quã pedeſtrẽ græ-ci vocant,ſurgit:vt mihi nõ hominis ingenio,ſed delphico videatur oraculo inſtinctus. Diuinũ appellat Col lumella.& Diogenes platonicæ orationis geminum ſtylum,ſed vtrũq; ſummũ tradit. Subtiliter) refertur ad argumenta. Grauiter) ad ſententias. Ornate) ad eloquium. Latitudinem) Vbertatem,amplam facundiã:

afficiant. Diſputat ſubtiliter, grauiter, ornate. frequenter etiam Platonicam illam ſublimitatem & latitudinem effin-git,Sermo eſt copioſus,& varius:dulcis in primis,& qui re-pugnantes quoq; ducat & impellat.Ad hoc proceritas cor-poris,& decora facies,demiſſus capillus,ingens & cana bar-ba:quę licet fortuita & inania putentur, illi tamen plurimũ venerationis acquirunt.Nullus horror in vultu,nulla tri-ſtitia: multum ſeueritatis, reuerearis vt occurſum non re-formides. Vitę ſanctitas ſumma, comitas par.Inſectatur vi-tia,non homines.Nec caſtigat errãteis,ſed emendat.Sequa-ris monentem attentus,& pendens: & perſuaderi tibi, etiã cũ perſuaſerit,cupias. Iam vero liberi tres,duo mares,quos diligentiſſime inſtituit.Socer Pompeius Iulianus cum cęte-ra vita, tum vel hoc vno magnus & clarus , ꝙ ipſe prouin-cię princeps hunc inter altiſſimas conditiones generum nõ honoribus principem,ſed ſapiẽtia elegit. Q̃ꝗ quid ego plu-ra de viro, quo mihi frui non licet! An,vt magis angar, ꝙ

Plato q̃re. reſpexit ad nomẽ. nam quidam aiunt fuiſſe exercitatũ apud Ari ſtonem palęſtritã, a quo Plato-nem ꝓ egregio corporis habitu cognominatũ, cũ prius Ariſto-des ex aui nomine vocatus eſſet. Sunt qui ob orationis vbertatẽ, & mirã latitudinẽ, ſic appellatũ putent: ſiue ꝗ ampla fuerit fron te,vt Neãthes,authore Laertio ſcribit. Effingit) exprimit, re-pręſentat. Varius) de rebus di uerſis : ſic enim declinatur faſti-dium. Dulcis) lenis,mitis. dul-cedo orationis maxime audien tes delectat. Repugnantes) vi-tio laborãtes,diſſentientes. Du cat) perſuadeat, attrahat. Ad hęc pręterea accedit illi) poſt a-nimi bona,enumerat etiã corpo ris & fortunæ. Demiſſus) pla-nus, quod eſt indiciũ facilis inge niꝗ ſecundũ philoſophos. In-gens & cana barba) Appollo-nius Tyaneus in epiſtolis quas ſcripſit aduerſus Euphratem, inquit, Baculus erat tibi tunc, & barba cana, & ingens,præter hæc nihil. Fortuita) fortunę bona:quæ ſtoici negligunt,putantq; verã fœlicitatẽ in ſola virtu te cõſiſtere. Acquirunt) aſtruunt. Vultu) legitur etiam in cultu:pulchritudo corporis,donũ dei ſecundum Hom.glorioſiſſimũ eſt. Triſtitia & ſeueritas vicinæ ſunt res:ſed hæc datur laudi,illa vitio. Seuerũ appellant grãmatici a ſequẽda veritate. Reuerearis) ita Euphraten veneraberis,vt non timeas illi occurrere. Vitę ſan ctitas) integer vitæ ſceleriſq; purus.Sanctitas & ſanctimonia pariter latine dicũtur:nam & illo Fabius,& hoc M.Cic.vſus eſt verbo.ſed Sanctitudo vocabulũ Apuleianũ neſcio quid maioris dignitatis eſt. Sanctũ inter-dum qđ ſacrũ,& religioſum:interdũ incorruptũ.cui ſentẽtię videtur accedere Martianus primo.ff.Sanctũ,in-quit,eſt quod ab iniuria hominũ defenſum eſt,atq; munitũ:dictum autẽ a ſagmine quadã hęrba,quam legati Romanorum ferre ſolebãt,nequis eos violaret.Aggenus vrbicus,Sanctũ eſt plerunq;,vt incorruptũ,& a ſan ciẽdo ſanctũ dicitur.& Vlpianus,Sancta proprie dicimus,quæ nec ſacra,nec prophana ſunt,ſanctione enim quadã confirmata,vt leges ſanctæ ſunt ſanctione quadã ſubnixe:quod enim ſanctione quadam ſubnixũ eſt, id ſanctũ eſt:& ſi deo nõ ſit conſecratũ.& Donatus, Sanctũ dixit eſſe, quod eſt omni obſeruatione inuiola-tum. Par comitas) ſumma facilitas. Inſectatur vitia non homines) taxat vitia,non vitioſos:parcit enim no-mini malorum: in quam ſententiam ſcripſit de ſuis libellis ad Numatium Martialis,Hũc ſeruare modum no-ſtri nouere libelli,Parcere perſonis,dicere de vitiꝗs,& Lucianus,Demonactem dicit reprehendere vitia, pec-cantibus veniã dare,more boni medici,qui curat morbos,neq; iraſcitur ęgris. Nec caſtigat) minis & verberi bus. Emẽdat) corrigit verbis blandis. Sequaris) neceſſe ſequaris.modus dicẽdi gratior & cõpendioſior. Pendens) ſuſpenſus,expectans etiã poſtq̃ dixerit.Ouidius,Narrantis coniunx pendet ab ore viri. Perſuade-ri) altius dicẽdo progredi,& amplius ſatisfacere:tãta erat orationis ſuauitas in eo. Iam) præterea. Liberi tres) ſunt illi tres filiꝗ:Liberi pro filiꝗs,ſecundũ Caium,ſemper proferuntur numero plurium:liberorũ appella tione.etiam fœminæ intelliguntur,authores ſunt iuriſconſulti:& ſequẽtia indicãt,cũ poſt liberos tres,ſubdide rit duos mares & fœminã:quinimmo,referẽte Caliſtrato,nepotes & pronepotes cæteriq; qui ex his deſcen-dunt,cõtinẽtur:hos enim omnes liberorũ appellatione lex.xiꝗ.tabularũ cõprehendit. Duos mares) ſubaudi & tertiam fœminã.Lucianus in dialogo,qui inſcribit philopſeudes,memorat Euphratẽ habuiſſe filios duos: quorum alter iuuenis Mnaſon,& minor Euphratides nomine quindecim annis natus in palæſtra ſe exerce-bant,eorũq; matrem nomine Demaneten tunc mortuã viſam ab Euphrate,dum libellum Platonis de anima legeret. Inſtituit) docet, format.hinc inſtitutiones,primę inductiones ad bonos mores & diſciplinas:vt Fa biꝗ,& Iuſtiniani. Socer) Euphratis. Pompeius Iulianus) extant in.ff.frequentiſſime reſponſa Iuliani iuriſ-conſulti celeberrimi. Cætera vita) qui in cætera vita ſua vir clarus extitit:ſed in hac re præcipue,ꝙ cum eſſet inter Syros authoritate & opibus princeps,elegit ſibi generum Euphraten,nõ dignitate,ſed ſapiẽtia illuſtrẽ. Prouinciæ) Syriæ. Altiſſimas cõditiones) diuitias,nobilitatẽ,honores,quibus Iulian⁹ excellebat: an quod magis placet,cum eſſent multi & natalibus,& opibus,ac cęteris fortunæ bonis pręſtãtes,qui nuptias filię pe-terent. Plura) ſcribã. Viro) Euphrate. Quo frui non licet.) Propter occupationes publicas. An) plu-ra dicam. Magis angar) magis crucier cum ſæpius illius quo frui non licet,mẽtionem faciam. Diſtringor) occupor. Officio) præfectura ærariꝗ:in qua collegam habuit Cornutum Tertullũ. Vt maximo ſic mole-

Marginal notes: Seuerum. Sanctitas. Sctimonia. Sanctitudo Sanctum. Inſtituere & Inſtitu-tiones. Pompeius. Iulianus.

ſtiſſimo) eadē repetit in fine orationis panegyricę, Nōdum, inq̄t, biēnium cōpleueramꝰ in officio laborioſſi- mo & maximo, Præfecti ærario, & ante hos Quæſtores, Prætores, Tribuni (ſic em̄ inuenio mutata noīa præ- Præfecti fectorū ęrario) pecunias quoquo expēſas & acceptas ī tabulas publicas reponebāt: nā inter cętera legatis ſum- ærario ptū dabāt, & quæ ad rēpub. ſpectare videbant̄, diſtrahebāt. Pro tribunali) in ſuggeſtu. Tribunal eſt vbi iudex Tribunal ſedet populo ius dicturꝰ ꝓ tabulatis excreſcentibus Plinius ſenior vtit̄. Fabius notat eos q̄ tribunale q̄ tribu- nal malūt dicere. Libellos) quos vulgo ſupplicationes appellamꝰ: quare ſupplices, & querulos interdū Mart. Libelli vocat. Secūdꝰ ꝓ accuſationibus alibi poſuit, & Vlpianꝰ ꝓ denū ciatiōe, fere ī idē cōcurrēte Apu leio, q̄ tn̄ in aſino ſuo pro forma prçconij vſus eſt. Fabiꝰ etiā fieri libellos breui annotatione me- morię cauſa teſtat̄: at Libella fa- brorū & agri diuiſorū eſt inſtru mentū. Subnoto) ſubſcribo, cō firmo. Tabulas) in qbꝰ ratiōes Libella ęrarij reponebāt: q̄q̄ legeri apud tabulæ pu

nō licet! Nā diſtringor officio, vt maximo, ſic moleſtiſſimo. Sedeo pro tribunali, ſubnoto libellos, cōficio tabulas, ſcri- bo plurimas, ſed illiteratiſſimas lr̄as. Soleo nōnunq̄ (nā id- ipſum aliquādo contingit) de his occupationibꝰ apud Eu- phratē queri. Ille me cōſolatur. affirmat etiā eſſe hāc philo- ſophiæ, & quidē pulcherrimā partē, agere negociū publi- cū, cognoſcere, iudicare, promere, & exercere iuſtitiā, quæq;

Capitolinū p̄fectos ærario tabulas publicas habuiſſe, qbꝰ nomina ingenuorū puerorū referebāt: vt ſi forte ali- blicę quis cauſam liberalē diceret, teſtatiōes inde ꝓduceret: qd Antoninꝰ philoſophꝰ etiā p ꝓuincias inſtituit. Illi- teratiſſimas literas) inornatas, forēſes, vulgares, ſtylo infimo, qbꝰ vtunt̄ rationarij in nominibꝰ: quē locū minus feliciter Sidoniꝰ conatꝰ eſt mutuari, Illiteratiſſimis, inq̄t, literis vacāt. Videamꝰ, ſi placet, nō importune, an oēs tūc latine loquerent̄: & qd ſit latine loq̄: qd ſane nihil aliud eſt, q̄ vti lingua latina, & Romana. nā Cicero inq̄t, Latine loq̄ Nō tam præclarū eſt ſcire latine, q̄ turpe neſcire: neq; tā id mihi oratoris boni, q̄ ciuis Romani ꝓpriū videt̄: & Pollionē legimꝰ iuſſiſſe filios loq̄ latine, adeo vt græce vel difficile, vel raro loquerent̄. Liuius lib. i. ab vrbe cōdi ta, Magna pars Fidenatiū, vt q̄ coloni additi Romanis eſſent, latine ſciebāt. Et a Varrone, Fabioq;, vbi de ana- logia diſputat̄, quęrit̄, an aliud ſit latine loq̄, aliud grāmatice: nullā em̄ loquēdi legē, ſed obſeruationē qdā vo- luere, vt ipſam analogiā nulla res alia fecerit, q̄ cōſuetudo: quare Vitruuiꝰ ſe excuſat, ſiqd cōtra grāmaticā locu tus ſit, quaſi latine ſcripſerit & nō grāmatice: vtitur em̄ aliquādo verbis quę grāmaticꝰ nō admitteret. q̄uis in- terdū latine loq̄ ſumat̄ ꝓ elegāti ſermone vti. hīc Iuuenalis dixerat, Cū ſit turpe magis noſtris neſcire latine. & Seneca epiſtolarum. v, Nūc vulgo breuiariū dicit̄, olim, cū latine loqueremur, ſummariū vocabat̄. Ex verbis M. Tul. colligit̄, grāmaticā paulo ante ſuū ſeculū ī vrbē inuectā. Cū ſit, inq̄t, quędā certa vox Romani gn̄is vrbiſq; Grāmatica ꝓpria, in qua nihil offendi, nihil animaduerti poſſit, nihil ſonare aut olere peregrinū, hāc ſeq̄mur: neq; ſolū ruſti quando cam aſperitatē, ſed etiā peregrinā inſolētiā fugere diſcamꝰ. Eq̄dē cū audio ſocrū meā Lęlliā (faciliꝰ em̄ mulieres incorruptā antiq̄tatē cōſeruāt, q̄ multorū ſermonū expertes ea tenēt ſemp, quę didicerūt prima) ſed eā ſic au- dio, vt Plautū mihi aut Nęuiū videar audire: ſono ipſo vocis ita recto & ſimplici eſt, vt nihil oſtentationis aut imitationis afferre videat̄: ex quo ſic locutū eiꝰ patrē iudico, ſic maiores. & ſunt p̄cepta latine loquendi quę pue rilis doctrina tradit, & ſubtilior cognitio ac ratio literarū alit, aut cōſuetudo ſermonis quotidiani, ac domeſti ci libri cōfirmāt, & lectio veterū oratorū. Cæſar q̄dē ſolū & quaſi fundamentū oratoris, vides elocutionē emen datā & latinā: cuiꝰ penes quos laus adhuc fuit, nō fuit rationis aut ſcientię, ſed quaſi bonę cōſuetudinis. Mitto C. Lælliū, P. Scipionē, ætatis illiꝰ iſta fuit laus tanq̄ innocentię latine loquendi. nec omniū tamē: nā illoꝝ æqua les, Cęliū & Pacuuiū male locutos videmꝰ: ſed oīes tā fere, q̄ nec extra vrbē hāc vixerāt, nec eos aliqua barba- ries indomeſtica infuſcauerat, recte loquebant̄: ſed hāc certe rē deteriorē vetuſtas fęcit, & Romę, & in Græcia cōfluxerūt em̄ Athenas, & in hāc vrbē, multi inq̄nate loquentes ex diuerſis locis quo magis expurgādꝰ eſt ſer- mo, & adhibēda q̄ abſterſa ratio, quę mutari nō poſſit, nec vtendū prauiſſima cōſuetudinis regula. T. Flaminiū q̄ cū Q. Metello Cōſul fuit, pueri vidimꝰ: exiſtimabat̄ bene latine, ſed literas neſciebat. Cæſar autē rationē ad- hibens, cōſuetudinem vitioſam & corruptā, pura & incorrupta cōſuetudine emēdat. Declarat̄ ergo latine loq̄ nihil aliud fuiſſe, q̄ vti verbis Romanis, ꝓprijs & incorruptis, etiā nō adhibita grāmaticę ratione: & fuiſſe tēpꝰ quo oīes Ro. ſine vlla regula latine loq̄ poterāt, & aſſueuerāt: poſtea in vrbē cōfluētibꝰ aduenis, & priſcoꝝ lin gua ꝑturbata, paulatim deflexiſſe ad vernaculā noſtrā, qd q̄ tūc erāt ingenio acutiſſimo cernētes, de grāmatica & latinitate certas regulas tradidere. nā & Tranq̄. in libello de grāmaticis ediſſerit ſero grāmaticā in vrbē Ro mā inuectā. ſ. inter ſecundū & tertiū bellū punicū. & vulgares ſermones fuiſſe meminit ibidē, ac etiā in Auguſto vbi ſcribit eundē dicere ſolitū betizare ꝓ lāguere, qd vulgo lachanizare dicit̄, ac Pli. latine græcos edoctos. cō- queriturq; Iuuenalis linguā peregrinā ī vrbē introductā. & Apuleiꝰ in limine ſuę metamorphoſeos aſſerit ſe lin guā latinā didiciſſe nullo prçeūte magiſtro, verū labore ęrūnali. Quod ſi oēs tūc latine locuti fuiſſēt, qd opꝰ erat ſummo cū labore p ſe lr̄as diſcere cū in vrbe verſaret̄: verū q̄a tūc nō cōſuetudine, vt priꝰ, ſed grāmaticorū præ- ceptis lr̄as diſcebāt Ro. dixit erūnali labore. neq; tn̄ admodū admirabile, ſi tūc Apuleiꝰ lr̄as latinas p ſe didicit, cū noſtra tēpeſtate Bn̄dictꝰ Iouiꝰ p ſe græcas didicerit. Quod autē Marcꝰ Tul. ij. Thuſculanarū refert ſuas ora tiones iudicio multitudinis approbatas. popularē em̄ facultatē eſſe, & effectū eloquentiæ, nō ideo credi derim oīes dicēdi vim ſenſumq; p̄cepiſſe. ſed alios aliqua, quoſdā pauca admodū, vt nūc aſſolet in cōcionibꝰ ꝓ fide, pleroſq; inſup nihil intelligētes laudaſſe ſupra cæteros. Quādoq;) raro. His) meis. Hāc partē) negocia pu blica tractare quę moralis philoſophia dicit̄, ꝑtinet ea ad ciuiles actiones qua vtunt̄ q̄ remp. adminiſtrāt. nā il- Philoſo- lā ſapientes in tres partes diuiſerūt, moralē, naturalē, rationalē. Epicurꝰ, in canonicā, phyſicā, ethicā. alij, in phy phię ꝑtes ſicā, ethicā, dialecticā. Plato primꝰ tripartitā philoſophiā copulauit, ſibiq; inuicē neceſſarias partes neq; pugna re inter ſe tantūmodo, ſed etiā mutuis adiuuare auxilijs oſtēdit. hæc ſumpta ab Apuleio. Agere negociū pu- blicū) tractare res ad vtilitatē publicā ſpectātes. quare Cato apud Lucanum dicebat, Non ſibi ſed toti genitū ſe credere mundo. Cognoſcere) audire diſceptātes, examinare. Promere) diſcernere, explicare, declarare.

Ipſi) philoſophi. In vſu habere) agere.quod maius eſt q̄ docere. Non perſuadet hoc vnum) vt credam melius eſſe ius dicere,q̄ illum audire:tanto deſiderio teneor fruendi illo viro. Cui vacat) eſt ocium q vacuus eſt a negocijs publicis. Proxime) q̄primum. Ob hoc) vt audias Euphratem. Maturius) celerius q̄ decre ueras. Limandum) emendandum a vitijs per philoſophiæ præcepta. Vt multi) ſolent inuidere aliorum bonis. Multi autem) mali more græcorum. Inuideo bonum) elegantius,q̄ inuideo bono. Senſum) titil lationem,cognitionem cum delectatione, Supereſſe) licere.vel potius abundare Gellio tradente.

Inuideo bonum

Supereſſe

ipſi doceant in vſu habere.Mihi tamen hoc vnū nō perſuadet:ſatius eſſe iſta facere,q̄ cū illo dies totos audiēdo,diſcēdoq; conſumere.Quo magis te,cui vacat,hortor:cum in vrbem proxime veneris(venias autem ob hoc maturius) illi te expoliendum limandumq; permittas. Neq; enim ego (vt multi)inuideo aliis bonum,quo ipſe careo: ſed contra ſenſum quēdam,voluptatemq; percipio,ſi ea quæ mihi denegantur,amicis video ſupereſſe. Vale.

C. PLINIVS FABIO IVSTO SVO S.

OLim nullas mihi epiſtolas mittis. Nihil eſt inquis,qd̄ ſcribā: at hoc ipſum ſcribe,nihil eſſe,quod ſcribas:vel ſolum illud,vnde incipere priores ſolebāt,Si vales bene eſt,ego valeo.Hoc mihi ſufficit,eſt enim maximum.Ludere me putas,ſerio peto.fac ſciā,qd agas:qd ſine ſolicitudine ſumma neſcire non poſſum. Vale.

Argumentum

OLim nullas)Cōqueritur familiariter de Fabio Iuſto q̄ tā diu nihil ſcriberet. Olim) iampridē. At hoc ipſum ſcribe) Aemulatus eſt M. Cic.q ad Atticum inqt,Tu mihi & ſi nihil erit qd̄ ſcribas,tamē idipſum ſcribasvelim te nihil habuiſſe qd̄ ſcriberes. Priores) veteres.q̄s ex teſtimonio M.Tullij licet cognoſcere ſolitos ī epiſtolis p̄ponere. Si vales bene eſt, ego qdē valeo,Quinimo Seneca lib.epiſt.ij.inqt,Mos antiquis fuit vſq; ad meā ætatē ſeruatus, primis epiſtolę verbis adijcere, Si vales bn̄ eſt,ego valeo. Hoc, vt ſignifices te bene valere.imitatio Ciceroniana q lib.iiij.ad Atticū vbi inquit,Nihil erit qd̄ ſcribat,vel ip̄m ſcribat. Maximū) plurimi facio ſcire tuā bonā valitudinē. Serio)grauiter,vere.Se

Serium

riū eñ triſte & ſine riſu dixit antiqtas.extat Afranij authoritas apud Noniū,Nō ego te noui triſtē ſeruū ſeriū. Sed iuniores etiā hocvſi ſunt,qualis Capitolin⁹,referēs Antoninū philoſophū virū ſeriū & grauē.Seriū etiā ſubſtātiuum in frequenti vſu.Fabius,Aut aliquid iocis ſerium quoq; eſſet admixtum.& Curtius, Itaq; res in ſeriū verſa eſt.at ſerius comparatiuum a ſero diuerſæ ſignificationis eſt. Neſcire) non admoneri.

Serius

C.PLINIVS CALESTRIO TYRONI SVO. S.

IActuram grauiſſimam feci,ſi iactura dicenda eſt tanti viri amiſſio.deceſſit Corelli⁹ Rufus,& quidem ſponte,quod dolorem meū exulcerat.Eſt enim luctuoſiſſimum gen⁹ mortis,quæ non ex natura,nec fatalis videtur. Nam vtcunq; in illis qui morbo finiuntur, magnum ex ipſa neceſſitate ſolatiū eſt: in iis vero quos acceſita mors aufert,hic inſanabilis dolor eſt q̄ credūtur po

Argumentum

IActurā) Corellij Ruſi volūtariū obitū,p̄pter lōgā & intolerandā pedū ægritudinem in ſinu amici Caleſtrij deflet:ſeq; ideo maxime affligi teſtat̄,q̄ amiſerit vitę ſuę teſtē,rectorē,& magiſtrū. Fuerūt iiſdē tēporib⁹ Tyrones tres: Caleſtrius Tyro, ad

Tyro

ad quē alibi Cæcili⁹: q etiā meminit Iunij tyronis.tertius Aponius Tyro. Feci iactu) paſſus ſum dānū,q̄ amiſi Corelliū meę vitæ moderatorē. Si iactura)

dubitat an hoc verbū iactura cōueniat tātę calamitati,perīde ac ſi alīdverbū perqrat,q̄ ſignificāti⁹atrocitatē ma
li oñderet. Corelli⁹Ru.) Corelliū eqtē Ro.Ateſte genitū,ſuomet ſurculo caſtaneā inſeruiſſe in Neapolitano

Cornelius Rufus

agro ſcripſit Pli.auūcul⁹,q̄ ab ipſo nomē īter laudatas accepit.fuit Corelli⁹Ruf⁹ iuriſcōſult⁹ſpectatiſſim⁹,a Cę
cilio cū admiratiōe dilect⁹:a q̄ ī petēdis honorib⁹ſuffragator & teſtis aſſūpt⁹:in inchoādis,deductor:ī gerēdis,
cōſiliari⁹.vñ Pli.vt paria Corellio faceret,poſt ei⁹obitū,Corellias ſororē & filiā ſemp tuit⁹eſt.Dū Corelli⁹viue
ret fuit ſummę authoritatis apud Neruā īperatorē:morit̄ autē ſub Traiano. Spōte) volūtaria morte deceſſit.
Exulcerat) exaſperat,auget,recrudeſcit,renouat.Sic dū mortē Auiti deflet apud Marcellinū, Quid inqt,vel
maxime dolorē meū exulcerat?ſæpi⁹ vtimur teſtimonio Cęcilij:vt oſtēdam⁹,q̄ ſibi ſimilis vbiq; ſit. Vlpian⁹ ex
authoritate Neratij r̄ndit,Qui man⁹ ſibi intulerīt,tędio vitę lugeri ſolēt,nequaq̄ q mala cōſciētia. Quę nō ex
natura nec fatalis videt̄) volūt trib⁹ humanā cōtineri vitā natura,fato,fortuna:naturę,cētū &.xx.annos cōceſ-

Virg.loc⁹

ſum eſſe:fato.xc:fortunę oēs alios caſus,vt ſunt,ruina,incēdia,naufragia,venena,volūtarię mortes.vñ Virg.de
Didone dixit.Nā qa nec fato,merita nec morte peribat.Sed miſera ante diē ſubitoq; accēſa furore. M. Tul.in
Philippicis,Multa mihi īminere videbant̄ p̄ter naturā p̄terq; fatū. Vtcūq;) quōcūq;,aliq̄ ratione. Apul.lib.vi.

Vtcunq; Fatum

Certe calculo cūctorū vtcūq; mors ei fuerat deſtinata. Finiunt̄) ītereūt. Neceſſitate) Fato,q̄ mortales ęgri
tudine & morbo intereūt citra.xc.annū,modo ſeri⁹,modo veloci⁹ ſecūdū fata:q̄ refert Seneca ius ſuū perage-
re,nec vlla cōmoueri p̄ce,nō miſericordia flecti,nō gr̄a ſeruāt curſum irreuocabilē,ingeſta & deſtinata fluunt,
quēadmodū rapidorū aqua torrētiū ī ſe nō recurrit,nec morat̄ qdē,qa priorē ſupueniēs p̄cipitat:ſic ordinē fati,
æterna ſeries regit.cui⁹ hęc prima lex eſt,ſtare decreto.Quid eñ intelligis fatū? exiſtimo neceſſitatē rerū omniū
actionūq;,quā nulla vis rūpat. Quos acceſita mors aufert) q man⁹ſibi inferūt,& ſpōte moriunt̄. Potuiſſe)
ſi voluiſſent ipſi, Sūma ratio) lib,epiſtolarū,x.quęrit Seneca,mors occupāda ſit,an expectāda.& demū pluri

bus cōcludit potiꝰ eſſe occupādā. Pro neceſſitate) loco fati. Hoc cōſiliū) ſpōte moriēdi. Optimā cōſciētiā) laudat Corelliū a bonis animi,& q̄ ab his deſcēdūt,vt a fama & authoritate,deīde a bonis fortunę. Filiā) Corelliā Hiſpullā. Vxorē) Hiſpullā. Nepotē) filiū Corelliæ Hiſpullæ bonæ īdolis. Sorores) quarū altera Corellia Fuſco erat matrimonio coniuncta. Pignora) cognationes:in quē ſenſum bis ī oratiōe panegyrica vſur Pignus
pat.hoc vocabulo latiꝰ vſus q̄ apud alios,p̄ter vnū Tacitū iuenerim:hic eñ lib.xvi.hiſtoriarū inqt, Ne ī cætera pignora ſæuiret,nō ſolū filiā ſed & generū,& alios cognatos intelligēs:ideo pignoraappellata,qa ſunt amoris hypothecę : ſed ꝓprie liberos pignora dicimꝰ,tanq̄ vīculū certiſſimū inter maritū & vxorē. alias pignꝰ ſecūdū Vlp.eſt,qđ ad creditorē trāſit:at Caiꝰ dicit, pignꝰ ꝓprie rei mobilis cōſtitui. Longa) ꝑ quartū & trigeſimū annū.

Iniqua) dura,crudeli. Cōflictabaī) cruciabaī. Precia) prędicta pignora. Pedū dolore) podagra. Vt ipſum audiebam) narrātē ſumme extrīſecꝰ. Patriꝰ hic illi) hic morbꝰ erat in patre Corelli:vñ nō ſua ītēperātia,ſed ex genitura parētis podagra correptꝰ eſt.nā Galenꝰaſſerit quoſdā morbos veluti podagrā & artericā ex hęreditate tradi,qa ſperma ī parēte vitiatū neceſſario filiorum pedes debilitat. Auicēna etiā ſuꝑioribus addidit phthiſin & leprā. Nā plęrūq; morbi) Qđ etiā Columel.lib.viij.notauit,Paternę,inqt,notę plęrūq; natis īhęrent.& Pli.vij. Vulgatū eſt ſigna quędā nęuoſq; & cicatrices etiam regenerari. Vt alia) effigies,geſtus,mores, patrimonia, trāſmittunī filijs. Hūc) morbū.

Abſtinētia) parce viuendo,ad cibos referī. Sāctitate) modeſtia a rebus venereis. Viridis ætas) iuuenis,& fortis. Ingraueſcētē) inualeſcētē, crudeſcētē.

Cū ſenectute) q̄ multæ egritudines magis augenī. Viribꝰ animi) cōſtātia. Incredibiles) īmēſos. Inſidebat) occupabat. Oīa mēbra) totā corporis cōpaginē.

Iacētē) laborātē podagra. Domitiani tēporibꝰ) īperāte Domitiano:nā cū hæc ſcriberet Traianꝰ regnabat. Habebat is) Corelliꝰ.legiī etiā loco is,eñ. Hoc moris) vt iuberet ſeruos faceſſere e thalamo. Intraſſet) cubiculū. Fidelior) cōparatiuū ꝓ poſitiuo. Vxor) eiꝰ,Hiſpulla. Secreti capaciſſima) cui oīa arcana tuto cōmitteret. Circūtulit oculos) viſurꝰ an alij adeſſent p̄terq̄ Cęciliꝰ. Iſti latroni) male intelligūt,q de podagra locutū ſentiūt,ꝗ.ſ.hic morbꝰ etiā latera inuaſerat:nullū eñ id ſecretū.ſed potiꝰ Domitianū indicaſſe dicimꝰ,ſe auare & crudeliter ī prīcipatu gerētē.optabat igiī Corelliꝰ tādiu viuere,donec īteritū Domitiani videret,ſic poſtea libēter moriturꝰ. Dediſſes) more ſuo ſubtraxit ſi,qđ etiā Mart.in.iij.fecit, Audieris,dices eſſe Maronis opꝰ, ꝓ ſi audieris,& alij iuniores. Sēſus eſt,ſi ita corpore ſicut animo valuiſſet,ſuꝑuixiſſet Domitiano qđ optabat, Si interdū omitti
& deꝰ p̄ſtitit:nā lib.ix.ad Quadratū,vbi de vltione Heluidij tractat,vero veriꝰ oſtēdit Corelliū ſuꝑfuiſſe Domitiano,vt omittā,ꝑ q̄ alibi ſignificat nō ſolū vixiſſe ſub īperatore Nerua,ſed etiā honores geſſiſſe. Cuiꝰ ille cōpos) qđ votū cōſecutꝰ:nā voti cōpotē dicimꝰ eū,q qđ intēdit,obtinuit. Securꝰ) relicta rep.melioribꝰ auſpicijs. Voti compos

Liber) ſub Traiano optimo prīcipe,q libertatē ꝑ Neruā reductā,ī meliꝰ & maius augebat. Illa multa retinacula) cognatiōes,amicos,bonā cōſciētiā,& reliq̄. Retinacula) q̄ retinere potuiſſent Corelliū ī vita:ſed minora,q̄ ratiōes q cōtra occurrebāt. Abrupit) ītercidit,neglexit. Valitudo) podagra. Cōſtātia fugit) nō potuit vlteriꝰ pati,q̄uis cōtra nitereī. Quartꝰ) erat quo. Hiſpulla) Hiſpullę meminit Iuue.& Cæcilij amitā fuiſſe lego. Geminiū) ad quē plures extāt Cæcilij epiſtolę,& ad Traianū idē inqt,Roſianū Geminiū ſibi b̄n̄ficijs in eū collatis arctiſſime deuīctū:nā Queſtor Pli.ī Cōſulatu fuit,ſummāq; illi reuerētiā in eo officio & poſt p̄ſtitit:cōmēdat itaq; illū īperatori ab ītegritate,ꝓbitate,induſtria:tū ꝗ eiꝰ cōmilito fuit. Papianꝰ inſuꝑ ad legē Iuliā de adulterijs,retulit Adrianū reſcripſiſſe C.Roſiano Geminio. Geminij fit mētio ī memorijs Mediolanē. & apud Forū Iulij L.Geminij Meſij curatoris ærarij Mediolanē. Cōmunē) meū & Corellij. In ꝓximū) ī ꝓpiquū ædiū. Ab Hiſpulla) noīe Hiſpullæ. Iuliꝰ Atticꝰ) cuiꝰ eloquētiā & græcā facūdiā cū familia laudat Mart. Hiſpulla Geminius Iulius Atticus

tuiſſe diu viuere. Corelliū quidē ſumma ratio,quæ ſapiētibus ꝓ neceſſitate eſt,ad hoc cōſiliū cōpulit:q̄q̄ plurimas viuēdi cauſſas habentē,optimā conſciētiā,opt.famā, maximā autoritatē:pręterea filiā,vxorē,nepotē,ſorores , interq; tot pignora,veros amicos. Sed tam longa,tā iniqua valetudine conflictabatur,vt hæc tanta precia viuēdi mortis rationibus vincerentur. Tertio & triceſimo anno (vt ipſum audiebam) pedum dolore correptꝰ eſt. Patrius hic illi. Nā plerūq; morbi quoq; per ſucceſſiones quaſdā, vt alia tradūtur. Hūc abſtinētia,ſanctitate,quoad viridis ętas,vicit & fregit. nouiſſimime cū ſenectute ingraueſcentē, viribꝰ animi ſuſtinebat. Cū quidē incredibiles cruciatꝰ,& indigniſſima tormēta patereī,(Iam eñ dolor nō pedibꝰ ſolis,vt priꝰ,inſidebat : ſed omnia mēbra peruagabaī) veni ad eū Domitiani tēporibꝰ in ſuburbano iacentē. Serui e cubiculo receſſerūt. habebat eñ hoc moris,quoties intraſſet fidelior amicus: quinetiā vxor,q̄q̄ omnis ſecreti capaciſſima digrediebatur. Circūtulit oculos,& cur inquit me putas hos tantos dolores tādiu ſuſtinere? vt ſcilicet iſti latroni vel vno die ſuperſim? Dediſſes huic animo par corpꝰ,feciſſet qđ optabat. Affuit tamē deus voto,cuius ille cōpos vt iam ſecurus liberq; moriturus,multa illa vitæ,ſed minora retinacula abrupit. Increuerat valetudo,quā tēperantia mitigare tētauit,perſeuerantē conſtātia fugit. Iam dies alter,tertiꝰ,quartꝰ,abſtinebat cibo,miſit ad me vxor eiꝰ Hiſpulla cōmunē amicum C.Geminiū cū triſtiſſimo nuncio,deſtinaſſe Corelliū mori: nec aut ſuis aut filię precibus flecti,ſolū ſupereſſe me,a quo reuocari poſſet ad vitā. Cucurri,perueneram in proximum, cum mihi ab eadē Hiſpulla Iuliꝰ Atticꝰ nunciat, nihil iam ne me qdē impetraturū:tam obſtinate magis ac magis in-

lib.vij. Attice facundæ renouas q nomina gentis, Nec finis ingentē conticuiſſe domum. Te pia cecropię comitatur turba Mineruæ, Te ſecreta quies, te ſophos omnis amat. Atticum eximie cœnaſſe tetigit Iuuenalis. Iulius Atticus tempeſtate Columellæ laudem meruit, q̄ de vna ſpecie culturę pertinentis ad vites, ſingularem librum edidit. Induruiſſe) omnino mori decreuiſſe. imitatio catulliana, Iam Catulle obſtinatus obdura. Admouenti) porrigenti. κέκμηκα vixi cum labore, ſuſtinui, mortuus ſum: κεκμηκότας enim ſecundum Pollucem mortuos appellat Thucydides, & Ariſtoteles in Ethicis: præteritum irregulare a verbo κάμνω, id eſt laboro. alia exēplaria habent κέκρικα, id eſt decreui, ſcilicet mori ἀπὸ τοῦ κρίνω. Deſiderij) expectationis Corellij abſentis & amiſſi. Robuſtiſſimis) ſano corpore vigentibus, nullo morbo concuſſis. Euaſit) morte, quę malorū finis eſt: oīa abſcidit & deuorat: mors adeo extra omne malū eſt, vt ſit extra omnē malorum metū. author Seneca.

κεκμηκότας

Florente rep.) ſub Traiano. Hoc ſcio) repetitio dolorē exprimens. Imbecillū) inconſtantem. minus fortē aduerſus calamitates. Meo noīe) mea cauſa. In ſumma) qđ M. Tulli⁹ & Mart. ad ſummū omnium dixit. hoc dicendi genere vtimur, cum aliqđ cōcludimus. Recēti) nuper mortuo Corellio. C. Caluiſio) cuius in memorijs marmoreis ſit mētio: fuit is Secundo arctiſſima familiaritate cōiūct⁹: vnde hic, & alibi, ſuū cōtubernalē appellat: validiſſime etiā amauit Caluiſiū nepotem, C. Caluiſiū arcta ꝓpinqtate cōplectentē: erat em̄ fili⁹ ſororis. C. Caluiſij Ianuarij pontificis monumētum extat adhuc Mediolani, quod ei Caluiſia Rufina filia fecerat. Caluiſianæ actionis Iuriſcōſulti meminere. Negligentius) ociosius, minori cura. Proinde) quare. Noua) inuſitata, incognita.

In ſumma

Caluiſius

duruiſſe. dixerat ſane medico admouēti cibum, κέκρικα. quæ vox quantum admirationis in animo meo, tantum deſiderii reliquit. Cogito, quo amico, quo viro caream. Impleuit quidem annum ſeptimum & ſexageſimum, quæ ætas etiam robuſtiſſimis ſatis longa eſt. Scio, euaſit perpetuā valetudinem. Scio, deceſſit ſuperſtitibus ſuis: florente rep. quæ illi omnibus ſuis charior erat, & hoc ſcio. Ego tamē tanq̄ & iuuenis & fortiſſimi morte doleo: doleo autem, licet me imbecillum putes meo nomine. Amiſi enim, amiſi vitę meę teſtē, rectorem, magiſtrum. in ſumma dicam, quod recenti dolore contubernali meo Caluiſio dixi, Vereor ne negligentius viuam. Proinde adhibe ſolatia mihi: non hæc, Senex erat, infirmus erat. hæc enim noui. ſed noua aliqua, ſed magna: quæ audierim nunq̄, legerim nunq̄. Nam quæ audiui, quæ legi, ſponte ſuccurrunt, ſed tanto dolore ſuperantur. Vale.

Argumentum

MAgnum) Laudat ſua tēpora, qb⁹ ingenia longe ꝓferebant: ſed auditorū ignauiā notabiliter taxat: ſe vero aſſerit oīm recitationib⁹ adfuiſſe: inde tardius q̄ decreuerat, in vrbe reſtitiſſe. Soſi⁹ Senecio ali⁹ ab Herēnio Senecione ad eū ſcripſit Plutarc. Dionis vitā, q̄q̄ ꝓ Soſio mendoſe legatur Socio. Prouētū) copiā. Nullus fere dies fuit) accedit Cęcilianę ſententię Martialis eo carmine, Audit toto ſæpe poeta die. & Iuue. Lōga recitatione colūnas ruptas exaggerās. Proferūt) extēdūt. Oſtētāt) frequēter recitando.

Soſius Senecio

C. PLINIVS SOSIO SENECIONI SVO S.

MAgnum prouentum poetarum annus hic attulit. Toto menſe Aprili nullus fere dies, quo non recitaret aliquis. Iuuat me q̄ vigent ſtudia, proferunt ſe ingenia hominū, & oſtentāt, tametſi ad audiendū pigre coit. plęriq; in ſtationibus ſedent, tēpuſq; audiēdi fabulis cōterūt, ac ſubinde ſibi nūciari iubēt: an iam recitator intrauerit, an dixerit p̄fationē, an ex magna parte euoluerit librū: tū demū, ac tūc quoq; lente, cunctāterq; veniūt, nec tamē ꝑmanēt, ſed ante finē recedūt: alii diſſimulāter & furtim, alii ſimpliciter & libere. At hercule memoria parētū

Statio

Coitur) cōuenit. Plęriq;) auditorū. Stationib⁹) in locis publicis: in q̄ poſt negocia ſolēt ciues cōuenire cōfabulādi, vel poti⁹ deſidēdi grā: dicta ſtatio, q̄ ibi ad tēp⁹ ſtat: de q̄ locut⁹ Iuue. oēs cōuict⁹, thermæ, ſtationes. Itē loc⁹ in quo naues ſtāt ad tēp⁹, & vbi milites ad tutelā ſtāt ſiue caſtrorū vel oppidorū interdū ꝓ cuſtodia, vt apud Tranqllū, Abducta ſtatione militū. aliqn̄ ꝓ ſtatu & cōditiōe. Secūd⁹ ī panegyrica oratione, Nō te lęta & ꝓſpera ſtatiōis hui⁹, ſed aſpera & dura ad capeſſendā eā cōpulerūt. Vlp. titulo de fluminib⁹ cū Seruio grāmatico cōuenit, Stationē inqt, dicim⁹ a ſtādo: is loc⁹ demōſtrat, vbicūq; naues tutæ ſtare poſſunt. Audiēdi) legit etiā audiēdis. Subīde) frequēter. ī q̄ ſignificātia, p̄ter ipſum alibi, Valeri⁹ de Metello ſcribēs, Caſtrorū ſubinde locū mutauit: & Columel. īterdū vtit, Stabula boū ſubīde emūdāda, & equas ſubīde reſpiciētes ſcribēdo. Mart. pariter, vt lib. i. Interponis aquā ſubīde Rufe. & .iiij. Quid me Thai ſenē ſubīde dicis? Trāq. ī Iulio Cæſare, Subinde ſe obſeruādū admonēs. qnetiā Liui⁹ p̄dictis antiqor, Ni ſubīde auro pricipū animi cōcilient. Plin. lib. viij. Atq; in recētē ſubinde trāsfert. & eodē cap. Ex eo ſubinde cernit. Itē, Ad arborē ſubinde experiētes. & cap. de Chameleōte, Mutat nāq; colorē ſubīde & oculis & cauda & toto corpe. Intrauerit) auditoriū. Pręfationē) eſt p̄fatio q̄ āte op⁹ p̄ponit, cōſiliū ſcriptoris & ſūmā toti⁹ opis breuib⁹ explicās: nec eſt pars opis vt qdā exiſtimāt, cū dicat oīno op⁹ eſſe pfectū ſine p̄fatiōe: ideo iuētę ſecūdū Caiū iuriſcōſultū p̄fatiōes, q̄ libēti⁹ nos ad lectionē ꝓpoſitę materię pducāt: & cū illuc venerim⁹, ei⁹ euidētiorē p̄ſtāt ītellectū. Euoluerit) recitauerit. Tūc) poſt dimidiā opis recitationē. Veniūt) ad audiēdū. Permanēt) vſq; ad finē recitatiōis. Diſſimulāter) cū aliq̄ ſtropha & falſa excuſatiōe. Furtī) lectore nōvidēte. Sīpl̄r.) q̄ dā palā diſcedūt ſine vllo p̄textu ꝓfectiōis. Memo. pa.) tēporib⁹

Subinde

Præfatio

noſtrorum parētū,paulo ante ætatē noſtrā,ita ſolebāt maiores noſtri dicere. Claudiū Cæſarē) quē Trāquil
lus aſſerit fuiſſe pertinaciter liberalibus ſtudijs deditū,ac multa ſcripſiſſe & græce & latine. In palatio) vocat
palatium authore Dione domus regia Romanorū Imperatorū,vbi Cæſares prætorium habebāt:quod olim Palatium
Romuli domus,nō ꝓcul a Tyberi,fere in media vrbe P. Victor in.x.regione locat:antea Pallātiū ſiue pallāteū
dictū a Pallāteo vrbe Arcadię:vel,a Pallatio vrbe in agro Rheatino:alij,ꝙ palātes illuc cum Euādro venerūt:
quidā,a Palātia vxore Latini:ſiue,ꝙ ibi pecus paſcēs balare,vel palare.i.errare cōſueuit:alij,a Pallāto Hyperbo
rei filia,quę ex Hercule Latinum
peperit:alij,ꝙ Pallas ibi ſepultus
ſit,quā opinionē Dionyſius ar-
guit tradēs,Palātinū collē pala-
tiū dictū,cōfundente tēpore cer-
titudinē, & multis incōuenientiū
etymologiarū materiā præbēte.
Nonianū) fuit Seruilius No- Seruilius Nonianus
nianus,quē Plinius ſenior Cōſu
lem vidit,& Quintilianus audi-
uit,ingenio clarꝰ & ſentētijs cre-
ber minꝰ preſſus ꝗ hiſtoriæ au-
thoritas poſtulabat. Inopina-
tum) præter expectationē.Lau-
datur Auguſtꝰ a Suetonio,ꝙ re-
citantes & benigne & patienter
audiuerit. Recitāti) ſuas hiſto
rias. Idētidem) ſæpius. Liuius Idētidem
ab vrbe cōdita,Idētidem,nequis
violaret Thalaſſio ferri,clamita-
tum eſt. Apuleius,Idētidem boa
ui nō,nō,Curtius,Illa malis fatigata,idētidem mulieris adhibere blāditias.Cato in re ruſtica,Quaſſato,ſupple
to q; idētidem.& Columella,Locus idētidem runcādus.M.Tullius pro Roſcio,Illū idētidem monere.Trāquil
lus,Caligula inuocare idētidē atq; expectare lucē cōſueuerat.Valerius,Nō fatigabor eiuſdē facta idētidem re-
ferēdo.Et paulopoſt,Profectionē idētidem exprobrāte,& alibi interdū. Quęrit ſe diē,qa nō perdiderit per-
didiſſe) ſenſus eſt vnuſquiſq; ignauꝰ lamētatur ſi adfuit recitationibꝰ perdidiſſe diē in re inutili,cū vere nō per-
diderit recitātes audiēdo,ſed potius perdidiſſet ſi deſediſſet,& totū diem nugis cōtriuiſſet. nā deſides interpre
tabātur ſe perdere diē,dum illū audiēdo trāſmittūt:verū Secūdus,dum ocioſi nugātur.Clarior tamē ſcriptura,
quē nō perdiderit. Defui nemini) audiui omēs. Qui amet ſtudia) q ſit eruditꝰ. Simul) cū ſtudijs.i.omēs
fere docti me amāt.Eſt alia lectio ad idē fere.q nō nos amet,vt ſtudia non ſimulet.ſ.modo ſit vere ſtudioſus,
neq; ſimulet doctrinā,& p hæc mōſtrari poſſet regulꝰ. Repetere ſeceſſum) ſecedere ī villā. Scribere) canere
mihi & muſis. Creditor) ne audiēdi mutuū ab illis repetere videar. In audiē.off.) qđ facerē ſi mea recitarē.

Claudium Cæſarem ferunt, cum in Palatio ſpatiaretur, audiſſetq; clamorem,cauſſam requiſiſſe:cumq; dictum eſſet, recitare Nonianum,ſubitum recitanti inopinatumq; veniſſe. Nunc ocioſiſſimus quiſq; multo ante rogatus,& identidem admonitus aut non venit, aut ſi venit,queritur ſe diem,quia non perdiderit,perdidiſſe. ſed tanto magis laudandi,probādiq; ſunt quos a ſcribēdi recitādiq; ſtudio hæc auditorum vel deſidia vel ſuperbia non retardat. Equidem prope nemini defui. erant ſane plęriq; amici. Neq; enim eſt fere quiſꝗ,qui ſtudia vt non ſimul,& nos amet. His ex cauſſis longius,ꝗ deſtinaueram,tempus in vrbe conſumpſi. Poſſum iam repetere ſeceſſum,& ſcribere aliquid,quod non recitem,ne videar,quorum recitationibus affui,non auditor fuiſſe,ſed creditor. Nam vt in cęteris rebus,ita in audiendi officio perit gratia ſi repoſcatur. Vale.

C. PLINIVS IVNIO MAVRICO SVO S.

PEtis,vt fratris tui filiæ proſpiciam maritum, quod merito mihi potiſſimū iniungis. Scis em̄ quantopere ſummum illum virū ſuſpexerim, dilexerim,quibus ille adoleſcentiā meā exhortationibꝰ fouerit,qbꝰ etiā laudibꝰ, vt laudādꝰ viderer,effecerit. Nihil eſt quod a te mandari mihi aut maius,aut gratius,nihil quod honeſtius a me ſuſcipi poſſit,ꝗ vt eligam iuuenē,ex quo naſci nepotes Aruleno Ruſtico deceat, qui quidem diu quærendus fuiſſet,niſi paratus,& quaſi prouiſus eſſet Minutius Acilianꝰ,q me, vt iuuenis iuuenē (eſt em̄ minor pauculis annis) familiariſſime diligit, reuerer̄ vt ſenē.nā ita a me formari & inſtitui cupit,vt ego a vobis ſolebā. Patria eſt ei Brixia,ex illa noſtra Italia,quæ multū adhuc verecundiæ,frugalitatis,atq; etiā ruſticitatis

PEtis) Maurico ſuadet,vt fi Argumentum
liā fratris deſpondeat Aci
liano iuueni formoſo & ho
neſtiſſimo,quē a parētū ſplēdore
cōmēdat,& honores geſſiſſe,opi
buſq; abūdare,pręter virtutes,ad
firmat. Proſpiciā) deligā. Fra
tris tui) Aruleni Ruſtici. Sum
mū) Arulenū ob virtutes, & do
ctrinā pręclarū. Quibꝰ laudib.)
dū me laudat:nā magnū laudari
a laudato viro. Viderer) crede
rer. Laudandus) laude dignꝰ.
Nepotes) filios filię. Decet)
decēs ſit & decorū. Minutiꝰ Aci Minutius Acilianus
lianꝰ) hūc Cor.Minutiū Acilia-
nū appellatū,& ornamētū regio
nis ſuę ſeu dignitate,ſeu moribꝰ,
natū ſplēdide, & facultatibꝰ abū
dantem lib.vij. ſcripſit Secundꝰ.
A vobis) Maurico & Aruleno.
Brixia) ciuitas in agro Cenomanorū ſita,vt Plin.& Ptolomeꝰ ſcribūt,a Gallis,Iuſtino authore cōdita,quā
gētis Cenomanorū caput fuiſſe Liuius aſſerit. Noſtra) trāſpadana.ſicut Veronēſes alibi ſuos appellat. Ve-
recūdię) cōtinētię a vitijs. Frugalitatis) abſtinētię a cibis ſupfluis.nā q remotis ab vrbe municipijs ſeuerā ad-
huc atq; antiq moris ſecūdū Tacitū retinebāt Italiā.Fuerūt em̄ (vt omittā latinos) authore Athenęo frugales
Romani,& in oībꝰ optimi,qbꝰ tolerātia & tenuis victꝰ,patriꝰ erat & indigena,qđ Iuue.ſaty.xiiij.pluribꝰ lau-
dat. Ruſticitatis) ſimplicitatis,iuſtitię. Virū bonū cū laudabāt antiq,ita laudabāt,bonū agricolā bonūq; colo
num.ampliſſime laudari exiſtimabant,authore Catone q ita laudabantur.quare pro Roſcio Amerino inquit Minutius
Cicer. Vita hæc ruſtica quā tu agreſtē nominas, parſimoniæ diligētiæ iuſtitiæ magiſtra eſt, Minutiꝰ Macrinꝰ Macrinus

antiquæ retinet,ac ſeruat. Pater Minutius Macrinꝰ equeſtris ordinis princeps, quia nihil altius voluit,allectus a Diuo Veſpaſiano inter prætorios,honeſtã quietẽ huic noſtrę ambitioni dicã,an dignitati?cõſtãtiſſime prętulit. Habet auiã maternã Serranã Proculam e municipio Patauio. noſti loci mores,Serrana tamẽ Patauinis quoq; ſeueritatis exẽplũ eſt.Cõtigit & auũculꝰ ei P.Aciliꝰ grauitate,prudentia,fide ꝓpe ſingulari.In ſumma nihil erit in domo tota qd̃ nõ tibi tanq̃ in tua placeat.Aciliano vero ipſi plurimũ vigoris,induſtriæ:q̃q̃ in maxima verecundia quæſturam,Tribunatũ,prętura honeſtiſſime ꝑcucurrit,ac iã ꝓ ſe tibi neceſſitatẽ ambiẽdi remiſit.Eſt illi facies liberalis,multo ſanguine,multo rubore ſuffuſa.Eſt ingenua totiꝰ corporis pulchritudo,& qdã Senatoriꝰ decor:quæ ego nequaq̃ arbitror negligẽda,debet eñ hoc caſtitati puellarũ quaſi pręmiũ dari. Neſcio an adiiciã eſſe patri eiꝰ amplas facultates.nã cũ imaginor vos qbus quærimus generum,ſilendum de facultatibus puto,cũ publicos mores,atq; etiam leges ciuitatis in-

fuit ad quẽ Perſiꝰ ſcripſit. Macrinũ virũ prætoriũ refert Plin.lib.xi.cap.de ſanguine,ſtatuto tẽpore paſſum ſanguinis ꝓfluuiũ ꝑ os.M.Nonij Macrini ſępe fit mẽtio ĩ memorijs Brixianorũ & Mogũtiacorũ & Mediolanẽſiũ.

Princeps

Prĩceps) authoritate,ſciẽtia,diuitijs:nõ ſolũ q rerũ dñs eſt,prĩceps appellat̃: ſed q in ciuitate p̃ſtat authoritate prudẽtia,ſciẽtia,dignitate,opibꝰ.alibi eñ dixit, Acuẽt principes viros ad liberos ſuſcipiẽdos.& de Quadratilla loquẽs,Fouebat effuſiꝰ q̃ prĩcipi fœminę cõueniebat.Siliũ p̃terea inter prĩcipes ciuitatis,ſine potẽtia, ſine iuidia fuiſſe teſtat̃ M.Tul.ĩ vlt.Philippica,Vtinã illi prĩcipes viuerẽt,q me poſt meũ Cõſulatũ,cũ ipſis cederẽ,principẽ nõ inuiti videbãt.&,Prĩceps p̃liũ inibat dixit. Itẽ de Diui. Et princeps illi Diodorꝰ Philo Antiochꝰ.Et de Finib.Vt ęqualiũ principes ſint.Liuiꝰ itẽ, Prodita multitudine a prĩcipibꝰ.Et Frontinꝰ aquarũ præfecturã ꝑ prĩcipes viros ſolitã miniſtrati ſcripſit.Et Tranq.Principes ciuitatis.xx.ſibi delegit Tiberiꝰ.Et ꝓ primo ſępe vſurpat̃.Pli.ſenior,Prĩceps claſſe depugnauit Minos.Macro. Qui gradꝰ prĩceps habebat̃. Et Virg. Cũ prĩceps medioq; Gyas ĩ gurgite victor.nã princeps ſecũdum Põp.eſt q primũ cœpit,& primo loco eſt,vt prĩcipes ĩ acie.

Eqtũ dignitas

Equeſtris ordinis) q̃ dignitas inter patres & plebẽ fuit.Seuerꝰ impator cõſueuit equeſtrẽ ordinẽ appellare Senatorũ ſeminariũ. iudicandi ius aliqñ habuit,vñ eqtes iudices appellati:deĩde authoritas noĩs,vario ſeditionũ euẽtu,ſubſtitit circa publicãos.Lege Roſcia,ius ſedẽdi ĩ.xiiij.gradu theatri habebãt,& qa gerẽdorũ ãnulorũ authoritatẽ tenuerũt, illuſtres ab hiſtoricis appellati.olim ſexcenti numero fuere. Nihil altius) nullã maiorẽ dignitatẽ. Allectus a diuo Veſpa.) q ampliſſimos ordines cęde varia exhauſtos,& veteri negligẽtia cõtaminatos repurgauit, ſuppleuitq;,recẽſo Senatu,ſummotis indigniſſimis,& honeſtiſſimo quoq; Italicorũ ac ꝓuĩcialiũ allecto. Allectꝰ) electꝰ,annumeratꝰ,adſcitꝰ.

Prætorius
Queſtoriꝰ
Allecti
Patauium

Pretorios) q ius geſtãdi p̃toria ornamẽta hñt.Prætoriꝰ etiã dicebat̃,q p̃turã geſſerat:ſicut Queſtoriꝰ,q queſturã:q̃re poſſemꝰ ĩterpretari,iter p̃tores. Allecti eñ Feſto referẽte,ꝓprie dicebant̃,q ꝓpter inopiã ex equeſtri ordĩe ĩ ſenatorũ nũero aſſũpti erãt. Quietẽ)vacationẽ a rebꝰ publicis. Noſtrę ambitiõi)dignitatibꝰ,q̃s nos ambire ſolemꝰ. Prętulit)elegit,amplexꝰ eſt. E municip.Pat.)nata Patauij:qd̃ olĩ inter eiꝰ regionis vrbes excellebat.nã ĩ eo cẽſi ſunt q̃ngẽti equeſtris ordinis viri:antiq̃s ãnis cẽtũ & vigĩti militũ milia emiſiſſe cõſtat:q̃ vero ciuitas ipſa floruerit,apd̃ Strab.copioſiſſime leges. Mores) ſeueros:cuiꝰ pudicitiã ꝑ trãſitũ Mart.cõmẽdat eo verſiculo,Sis patauina licet.& Petũ Thraſeã Patauij genitũ,virũ ſeuerũ & grauẽ fuiſſe ſcripſit Tacitꝰ.

Exẽplum
Acilius
Glabrio
Iuue.locꝰ

Seueritatis exẽplũ) ſanctiſſima,quã alię ſequant̃ ĩ ſeueritate.Exẽplũ eſt,qd̃ ſeq̃mur aut vitemꝰ. eſt eñ ipſa res,quã imitamur:aut,ſi ſors ita tulerit,euitamꝰ.Põpeiꝰ author.ſed de hoc alibi cõmodiꝰ. P.Acilꝰ) ambiguũ an pater Acilij Glabrionis:quẽ collegã ĩ Cõſulatu Traiano Domitianꝰ interfecit,authore Dione,ꝙ cũ feris pugnaret:re vera ꝓpter iuiſum robur,nã ĩ Albano leonẽ cõfecit.an ipſe Aciliꝰ Glabrio,vtrũq; notauit Iuue.ſat.iiij.Proximꝰ eiuſdẽ ꝓperabat Aciliꝰ æui Cũ iuuene indigno,quẽ mors tã ſæua maneret, Et dñi gladijs iã feſtinata.q̃q̃ ĩterpretes aliter ſentiãt.Iiſdẽ etiã tẽporibꝰ Aciliũ Rufũ Cõſulẽ deſignatũ Secũdꝰ recitat, & Acilij Glabrionis ſub Anto.& Seuero ĩpatoribꝰ meminit Vlp. Sĩgulari) cui ſiĩs nõ reperiat̃. Domo) cognatiõe Aciliani. In tua) in q̃ oĩa tibi placẽt. Aciliano) cõmẽdat a bonis animi,corporis,& fortunę Acilianũ.

Vigor

Vigoris) robuſti ſpũs.Curtius lib.ix.Vigor quoq;,q cõſtat ex ſpũ,nõ deſtituerat vultũ. Induſtria) diligẽtis curę. Verecũdia) modeſtia:cũ ſi voluiſſet ãbire,plures & maiores dignitates geſſiſſet. Honeſtiſſime ꝑcurrit) cũ ſũmo honore ꝑegit. Percurrit) ante ætatẽ adminiſtrauit. Remiſit neceſ.ambiẽdi)abſoluit te a cura ambiẽdi tribꝰ,& amicos ꝓ ſe cũ multis honoribꝰ functꝰ ſit. Liberalis)libero hoĩe digna,q̃lẽ decet ĩgenuũ.

Senatorius decor) aſpectꝰ venuſtꝰ q̃lis cõuenit Senatori. Quę)bona corꝑis. Hoc)pulchritudo. Neſcio) dubitat an laudet Acilianũ a copia rerũ. Amplas)facultates.ſatis cõſtat habuiſſe ſaltẽ q̃dringẽta ſeſtertia,qm̃ erat eques:ſed ſi diligẽtiꝰ cõſideramꝰ Pli.ſcripta,lõge plura dicemꝰ Macrinũ poſſediſſe. Vos)q nõ cẽſum ĩ marito,ſed virtutes reſpicitis. Themiſtoclis cõſiliũ ſequẽtes,q vnicę filię patri ſe cõſulẽti,vtrũ eã paupi,ſed ornato: an locupleti,ſed parũ ꝓbato collocaret,rñdit:malo virũ pecunia,q̃ pecuniã viro ĩdigere. Generũ) ĩproprie dixit:nõ eñ Maurico,ſed Aruleno gener futurꝰ erat Acilianꝰ:verũ qa Mauricꝰ natã fratris loco filię habuit,ideo cũ Aruleno ſocerũ Mauricũ appellat. Publicos mo.) cõſueuiſſe oẽs ĩ genero quęrere amplas facultates:qd̃ ſic

Iuue. locꝰ

indignat̃ Iuue.Quis gener hic placuit cẽſu minor,atq; puellę Sarcinulis ĩpar?q̃s paup ſcribit̃ hęres?Qñ ĩ cõſilio eſt ędilibꝰ?vñ Ouid.i.Faſt.In p̃cio p̃ciũ nũc eſt,dat cẽſꝰ honores,Cẽſꝰ amicitias,paup vbiq; iacet.& Plautinũ illud,Nullũ vitiũ vitio vortit̃ dũ dos ſit comes. Leges ciui.)q̃ vetabãt quẽq; ſedere ĩ.xiiij.gradu,niſi habuiſſet cẽſum.xl.miliũ:neq; iudices eſſe,niſi eadẽ ſũma cẽſerent̃:vel ſaltẽ ex cõſtitutiõe diui Aug.ducẽta.HS.poſſiderẽt,q

Ducenarij iudices

ducenarij iudices vocabant̃,ꝙ.cc.miliũ cẽſum haberẽt,vñ hi de leuioribꝰ ſũmis iudicabãt.ſenatorũ vero cẽſꝰ erat octĩgẽtorũ dimidio plꝰ q̃ eqtũ.q̃re legimus apd̃ Tacitũ multos ob anguſtias familiares ordine ſenatorio ſponte ceſſiſſe,& motos: q remanẽdo ĩpudẽtiã pauptati adijcerẽt,ĩ quas leges Pli.ſenior ſic ĩuectꝰ,Poſtq̃ ſenator cẽſu

legi cœptus iudex fieri cenſu,magiſtratum ducemq; nihil magis exornare q̃ cenſus,omneſq; a maximo bono li-
berales dictę artes in contrarium cecidere. Cenſus) opes quæ omni quoq; luſtro a Cenſoribus recenſebantur
& examinabāt. Hic calculus deligēdi) illa ratio & ſuffragatio plurimū poteſt in electione. Vel legatur,in de-
ligendis conditionibus. De poſteris) nepotibus. Et his pluribꝰ) & abnepotibꝰ ac pronepotibꝰ, id eſt reſpe
ctu deſcendentium.vnde præcipit Vlp. maxime neceſſarium eſſe dotatas fœminas ad ſobolem procreandam
replendamq; liberis ciuitatem. Indulſiſſe amori meo) ſcripſiſſe de iuuene,quem amo,plura q̃ eſſent. Supra
extuliſſe) auxiſſe per amplifica-
tionem. Iſta) bona. Res) ve
ritas.epiſtola quæ nudas res tan
tū narrare cōſueuit. Fide mea)
integra & incorrupta vt conſue-
ui. Amantis eſt) off. amici eſt
amicum mediocriter cōmēdare.

tueor,quæ vel in primis cenſus hominum ſpectandos ar-
bitrantur. Ne id quidem prætereundum videtur: & ſane
de poſteris,& his pluribus cogitanti,hic quoq; in conditio-
nibus deligendis ponendus eſt calculus. Tu fortaſſe me pu
tes indulſiſſe amori meo: ſupraq; iſta,q̃ res patitur,ſuſtuliſ-
ſe. At ego fide mea ſpondeo futurum,vt omnia longe am-
pliora,q̃ a me prædicantur, inuenias. Diligo quidem ado-
leſcentem ardentiſſime,ſicut meretur. Sed hoc ipſum aman
tis eſt,non onerare eum laudibus. Vale.

HEus) Septitius Clarꝰ ꝓ-
miſerat ſe venturum ad
cœnā fidemq; fefellerat.
Secundus itaq; enumerat para-
tos cibos,eumq; in ius damni da
ti vocat. Heus.ſignificationē ha
bet ad intentionem conſidera-
tionemq; reuocātis. Vel, Reus
tu) ſ.es impendij facti.& accuſa
ris a me ꝙ pacta fregiſti vi. Di
citur ius) vel ſubtractū eſt ſi mo
re ſuo,vel interrogatiue pronun
ciandum.ſenſus eſt,ſi ius reddi-
tur damni dati, cautum enim le-

Argumentum.

Heus.

C. PLIN. SEPTITIO CLARO SVO. S.

HEus tu,promittis ad cœnam nec venis. Di-
citur ius,ad aſſem impendium reddes,nec id
modicum. paratæ erant lactucæ ſingulæ, co
chleę ternę,oua bina,alica cū mulſo & niue.

ge vt damni dati ſit actio. Ad aſſem impendium reddes) in ſolidum reſtitues impenſam cœnę.aſſem enim ꝓ
vniuerſa hęreditatis ſumma vſurpant iuriſconſulti,ſicut hic pro tota conuiuij expenſa. Vel ad aſſem,ad mini-
mam quanq; particulam. nam aſſem pro minimo precio poni author eſt Catullus hoc verſu, Rumoreſq; ſenū
ſeueriorum omnes vnius æſtimemus aſſis. & Virg. in Priapeis, Non aſſis faciunt. Non placet ꝙ cum ſuperiori
bus coniungatur,ſic,dicitur ius ad aſſem: vt ſit ſenſus,accuſo te ꝙ inutiliter aſſis ſit impenſus a me in paranda
cœna quam contempſeris. Impendium ſecundum Varronem ſignificat pecuniam quæ in fœnore ſorti acce-
dit,hoc eſt vſuram ipſam ꝙ inter ſe iungat vtrunq;,fiatq; quaſi compēdium: dicitur non minus latine impēſum
a pendendo. Apuleius impendio pro enixe vſus eſt. Lactucæ ſingulæ) vnicuiq; conuiuę vna fuit lactuca ap-
poſita,quę principio cibi paratur: non tantum ex conſuetudine noſtra,ſed teſtimonio. Martialis ad excitādum
ſtomachum: ſicut apud antiquos eodem referente in fine cœnę ad ſedandam ebrietatem: eſt enim frigida quod
etiam Athenæus teſtatur aſſerens lactucam in principio cœnę nequaq̃ apponi ſolitam: quā a lacte dictā nemo
ambigit. Cochleæ) hæc tanq̃ vilia ſpreuit Martialis hoc diſticho, Dum pinguis mihi turtur erit,lactuca va-
lebit. Et cochleas tibi habe,perdere nolo famē. ab Heſiodo φερέοικος dicitur,ꝙ ſecum domum portet. Hāmo-
nius παρὰ τὸ κοχλῶ,id eſt circundo vel a conuertendo cochleam dictā deducit. eſt autē id animalis,quod vulgo li
macha appellatur. Quod ſi quis mihi parum fidei adhibet,legat Plinium hæc ſcribentem. In eodē genere ſunt
cochlęę aquatiles & terreſtes ſe domicilio exerentes: binaq; ceu cornua protendentes,cōtrahenteſq;: oculis ca-
rent,ideoq; corniculis pręten tāt iter. eas ſaginari docet Cato,& eū ſecutus Plinius,generaq; multa vterq; recē
ſet. Oua bina) ſorbilia. hæc dabātur in cœnæ proœmio Horatio in Sermonibꝰ dicente, Si collibuiſſet ab ouo
Vſq; ad mala citaret. Similiter oua Iuuenalis Perſico pollicetur. Naucratias ſcribēte Athenæo tradit in conui
uijs apponi ſolita bina oua,quę in ſecunda mēſa dari,ſicut leporē & turdum cū mellitis apud eundem legimꝰ.

Lex dāni dati.

As & ad aſſem.

Impendiū

Impēſum

Impendio

Lactuca

Cochleæ

φερέοικος

Limacha

Oua bina

Alica cū mulſo) præſtātiſſima fiebat alica in Italia,pręcipue in parte Cāpanię,ſi Theophraſto credimus, ex
quodam genere ordei ſylueſtris,ſicut ex eodē panis optimus fit. vnde quidam apud Homerū ζείδωρον interpre
tantur zeam ex qua alica conficiebatur,ferentē. tundebatur authore Plinio granū eius in pila lignea,& excuſ-
ſis inde tunicis,iiſdē armamētis nudata medulla cōcidebāt. Tria alicæ genera numerat,minimū,ſecundariū,grā
diſſimū,quod apherema appellant. Dicta alica ab alēdo vt Pompeius refert. Mulſo vino eluebatur,quod Mar
tialis tetigit dicēs, Nos alicā,mulſum poterit tibi mittere diues: Si tibi noluerit mittere diues,eme. Illud ad-
dam,genꝰ placētę ex melle oleo & alica cōfieri,ſubitallū nomine. authores ſunt Feſtus & Athenęus. Mulſo)
quo vſos antiquos teſtāt Plin. lib. vij. vbi refert Vallā interijſſe dum mulſi potionē hauriret: & Saufeiū e balneo
reuerſum dum mulſum bibiſſet,ouūq; ſorberet. Seuerꝰ Imperator authore Lāpridio lacte,pane,ouis,mulſo re
ficiebāt. Cōficiebatur autē ex vino & melle ſecūdum Caium de acquirēdo rerū dominio. Mel vero recētiſſimū
& himettiū,vinū vetuſtiſſimū,ſi Macrobio credimꝰ,eſſe debebat: cuiꝰ rei cauſam idē refert lib. vij. Sat. & in hoc
diſtabat a Melitite authore Plin. ꝙ fiebat illud e vino veteri,hoc e muſto. Reuocat mulſum auiditatē cibi,aluū
mollit frigido potu,calido ſiſtit,corpꝰ auget. vnde Pollio Romulꝰ interrogatꝰ a diuo Auguſto qua ratiōe vi-
gorē animi & corporis cōſeruaſſet ſupra cēteſimū annū,reſpondit, Intꝰ mulſo,foris oleo. Mart. de mulſo, Atti
ca nectareū turbatis mella falernū Miſceri decet,hoc a Ganymede merum. Paulꝰ Aeginita, Mulſum hoc mo-
do præparāt,octoplū aquę melli adijcit,ac donec ſpumare deſierit coquitur: ſpumā vero ſimulatq; orta eſt iu-
giter auferre oportet. Et niue) qua in potu & ferculis refrigerandis eſt vſa antiquitas. erant eīm Romæ offici
næ niuis reponēdæ,cuiꝰ ſaporē paleis,qbꝰ cuſtodiebāt,inquinabant. in quā luxuriā diſticho Martialis inuehi-
tur, Nō potare niuē ſed aquā potare rigentē De niue,commenta eſt ingenioſa gula. Sed pluribꝰ Seneca lib. iiij.

Alica

ζείδωρον.

Zeam

Apherema

Subitallū

Mulſum

Nix & eiꝰ officina

Naturalium Quæſtionum:& Plin.ſenior lib.xix.eā Macrobius ex authoritate Ariſtotelis ſcribit eſſe corpori-
bus noxiā.Nō omittā Atheneū tradere vinū ex niue reddi frigidiſſimum:& antiquā greciā eā bibiſſe,atq; e ma
Computo gno æſtu ab Alexādro ſeruatā. Cōputabis) numerabis inter impēſam cœnæ. Perit) liqueſcit: reſoluitur in
Oliuæ bę- aquā poſita in cibis. Oliuæ) q̄ inchoāt & claudūt cœnā.author Mar. Bętice) Hiſpanię a flumine Bęti.Hiſpa
tice. niæ pars Bætice maria ,pſpiciēs ad occidentē Atlanticū,ad meridiē noſtrū. Commēdatas fuiſſe olim bæticas
oliuas præter Plinij teſtimoniū.Martia.lib.xij.tradit amatū.ſ.Bætin a Pallade, vltimo epigrāmate:cui initium,
Bætis oliuifera crinem redimite
corona.Hodie etiam maiores ab
Hiſpania mittunt oliuæ aptiores
eſui,ſed oleo ſecundū Columel-
lam inutiliores. Quare nō admit
to legētes,Oliuę,Betacei,vt duo
ciborū genera intelligant. Legi-
mus etiā beta loco bæticæ quod
Cucurbitę eſt olus ſatis obuiū. Cucurbi-
tæ) ſunt & hę nō min⁹ gratæ &
ſalubres in cibo: præcipue prim⁹
caulis,& quo longiores tenuio-
reſq; eo gratiores,& ob id ſalu-
briores,referēte Plinio, quæ pen
dendo creuere.

Nam hanc quoq; computabis, immo hanc in primis quæ perit in ferculo,oliuæ bęticæ,cucurbitę,bulbi,alia mille nō min⁹ lauta. Audiſſes comœdum,vel lectorem,vel lyriſten, vel quæ mea liberalitas,omneis,at tu apud neſcio quem, oſtrea,vuluas,echinos,gaditana maluiſti. Dabis pœnas,nō dico quas,dure feciſti,inuidiſti neſcio an tibi, certe mihi, ſed tamen & tibi. Quantum nos luſiſſemus,riſiſſemus,ſtuduiſſemus. Potes apparatius cœnare apud multos: nuſq̄ hilarius,ſimplicius,incautius:in ſumma experire. Et niſi poſt ea te aliis potius excuſaueris,mihi ſemper excuſa. Vale.

Bulbus Bulbi) eorū ra
dix optima etiā cruda eſui.triaq; bulborū genera quidā faciūt,Pli.plura:libēter em̄ vtor ei⁹ teſtimonio in cōfir
Mille mādis & declarādis filij ſcriptis.incitāt multū Venerē teſte Martiale. Alia) fercula. Mille) innumera. Nō
Comœ- min⁹) q̄ priora. Comœdum) comœdiæ actorē:nā comicus author eſt operis.Sic.ix.ad Fuſcū,Poſt cœnā in-
dus. quit comœdus aut lyriſtes.& ad Genitorē,Cū lector aut lyriſtes aut comœdus induct⁹ eſt. Nā ſolebant in cō
Lyriſtes, uiuio Romani audire poema:quod Perſius notabiliter taxat,ne tā ſæpe Martia.noſtrā paginā impleat. Ly-
lyra & ti- riſtes) eſt autē qui lyra ſcit:inſtrumentū ab antiquis receptū,ſicut tibiæ reiectū.quod etiā Athenęus cōprobat
bia ex teſtimonio Nicoſtrati:& multis oſtendit Gellius lib.xviij.vbi explicat poſt edulia & pocula adoleſcētes vo
ce canētes & pſallētes,qui poſtq̄ introducti ſunt,Anacreontis verſus & ſapphica & elegos & amatoria quę-
dam dulcia cecinerunt.& Suidas aſſerit muſicam interijſſe poſtq̄ ſymposia introijt. Quæ liberalitas) eſt.
Oſtrea Omnes) lectores,cantores,citharœdos. Neſcio quem) ignobilem virum & cōtemnēdum. Oſtrea) horū
viuaria primus in Lucrino inſtituit Sergius Orata,auaritiæ non luxuriæ cauſa.creſcunt luna creſcēte, deficiēte
vero minuuntur.vnde Lucretius ait, Luna alit oſtrea.Multa eorū genera tradit Athenęus,naſci in paludibus,
fluminib⁹,mari.optima marina,vbi fluuius exoneratur.Ac Græcorū antiquos oſtrea tantū dixiſſe ſatis conſtat
in numero vni⁹,fœminini generis,at in plurali neutri eſſe.Celeberrima ſunt in lacu Baiano ex diſticho Martia
Vulua lis,& Circeis teſtimonio Horatij. Vuluas) vulua ex papillis porcarum:quam lege Cenſoria interdictā fuiſſe
meminit.Plin.erat autem eiecticia quæ fiebat enecto partu & ante tempus eiecto,melior ſane q̄ edito.hęc por
Porcaria caria dicebatur.vnde Hipparchus apud Athenęum,Vuluæ pulcher aſpectus eiectitiæ.ſed pulchrior eodem re
ferente,vulua primipara eiectitia.quod etiā Martialis ſenſiſſe videtur,Te fortaſſe magis capiet de virgine por
μήξην. ca,Me materna graui de ſue vulua capit.Inde Horatio ampla vulua placuit.Græci μήξην vocant,ſuauiſſimam
quippe carnem,quam condiri aceto,& iure ſecundum Lynceum Athenęo ſcribente dicimus.vbi etiam legim⁹
non omnes antiquos appoſuiſſe in principio cœnæ vuluam,neq; aliud quid eorum quę tempore illius appone
Echinus nebantur.Vulua item proprie eſt muliebris folliculus ſeminalis,de quo Celſus & Seruius. Echinos) opti-
mi qui iuxta Miſenum capiebantur,Horatio authore:fuiſſe eorum vſum in cibis Martialis aſſerit .Iſte licet di-
gitos teſtudine pungat acuta,Cortice depoſito mollis echinus erit . Sunt his ſpinę pro pedibus, includuntur
Echino- enim echinato calice.Eſt & aliud genus,quod & Echinometra appellatur,cui ſpinæ longiſſimæ,calices mini-
metra mi.ſed plura de eorum generibus Ariſtoteles lib.iiij.de Animalibus,& Athenæus in ſuis libris.Echinum qui-
dam dictum putant παρὰ τὸ σωίχειν, a contrahendo ſeipſum in rotunditatem . nam in vlciſcendo ingruentem
aduerſarium reſtrictus ſpinarum circumferentiam obijcit veluti munimentum,aut q̄ habeat carnes ſpinis con
tectas,vel per contrarium,q̄ non poſſit tangi propter ſpinas.Enimuero Echinus apud Athenæum ,p genere
placētę ſumitur authoritate Lyncei Samij,& ,p ventre bouis apud Suidā.Hāmonius ventrē tantum ſignifica-
Gaditana re ſcripſit,apud quē lege plura de Echini ſignificātia. Gaditana) cantica,geſticulationes,qb⁹ puellæ gadita-
puella nę plurimū præſtabāt.vnde Mart.lib.v.vbi Torānio cōuiuium parat,pollicet̄ nō ſe introducturū illas , Nec de
gadibus improbis puellæ,Vibrabūt ſine fine prurientes Laſciuos docili tremore lūbos.& in Diſtichis cōmen-
dans puellę Gaditanę titillationes & motus,Tam tremulū criſſat,tam blādū prurit vt ipſum Maſturbatorē red
deret Hippolytū.Ac alibi interdum,pariter & Iuuenalis,Scilicet expectasvt Gaditana canoro,Incipiat prurire
choro.Eſt em̄ pulchra exaggeratio ad finē clauſulę ſeruata.Neq; me pręterit paſſim legi Echinos Gaditanos.
vtpote qui apud Gades Hiſpaniæ pręcipui naſcerētur. Nō dico quas) puto latenter innuere velle ſibi parari
cœnam a Septitio,cum iam dixerit,ad aſſem impendium reddes.an potius reddit eum ſuſpectum,ne veneno
in cibis lautis intercipiatur,quod in vulgaribus non eſt timendum. Dure) inurbane. Inuidiſti) ſenſus eſt.
male feciſti qui vtrunq; tanta lætitia priuaueris,qua functi eſſemus ſi veniſſes. Apparati⁹) Lautius,ſumptuo
ſius. Nuſq̄ hilarius) iucundius cœnare potes quam apud me. Te alijs excuſaueris cū expertus fueris q̄ ſua-
ue ſit cœnare apud me,niſi ab alijs inuitatus cauſam aliquam inueneris vt cœnare poſſis apud nos, concedo vt
ſemper cauſam afferas mihi quare non veneris.inde acſi diceret,cum captus fueris vrbanitate meę cœnæ facile
omnibue alijs repulſam dabis vt ſis mecum.quod niſi feceris,volo ſemper admittere tuā excuſationē, Mihi)
apud me.ſic Ouidius in Triſtibus,Excuſem ne te ſemper amice mihi.

AMabam) Erutium Clarum hortatur legere Pōpeij Saturnini ſcripta, cuius acumen in cauſis agendis, & ſplendorem in hiſtorijs more ſuo, id eſt amiciſſime cōmendat: verſuum leporem admiratur, & epiſtolas vxoris eius vetuſtatē redolentes exoſculatur. Erutius ſiue Euritius (ſic enim apud varios auctores ſcriptum inuenio) vir ſanctus, antiquus, diſertus patronus & cōſtans, morũ literarumq́ꝫ veterũ ſtudioſiſſimus, Præfecturam vrbis geſſit, bis Cos. fuit, ſub altero eius Conſulatu naſcitur Seuerus, qui poſtea imperauit: ambiguũ an is fuerit quē multo poſt tempore interfecit idem Seuerus ob crudelitatem, cũ tamen videri vellet clementiſſimus: an eius filius ſicut haud dubie cōſtat ipſum fuiſſe ad quē Iulianus libro primo ff. infert diuũ Antoniũ ſcripſiſſe, quãq̃ ibi pro Euritio Claro corrupte legatur Euriptio Claro, vt in illis libris multa priſcorum nomina ſunt inuerſa. hæc collecta ex Spartiano Gellio & ipſo Secundo. Noſtrum) amicum familiarē. Sic in ſeptimo ad Priſcũ noſtrũ appellat, ex quibus adducor alios fuiſſe Pōpeios Saturninos ijſdē temporibus. Voluſium Saturninum vrbis Præfectũ qui nonageſimũ exceſſerat annũ, omñiũ quos in cōſulatu ſententiã rogauerat, ſuperſtitē nominat Plini⁹ ſenior. Varium) cognitione & facultate diuerſarũ diſciplinarũ. Flexibile) facile ad talia trãſire. Multiplex) fertile, multarum rerum capax. Poſſidet) quod magis eſt q̃ tenet & habet.

Argumẽtũ.
Pompeius Saturninus
Euritius ſiue Erutius clarus
Seuerus imperator.
Voluſi⁹ Saturninus
Flexibile
Multiplex.

C. PLIN. EVRICIO SVO S.

AMabã Pompeiũ Saturninum, hunc dico noſtrũ: laudabãq́ꝫ eius ingeniũ, etiã anteq̃ ſcirē q̃ varium, q̃ flexibile, q̃ multiplex eſſet: nunc vero totum me tenet, habet, poſſidet. audiui cauſas agentem acriter & ardenter, nec minus polite, & ornate ſiue meditata, ſiue ſubita proferret. Adſunt aptæ, crebræq́ꝫ ſententiæ, grauis & decora conſtructio, ſonantia verba & antiqua. Omnia hæc mire placent, cum impetu quodam, & fulmine præuehuntur: placent ſi retractentur. Senties quod ego, cum orationes eius in manus ſumpſeris, quas facile cuilibet veterum, quorum eſt æmulus, comparabis. Idem tamen in hiſtoria tibi magis ſatisfaciet vel breuitate, vel luce, vel ſuauitate, vel ſplendore, etiã ſublimitate narrandi. Nam in concionibus eadē quę in orationibus vis eſt: preſſior tamē, & circũſcriptior, &

Cauſas agentem) fuit enim cauſidicus ſummus. Acriter) cum acrimonia & vehementia, quæ potiſſimum conuenit iudicialibus cauſis. Ardenter) cum calore, & incitatione corporis, vt ſolet fieri in contentione. Polite) eloquenter. Meditata) lucubratam orationem proferret. Subita) ex tempore ageret. Apte) Conuenienter materię. Legitur etiã acute. Crebręq́ꝫ ſententiæ) ſententia varie apud oratores accipitur. cum. ſ. ex ſcripto & ſententia naſcitur controuerſia, vbi videtur ſcriptoris voluntas cũ ſcripto diſſentire: de qua ſane nō loquitur Cęcilius, ſicut nec de qua Fabius. Sententia eſt decretum quoddã atq́ꝫ præceptum quod de reo, id eſt de iudicio quęri poteſt. Sunt & ſententiæ translatiuę quas proprie ſententias dicimus, quę nihil habent cum ipſa controuerſia implicitum, ſed ſatis apte alio transferuntur, ſi Senecę credimus, tanquam de fortuna, de crudelitate, de ſeculo, de delicijs dicuntur. Hoc genus ſententiarum Porcius Latro ſupellectilem vocabat, & Marcus Tullius. Sentenia inquit eſt oratio ſumpta de vita, quæ aut quid ſit, aut quid eſſe oporteat in vita, breuiter oſtēdit, hoc modo, Liber is eſt exiſtimandus, qui nulli turpitudini ſeruit. De Perfecto Oratore, Nihil eſt aliud pulchre & oratorie dicere, niſi optimis ſententijs verbiſq́ꝫ lectiſſimis dicere. Et nec ſententia vlla eſt quæ fructum oratori ferat, niſi apte expoſita atq́ꝫ abſolute. Has igitur Secundus intellexit, ſed cum dicit crebræ, a præceptis Ciceronis diſceſſit, qui in Rhetoricis iubet ſententias interponi raro, vt rei actores, non viuendi præceptores videamur eſſe. Grauis) plena, non fluxa, non vulgaris: comparatur hoc maxime per accuſatiuos. Decora) ſplēdida apta rebus grauibus: eſt enim componendum quomodo pronunciandum: nam compoſitione velut amentis quibuſdam neruiſue intendi, & concitari ſententiæ videntur, ideo eruditiſſimo cuique perſuaſum eſt valere eam quamplurimum, non ad delectationem modo, ſed etiam ad motum animorum. Conſtructio) compoſitio, ordo verborum: nam ſunt verba verbis quaſi coagmentanda. Sonantia verba & antiqua) In oratore debent eſſe verba propria, ſonantia, antiqua, non inſolentia, non ſordida, non audacius translata, non poetica licentia ſumpta, non inaudita. Antiqua) latina, non peregrina. neque tamen obſoleta vetuſtate. in verbis intuenda eſt elocutio, in rebus inuentio, in vtraque collocatio. Flumine) Magis placet fulmine ex antiquo codice. ad hæc paulo poſt Periclem laudat oratorem, quòd fulguraret, tonaret, totamque Græciam conuolueret, quanquam non inconuenienter legitur flumine, id eſt copia propter ſequentia, tanquam ex tempore diceret copioſe & ardenter. Si retractentur) ſi ſuperuacua amputentur, ſi meditata proferantur, ſi ab illo impetu retardentur. Senties quod ego) eris eius ſententiæ, cuius ſum ego de orationibus Saturnini. Aemulus) par in dicendo. antiquarius ſine vitio, quorum imitatur ſtilum. In hiſtoria) ſcribenda. Magis) quàm in orationibus. Breuitate) hiſtoria Victorino pręcipiente breuis eſſe debet, quod quidem Tacitus obſeruauit, niſi electa & ad exemplum pertinentia tradens. Luce) vt ſit apta, ſit autem lucida ſi cauſas ob quas mirabilia pręterque opinionem publicam opera perfecta ſunt explicuerimus. Suauitate) quæ fit ſi verbis liberioribus & remotioribus figuris narrandi tedium vitabimus, ſuauitatem magis q̃ dulcedinem commendat Macrobius. nam omne quod dulce eſt, cito ſatiare, nec diuturnam deſiderij ſui fidem tenere, ſed in locum ſatietatis ſuccedere horrorem, vinum cum infantia eſſe dulce, cum pubertate ſuaue, vnde Homerus mel dulce & vinum ſuaue vocat. Hanc igitur ſuauitatem pertinere ad hiſtoricum confirmat M. Tullius, Xenophontis ore muſas eſſe locutas exiſtimans. Splendore) elegantia. & Fabius in Liuio iucunditatem & candorem probat. Narrandi ſublimitate) præſtantia. elatum enim abunde ſpiritum, ac audaces ſententias miratur in Tacito, ſicut bellicum canorem in Thucydide Cicero. Concionibus) quibus vtuntur hiſtorici. Concio autem idem ſignificat, q̄d apd̄ Græ

Sententiæ.
Antiqua & ſonãtia verba.
Hiſtoria q̃lis eſſe debeat.
Suaue

adductior. Præterea facit verſus,quales Catullus meus aut Caluus.Quãtũ illis leporis,dulcedinis ,amaritudinis , amoris inſerit:ſane ſed data opera molliuſculos leuiuſculosq;, duriuſculos quoſdã: & hoc,quaſi Catullus meꝰ aut Caluꝰ. Legit mihi nuper epiſtolas quas vxoris eſſe dicebat. Plautũ vel Terentiũ metro ſolutum legi credidi . Quæ ſiue vxoris ſunt(vt affirmat)ſiue ipſiꝰ,vt negat,pari gloria dignꝰ: qui aut illa cõponat,aut vxorẽ quã virginẽ accepit,tam doctã, politãq; reddiderit. Eſt ergo mecũ per diẽ totum,eundẽ anteq̃ ſcribam:eundem cum ſcripſi,eundẽ etiam cũ remittor: non tanq̃ eũdem lego. Quod te quoq; vt facias,& hortor, & moneo:neq; eñ debet operibꝰ eius obeſſe,ꝙ viuit. An ſi inter eos,quos nunq̃ vidimus floruiſſet , non ſolum libros eius,verũ etiã imagines cõquireremus,eiuſdẽ nunc honor preſentis,& gratia quaſi ſacietate lãgueſcet? At hoc prauũ malignũq; eſt,non admirari hominẽ admiratione digniſſimũ, quia videre,alloqui,audire,complecti:nec laudare tãtum,verũ etiam amare contingit. Vale.

cos ἀγορὰ.locus eſt in quẽ populus cõuenit ad audiendũ,ipſa multitudinis cõgregatio & oratio,ſtilus inquit eſt in concionibus par orationibus. Preſſior) demiſſior , ſtrictior vt poſcit locus. Circumſcriptior) breuior.
Catullus
Adductior) compendioſior.non enim latius euagatur,neq; digreſſionibus gaudet. Catullus meus)ſcio in aliquibus exemplaribus non legi meus, ſed ſane legatur & dicamus meum vocaſſe, ꝙ eius hendecaſyllabo caperetur:an ſicut paulo ante Brixiam ſuam appellauit,tanquam in regione Tranſpadana in qua Comũ:ſic Catullum ſuũ ꝙ patriam Veronam habeat,ſic Plinium anunculum Catullum ſuum conterraneum appellaſſe. In eo laudatur maxime ſuauis literarum appellatio . Fuit enim potarum mundiſſimus & elegantiſſimus , plurimũ leporis & gratiæ ſcribẽdo adeptus. Caluus)
C.Licinius Caluus.
C.Licinius Caluus,qui in adoleſcentia exceſſit eruditior Curione, tum etiam accuratiꝰ quoddam dicendi & exquiſitius attulit genus: quod quanq̃ ſciẽter eleganterq; tractabat,nimium tamẽ inquirens in ſe, atq; ipſe ſeſe obſeruans , metuensq; ne vitioſum colligeret,etiam verum ſanguinẽ deperdit : atq; eius oratio nimia religione attenuata , doctis & attente audientibus erat illuſtris: a multitudine autem & a foro, cui nata eloquẽtia eſt, deuorabatur. Et præter Ciceronis verba Tacitus de Caluo loquens,Quid opꝰ inquit eſſet oratori intellexit, ſed ingenium & vires ei defuerunt: in dicendo nimium aſtrictus : & M. Tullio in Epiſtolis viſus eſt tenuis,& exanguis.cũ quo tradit eum Seneca habuiſſe iniquiſſimã litem de principatu eloquẽtię. quare Fabius memorat,Inueni qui Caluũ præferrẽt oĩbus oratoribus,& inueni qui contra crederent,eũ nimia contra ſe calumnia verũ ſanguinẽ perdidiſſe. Sed eſt & ſancta & grauis oratio & caſtigata & frequenter vehemens quoq;. Imitator aũt eſt Atticorũ. Compoſitionẽ eius in actionibus ad exemplũ Demoſthenis rigere,nihil in illa placidum,nihil lene,omnia excitata,& fluctuantia,vſq; eo violẽtus accuſator,& concitatus fuit,vt in media actione eius ſurgeret Vatinius reus,& exclamaret, Rogo vos iudices,nunquid ſi iſte diſertus eſt,ideo me damnari oportet? Viſa in quiete venerea ſponte naturæ erumpentia vſq; in morbi genus laminis plumbeis cohibuiſſe traditur, viresq; corporis ſtudiorum labore cuſtodiſſe.auctor Plin. Luſiſſe epigrammata, multi teſtantur præter vnum & viginti orationum libros.Tranquillus in Cęſarem notiſſimos verſus emiſiſſe,Bithynia quicquid & pędicator Cæſaris vnq̃ habuit . & Pedianus ſcripſiſſe hendecaſyllabum elegantiſſime in Curium notiſſimum aleatorem. & Ouid'us illis verſibus, Par fuit exigui ſimilisq; licentia Calui , Detexit varijs qui ſua furta modis. Ipſe præterea Secundus libro quinto & Catullus Calui facetias & iocos carmine perſequitur.Quintiliam amicam ex teſtimonio Propertij adamauit.
Bibaculus
Memini etiam legere Bibaculum pro Caluo in quibuſdam codicibus, quem ſcimus Iamborũ acerbum poetam fuiſſe. Leporis)gratiæ,venuſtatis. Amaritudinis)notando vitia,& infœlices caſus ſcribendo. Inſerit illis)variat ſuos verſiculos diſtinctione multarũ rerum. Data opera)ſpõte,ex induſtria:non caſu,& natura cogente. Molliuſculos)amabiliores. Leuiuſculos)Ludit de re ludicra & inani,vt ſit ſenſus, quoſdã verſus facit laſciuiores,nonnullos minoris ſucci,alios aſperiores, ſicut Catullus &
Catullus durior.
Caluus ſuos libellos variarũt,quã ſententiã videtur Martialis hoc diſticho cõprobaſſe,Sunt,bona,ſunt quædã mediocria,ſunt mala plura,Quæ legis hic aliter non fit auite liber. Duriuſculos quoſdã) verſus facit. Quaſi Catullus)ad imitationẽ Catulli,quẽ Plin.in pręf.Natur.hiſt.aſſerit cõpoſuiſſe verſus duriuſculos,q̃ natura carminis pateretur in primo hendecaſyllabi pede iambo vſus.Ille eñ,inquit,vt ſcis,permultis prioribꝰ ſyllabis duriuſculum ſe fecit,q̃ volebat exiſtimari a Verannijs & Fabullis. Verum Terentianus teſtatur iambum & trochęum in primo hendecaſyllabi pede recte poni.vel quia in Catullo non ſemper carmen bene fluit. Noſtri tamen
Metrũ ſoluere
hic Secundum reprehendunt,ꝙ duriuſculos verſus notet illum ſcripſiſſe,contenduntq; molles eſſe , quod nos non negamus ſubinde,pręſertim in rebus,interdum tamen & in verbis. Vxoris)ſuæ. Metro ſolutum)ſi redigantur in proſam,& legibus metri liberentur,plautinas vel terentianas crederẽ.nam ſolui metrũ dicitur quando redigitur in oratiouem pedeſtrem. an ꝙ hi duo comici Priſciano & Rufino auctoribus in effuſum licentiæ ſpatium dilatauere metrũ.& Terentius vſq; ad imaginẽ proſæ orationis reſoluerit & comminuerit. Videtur autem imitatio Tulliana,apud quem ſcriptum de Oratore perfecto eſt, Equidem cum audio ſocrum meam Læ
Politus & politio.
liam,ſic auidio vt Plautum mihi aut Næuium videar audire. Illa)tam admiranda. Politam)limatam,perfectam. omnes enim perfectiones antiqui politiones dicebant. Eſt mecum)Semper Saturnini ſcripta in manibus teneo. Remittor)recreor, Non tanq̃ eundem)ſemper enim aliquid noui in illo inuenio,ita vernantibus eloqi floſculis. Neq; enim)non debet minus laudari ꝙ viuus eſt. Quod viuit) nã viuẽtes ſcriptores comitatur inuidia.Mart.Eſſe quid hoc dicã viuis quod fama negatur? Et ſua quod rarus tẽpora lector amat? Hi ſunt inuidię nimirũ Regule mores Pręferat antiquos ſemꝑ vt illa nouis. Quos nunq̃ vidimꝰ)qui ante ætatem

noſtrã fuerũt. Imagines) picturas ſimiles viuẽti Saturnino. ſcriptorũ ẽm imagĩes inuẽtore Aſinio Polliõe ſolebãt in bibliothecis locare, & q̃ nõ erãt fingebãt, pariebãtq; deſideria traditi vult⁹, q̃ maius nullũ erat fœlicitatis ſpecimẽ, q̃ ſemp oẽs ſcire cupere qualis fuerit aliqs. Hæc Pli. At M. Tulli⁹ de pfecto oratore teſtaẽ Brutũ imaginẽ Demoſthenis ex ære inter ſuas & ſuorũ coluiſſe. Præſentis) viuentis. Lãgueſcit) decreſcit, vilet, euaneſcit.

Imagines ſcriptorum

EST adhuc) Varia exemplaria diuerſimode ad quẽ ſcripta ſit epiſtola oſtendunt: quędã Icciano: alia Riciano: nonnulla Cithiano: nonnulla Titiano: magis ap,pbo Titiano miſſam, cuius nominis crebra ſit mẽtio ab hiſtoricis, qui res illorũ tẽporũ monumẽtis mandarũt: vt omittam Tacitum & Tranquillũ, Lucianus & Spartianus Titianĩ meminere. nam Atilium Titianum vt conſcium tyrannidis Adrianus, & argui paſſus eſt, & proſcribi: quem olim præfectum & tutorem ſuum, cum potentiã eius ferre nõ poſſet, niſus eſt obtruncare, ſed reuocatus inuidia quatuor Conſularium occiſorũ a ſe, coactum ſucceſſorem petere magiſtratu priuauit: is poſtea ſub Antonino Pio Senatu puniẽte tyrannidis affectatæ reus concidit. ad eundem lib. viij. ſcribit Cæcilius. Hic vero commendat Titinninm Capitonem ꝙ conſenſu Imperatoris L. Syllano ſtatuam poſuerit & clarorum virorum imagines domi haberet. Titinij Capitõis bis factã memoriam apud Plin. inuenies, & Lactantius rerũ diuinarũ tradit Titiniũ Capitonem ſcripſiſſe ſpectaculorũ libros. alibi ẽm Plin. Minutiano ſcribens plurimũ Titiniũ Capitonẽ cõmendat, ꝙ ſtudioſos amaret, foueret, ſtudia coleret, ,pueheret, ipſas deniq; literas iam ſeneſcẽtes reduceret ac reformaret. nam exitus virorum illuſtrium ſcribebat. Capito vir optimus & inter præcipua illius ſeculi ornamenta numerandus. Lucium Capitonem hiſtoricũ Suidas refert.

Atilius Titianus

Titinius Capito

Lucius Capito

C. PLIN. CORN. TITIANO SVO S.

EST adhuc curæ hominibus fides, & officiũ. Sunt qui defunctorũ quoq; amicos agãt. Titinius Capito ab Imperatore noſtro impetrauit, vt ſibi liceret ſtatuã L. Syllani in foro ponere. Pulchrũ, & magna laude dignum amicitia principis in hoc vti, quantũq; gratia vsleas aliorũ honorib⁹ experiri. Eſt omnino Capitoni in vſu, claros colere. mirũ eſt, q̃ religiõe, quo ſtudio, imagines Brutorũ, Caſſiorũ, Catonũ domi, vbi põt, habeat. Idẽ clariſſimi cuiuſq; vitã egregiis carminibus exornat. Scias ipſum plurimis virtutibus abũdare, q alienas ſic amat. Reddit⁹ eſt L. Sylano debitus honor, cuius immortalitati Capito proſpexit pariter, & ſuę. Neq; ẽm magis decorũ & inſigne eſt, ſtatuã in foro populi Romani habere, q̃ ponere. Vale.

Fides & officium) Ex fide procedit officium, dictum auctore Donato, quaſi efficium ab efficiendo, eo ꝙ quæritur quid efficere in eo vnumquenq; conueniat ,p conditione perſonarũ. dicimus enim ſeruum officiũ ſuũ facere, quãdo bene ſeruit dño, & officiũ oratoris eſt, dicerę apppoſite ad pſuaſionẽ. De officiorũ ordĩe lib. v. cap. xiij. Gellius multa diſſerit, & Seneca de Beneficijs, non ſatis probare videtur illorũ ſententiã qui ita diſtingũt, quędã beneficia eſſe, q̃dã officia, q̃dã miniſteria. Beneficiũ eẽ quod alien⁹ det. alien⁹ aũt eſt q potuit ſine reprehẽſione cedere. officiũ eſſe filij, vxoris & earũ perſonarũ quas neceſſitudo ſuſcitat, & ferre opẽ iubet. Miniſterium eſſe ſerui, quẽ conditio ſua eo loco poſuit, vt nihil eorũ quę præſtet imputet ſuperiori. Aſconius officium ad virtutẽ pertinere memorat. Quod ſane cõuenit huic loco. Seneca aliqñ vtitur officio ,p magiſtratu, Sexageſimus inquit annus ab officio me dimittet. hinc Apuleius officialẽ deduxit pro eo qui magiſtratũ gereret. an potius pro lictore & miniſtro. Et Treuellius Pollio palatina officia. ac Lampridius, In animo habuit oĩbus officijs genus veſtiũ propriũ dare. dixerunt in ea ſignificatione, qua nunc vulgo vtimur. vnde Apuleius modo officia feralia. modo inferalia dicit quę inferis ac mortuis fiũt. Agãt amicos defunctorũ) ſe agãt amicos in defunctos. i. ſeruent amicitiã etiã in mortuos. In re non diſpari laudaẽ Melior, apd Mart. ꝙ Bleſum amicũ etiã poſt vitam coleret. Imperatore) Traiano. ſcripſit ẽm ſuas epiſtolas ſub eo Cęcili⁹, q̃q̃ interdũ de rebus Domitiani loquatur, ſed tanq̃ de pręteritis. L. Syllani) duos L. Syllanos viros claros tradunt hiſtorici: alterũ inſignẽ triumphalibus ornamentis, & gladiatorij muneris magnificẽtia vulgo acceptũ, & Octauię ſpõſum, Claudi⁹ ſtimulãte Agrippina abdicare Prętura ante. iiij. Calend. Ian. moriq; initio anni die nuptiarũ Agrippinę coegit: alterũ eximia nobilitate diſciplinaq; C. Caſſij apud quẽ educatus erat, ad oẽm claritudinẽ ſublatũ Nero Senatu mouit, ac municipio Apuliæ, cui nomẽ eſt Bariũ, clauſum Cẽturio iuſſu Imperatoris tanq̃ in pugna, q̃q̃ inermẽ obnitentẽ confecit. hunc igitur potius intelligo, cui potuit cũ Titinio Capitone fuiſſe amicitia. In hoc) in amicis defunctis exornãdis. Aliorũ honorib⁹) cõferendo honores in alios, neq; ẽm min⁹ decorũ eſt dare magiſtratus q̃ gerere. Eſt in vſu Capitoni) cõſueuit Capito. Vbi poteſt) Quãuis loco publico tyrãnicidarũ ſtatuas ponere nõ licet, eas tñ in priuato, hoc eſt domi vbi põt habet. Cai⁹ illa Romanorũ fax ſtatuas virorũ illuſtriũ ab Auguſto in Martiũ campũ collatas ita ſubuertit atq; diſiecit, vt reſtitui ſaluis titulis nõ valuerint. Et legim⁹ Caſſiũ damnatũ ꝙ Caſſij effigiẽ domi haberet. An vbi põt) quando poteſt, qa nõ licebat ponere ſtatuã in foro alicui ſine nutu Imperatoris. Brutorũ) ſcio multos Brutos fuiſſe, ſed hic p̃cipue intelligi L. Brutũ qui Tarquinijs expulſis libertatẽ Romanis aſſeruit: itẽ L. Brutũ plebeiũ cuius cõſilio populus Trib. pl. a patribus impetrauit. item D. & M. Brutos inter principes cõiuratorũ in necẽ Cæſaris Dictatoris. Caſſiorũ) nobis occurrit agmẽ Caſſiorũ. tũ rebus bellicis, tũ doctrina & iuriſſciẽtia pręſtãtiũ, ſed hoc loco tyrãnorũ interfectores audiẽdos imprimis opinor, qualis C. Caſſius Iulij Cæſaris, & Caſſius Cherea Caligulę interfectores, de quibus locutus eſt Iuuenalis ſat. v. Brutorũ & Caſſij natalibus. Legimus apd Tranquillũ quendã hiſtoricũ vltimos Ro. appellaſſe Brutũ. & Caſſiũ: & Atheniẽſes decreuiſſe ſtatuas æreas Bruto & Caſſio tãq̃ libertatis ,ppugnatorib⁹ iuxta Harmodiũ & Ariſtogitõa, Latẽter aũt indicat Scdus Capitonẽ fuiſſe libertatis amatorẽ, q hos coleret, ſicut Iuuenalis Thra

Officium

Beneficium Miniſteriũ

L. Syllani duo

Bruti

Caſſij

ſeam & Heluidium. Catonum) Cenſorini & Vticenſis. fuerunt & alij plures, ſed obſcuriores Catones, quos Gellius lib. xij. ſigillatim enumerat. Egregijs carminibus) exitus eñ virorum illuſtriũ ſcribebat Titinius Capito auctore Secũdo lib. viij. vbi pluribus eundẽ cõmẽdat. Capitonẽ poetã citat Athenæus, ſed Alexandrinũ fuiſſe meminit. Redditus) vel cõpoſitũ pro ſimplici vſurpauit vel reſtitutus, cũ olim ſtatua ei fuiſſet data, ſed poſtea diſiecta. Proſpexit) cauit, conſuluit, Suæ) vt per hoc & ipſe Capito eſſet immortalis. Statuã in foro populi Ro. habere) prius effigies hominũ nõ ſolebant exprimi, niſi aliqua illuſtri cauſa. ex mẽbris ipſorũ ſimilitudine expreſſa, excepta deinde res a toto orbe terrarũ humaniſſima ambitione, & iam fori ornamentũ ſtatuæ eſſe cœperunt, prorogarique memoria hominũ, & honores legi & baſibus inſcribi: mox forũ, & in domibus priuatis factũ, atque in atrijs honos clientum inſtituit ſic colere parentes.

C. PLIN. TRANQVILLO SVO S.

SCribis te pterritum ſomnio, vereri ne quid aduerſi in actione patiaris. Rogas, vt dilationem petam, & pauculos dies, certe proximum excuſem: difficile eſt, ſed experiar, καὶ γάρ τ᾽ ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν. Refert tamen, euẽtura ſoleas, an contraria ſomniare. Mihi reputanti ſomnium meum, iſtud quod times tu, egregiam actionem portendere videtur. Suſceperam cauſam Iulii Paſtoris, cum mihi quieſcenti viſa eſt ſocrus mea aduoluta genibus, ne agerem, obſecrare. Et eram acturus adoleſcentulus adhuc. eram in quadruplici iudicio. eram contra potentiſſimos ciuitatis, atque etiam Cæſaris amicos: quæ ſingula excutere mentem mihi poſt tam triſte ſomnium poterant. Egi tamen λογισάμενος illud, εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ πάτρης. Nam mihi patria, et ſi quid charius patria, ſi

Argumẽtũ

SCribis) Deterritum Tranquillũ, nequam acturus erat in Senatu, cauſam diceret, exemplo ſui monet agendam. q̃ ſi veretur, ſaltem pollicetur operam ſuam vt in aliud tẽpus trãſferatur.

Suetonius Tranquillus.

Suetonius Tranquillus ſcriptor hiſtoriȩ emendatiſſimus & cãdidiſſimus ſub Adriano epiſtolarum magiſter fuit, vir Secundi iudicio probiſſimus, honeſtiſſimus, eruditiſſimus, quem ob morum elegantiam & ſtudia in contubernium ſuum aſſumpſit, & ardenter dilexit: cui cum parũ fœlix in prole eſſet, ius trium natorum ab Imperatore Traiano impetrauit. In ſumma, ſicut Tacitum Secundus, ita Tranquillus Secundum ſuſpexit, & magiſtro vſus eſt.

Certe

In actione) in cauſa quam acturus es. Dilationem) aliud tempus agendi, vt differatur ad alios dies cauſa tua. Certe) haud dubie, ſaltem. Proximum) craſtinum. Excuſem) honeſta cauſa impetrem. Difficile eſt) obtinere dilationem. Experiar) faciam periculum pro impetranda dilatione. καὶ γάρ τ᾽ ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν, Etenim hoc ſomnium ex Ioue ſit. Ita enim ſcripſerat Tranquillus Secundo. Eſt aũtẽ ex principio Iliados, vbi Achilles inſtinctu Palladis concionẽ habet apd' Græcos. nam quæ vera ſunt ſomnia, ea fieri ab Ioue creduntur. quod teſtatur Seruius libro ſexto Aeneidos idem carmẽ Homericũ allegãs & Macrob ὄνειρον, ſomniũ interpretatur, qd' tegit figuris & velat ambagib⁹ nõ niſi interpretatione intelligendam ſignificationem rei, quæ demonſtratur, eiuſq; ſpecies quinq;. Euentura) vera ſomnia. Meũ) quod olim mihi occurrit, ne ſcilicet agerem: & tamen egi proſpere. ſequentia melius declarabunt.

Iulius Paſtor.

Quod times) quo ſomnio deterreris. Egregiam) cum victoria & laude. Iulij Paſtoris) in conſpectu Iulij Paſtoris. Teſtatur Seneca C. Cæſarem filium eius occidiſſe, apud quem etiam ſit mentio Paſtoris declamatoris. crediderim Cæcilium ſenſiſſe Paſtorem ad quem libro nono ſcripſit Martialis. In quibuſdam exemplaribus non Iulii ſed Iunii legitur. Socrus mea.) Pompeia Celerina. Quieſcenti.) dormienti. Adoleſcentulus adhuc.) nam vndeuiceſimo ætatis anno dicere in foro cœpit.

De quadruplici iudicio. Centumuiri & cẽtumuiralia

In quadruplici iudicio.) In Centumuirali iudicio. Alibi hic locus declaratur, Quadruplici inquit iuditio bona paterna repetebat: ſedebant iudices centum & octoginta (tot enim quattuor conſiliis conſcribuntur:) nam de vna re in baſilica Iulia fiebant quatuor iudicia apud totidem tribunalia. Et libro tertio, Cum apud Cẽtumuiros in quadruplici iudicio dixiſſem. Vnde Fabius Trachalli oratoris vocem commendans duodecimo libro, Certe ſcribit cum in baſilica Iulia diceret Trachallus primo tribunali: quatuor autem iudicia, vt moris eſt, cogerentur, atq; omnia clamoribus fremerent, auditum eum, & intellectum, & quod a gentibus cæteris contumelioſum fuit, & laudatum quoque ex quattuor tribunalibus memini. Dicta ſunt Centumuirilia iudicia a Centumuiris ſecundum Feſtum: nam cum eſſent Romæ triginta & quinq; tribus, terni ex ſingulis tribubus ſunt electi: & licet quinq; amplius fuerint, tamẽ quo facilius nominarentur, Centumuiri ſunt appellati: dein procedente tempore aucti vſq; ad centum octoginta, ſeruata ſemper priori appellatione. Martialis, Dum centum ſtudet auribus virorũ. de Secundo ſcribẽs. Ouidius de Triſtibus, Nec mala commiſſa eſt nobis fortuna reorum Vſq; decem decies inſpicienda viris. Poſtea a Veſpaſiano electi qui iudicia Centumuiralia, quibus peragendis vix ſuffectura legatorum ætas videbatur, extra ordinem diiudicarent redigerentq; ad breuiſſimum numerũ. Fuerunt inſtitutæ Centumuirales cauſæ a Cor. Sylla Carbone oratore agente admodum iuuene. authores ſunt Marcus Tullius & Pomponius.

Cæſaris.) Domitiani. Amicos) qui iure victi vix poſſunt ſuperari. Excutere mentem) remouere animum ab actione. λογισάμενος) conſiderans, reputans. Illud) carmen. εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ πάτρης.) Vnum augurium optimum pugnare pro patria. ſententia ſimplex: quam Aphthonius in ſuis præexercitamentis recitat: & Marcus Tullius ad Atticum citat. Lucianus Hom. aſcribit. nam eſt libro duodecimo Iliados: vbi Hector Polydamanta alloquitur: & grammatici interpretantur vnum, id eſt ſolum & non aliud. Athenæus Metagenis comici recognoſcit: tantum mutata vltima dictione ab Vlpiano interlocutore pro commodo ſuo, εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνασθαι περὶ λύπης, non diſſimile Homericum illud ex libro. xv. Iliados, οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ

πρὸ πάτρης τεθνάναι. Non illi indecens pugnāti pro patria mori, q̄d in ſuis carminibus ita tranſtulit Horatius, Dulce & decorū eſt pro patria mori. Nam mihi patria) ordo & ſenſus eſt: nā fides quā dederam Iulio Paſtori, videbatur mihi eſſe patria, vt eam charā haberem tanq̄ patriā. quid tamen mihi charius eſt patria? perinde ac ſi diceret, nihil amo ſupra patriam. M. Tullius in Officijs, Prima dijs immortalibus, ſecunda patriæ, tertia parētibus, & deinceps reliqua reliquis deberi arbitratur. Proſpere ceſſit) egi fœliciter. habuit bonum euentū actio mea. Ideo) ꝙ tantū ſim auſus, & bene. Aures) fauorē, gratiā ad audiendum me beneuolos fecit. Ianuam) initium. Proinde) quare. Diſpice) diſquire, cognoſce. Somnium iſtud) tuum. Hoc) meo.

Ianua

des videbatur, proſpere ceſſit, atq; ideo illa actio mihi aures hominum, illa ianuam famæ patefecit. proinde diſpice, an tu quoq; ſub hoc exemplo ſomniū iſtud in bonū vertas. aut ſi tutius putas illud cautiſſimi cuiuſque præceptum. Quod dubites, ne feceris, idipſum reſcribe. Ego aliquam ſtropham inueniam, agamq́; cauſam tuam, vt ipſam agere, cum tu voles, poſſis. Eſt enim ſane alia ratio tua, alia mea fuit. nam iudicium centumuirale differri nullo modo, iſtud ægre quidem, ſed tamen poteſt. Vale.

Vertas) interpreteris, experiaris ſecus q̄ appareat. Id ipſum) in quo dubitas. Stropham) excuſationem doloſam: ἀπὸ τοῦ στρέφω, a verbo verto. hac dictione vſus interdum Martialis, Iam ſtropha talis eſt. Et libro tertio, Nihil ſtropharum eſt. Et Prudentius, Impune tantas furcifer ſtrophas. Agam) diſponam ita accommodabo, vt tu poſſis agere ipſam cum voles. Alia) diuerſa. Differri) in aliud tempus protrahi. Iſtud) tuum. Aegre) cum labore differri poteſt.

Stropha

C. PLIN. ROMANO FIRMO SVO S.

MVniceps tuus, & condiſcipulus, & ab ineunte ætate contubernalis: pater tuus & matri, & auunculo meo, mihi etiam quantum ętatis diuerſitas paſſa eſt, familiaris, magnę & graues cauſę, cur ſuſcipere, augere dignitatem tuam debeam. Eſſe autem tibi centū millium cenſum, ſatis indicat, quod apud nos decurio es. Igitur, vt te non decurione ſolum, verum etiam equite Romano perfruamur, offero tibi ad implendas equeſtres facultates. CCC. millia nummum. Te memorem huius muneris amicitiæ noſtræ diuturnitas ſpondet. Ego ne illud quidē admoneo, quod admonere deberem, niſi te ſcirem ſponte facturum, vt dignitate a me data, q̄ modeſtiſſime, vt a me data vtare. Nam ſolicitius cuſtodiendus eſt honor, in quo etiam beneficium amici tuendum eſt. Vale.

MVniceps) Firmo municipi pro liberalitate ſua dono promittit trecentum ſeſtertia ad explendum cenſum equeſtrem. Municeps meus) ex eodem municipio Como. Firmū ſub Antonino Imperatore memorat fuiſſe Modeſtinus. Alios inſuper Firmos recitant Tacitus & Secundus. Firminum prætera lego in memorijs Comenſiū. Condiſcipulus) vna in ſchola, ab eodem pręceptore inſtitutus. Durāt eñ a teneris annis amicitię ad ſenectutem vſq; firmiſſimæ, religioſa quadam neceſſitate imbutæ: neq; eñ eſt ſanctius ſacris ijſdem, q̄ ſtudijs initiari. Ineunte) tenella. Contubernalis) conuictor ſub eodem tecto. Auunculo) C. Plinio Secundo hiſtorico, cui per adoptionem fact⁹ eſt Cæcilius filius. Multū iſta confirmant illorum opinionem, qui ſcripſere Plinium auunculū fuiſſe Nouocomenſem, ꝙ Firmi pater cum illo familiaris in ipſo municipio fuerit. Diuerſitas) diſparilitas, quia ego adoleſcens eram, ille grandæuus. magis enim par parem delectat, ſecundum Græcum prouerbium. ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Magnæ & graues cauſæ) prædictæ magni momenti rationes. Suſcipere) defendere. Cenſum) æſtimationem, opes. Centum millium) nummum. nam tanti erant mille nummi, quanti vnum ſeſtertium, ergo centum milia nummum erant centum ſeſtertia. Decurio) Senator in municipio. Nos) Nouocomēſes. Facultates enim Decurionum fuerant olim cētum milliū nummū. Equeſtres facultates) cenſum Equitū Rom. qui quadringentis ſeſtertijs vel quadringentis millibus nummū (nam idem eſt) cōſtabat. vnde ſubtiliter illum locum Horatius in Epiſt. eſt executus, Si quadringentis ſex ſeptem milia deſunt. Eſt animus tibi, ſunt mores & lingua fidesq́;, Plebs eris. Cuius ſenſus, ſi quadringentis ſex ſeſtertijs ſeptem milia nummum, id eſt ſeptem ſeſtertia deerunt, videlicet vnum ſeſtertiū vel mille nummum (quod tantundem eſt) ſi deerit tibi de quadringentis, eris plebeius, quamuis habeas cætera equitis. Ad idem luſit Martialis libro quinto, Ingenium ſtudiumq́; tibi moresq́; genusq́; Sunt equitis (fateor) cætera plebis habes. Fuiſſe autem equeſtris cenſus hanc cauſam, ſcriptum reliquit Plinius, Cum C. Sulpitius Galba venalem famam apud principem Tiberium popinarum pœnis aucuparetur: occupatus ꝙ in his eſſet queſtus in Senatu inſtitores eius culpæ defendi annulis. hac de cauſa conſtitutum, ne cui ius eſſet, niſi cui ingenuo ipſi patri, auoq́; paterno, ſeſtertia quadringenta cenſus fuiſſent, & lege Iulia theatrali in quatuordecim ordinibus ſedendi. poſtea gregatim id appeti cœptum, paſſimq́; ad ornamenta ea etiam ſeruitute liberati tranſilierunt: ita dum ſepararetur ordo ab ingenuis, communicatus eſt cum ſeruitijs. Diuturnitas amicitiæ noſtræ) vetus inter nos & perpetua amicitia promittit te fore memorem meæ liberalitatis. A me data) quam per me conſecutus es. Solicitius) diligentius. Beneficium amici) etiam reſpectu amici cuius beneficium tueberis, ſi te modeſte geſſeris in eo: nam ſecus periret, ſi videlicet in arrogantem & indignum contuliſſet.

Firmus

Municeps

Plinius auunculus Nouocomēſis.

Equeſtres facultates quantæ & origo

Horatij locus

Cor.Tacitꝰ FRequens)Cor.Tacitus eloquentiſſimus & grauiſſimus rerum ſcriptor tantæ fuit apud poſteros auctori
tatis,vt Tacitus qui poſtea imperauit,eundem parẽtem ſuum diceret,& in omnibus bibliothecis colloca
ri,ac ne exemplorum raritate interiret, librum per ſingulos annos decies tranſſcribi a vicorũ principibus
iuſſerit. Sed ne ſolerti quidem iſta diligentia potuit omnino periculo occurrere:nam quod extat (proh dolor)
Fabij locus mancum,inuerſum, neq; caput neq; pedes habens,vt vix Cornelij maieſtatẽ deprehendas.Hunc puto Quintilia
num per hęc intellexiſſe, Supereſt,inquit,adhuc & exornat ætatis noſtræ gloriam vir ſeculorum memoria di-
gnus,qui olim nominabitur,nũc
intelligitur: habet amatores,nec
imitatores: vt libertas,q̃q̃ circun
ciſis quę dixiſſet,ei nocuerit : ſed
elatũ abunde ſpiritũ & audaces
ſententias deprehẽdas etiã in his
quę monent.Niſi tamẽ malimus
de Plinio hiſtorico dicta, quoni
am ſtatim poſt cõmemoratã Au
fidij Baſſi hiſtoriam hęc ſubdidit
Fabius,Conſtetq; ex teſtimonio
Cæcilij Plinium exorſum ſuam
hiſtoriam Romanam a fine Au
fidij Baſſi.Conſuluit ergo Taci-
tum per epiſtolam,an magis pro
bet dicendi genus amplũ copio-
ſum,in quo profecto vis magna
eſt.an breuius & circunſcriptius,
quod placere cuidam ex diſputa
tione narrat , ſibi vero nequaq̃.

C. PLIN. COR. TACITO SVO S.

FREquens mihi diſputatio eſt cum quodam docto homine & perito , cui nihil æque in cauſis agendis vt breuitas placet: quam ego cuſtodiendam eſſe confiteor, ſi cauſa permittat , alioqui præuaricatio eſt tranſire dicenda . præuaricatio etiam,curſim & breuiter attingere, quæ ſint inculcanda , infigenda , repetenda, nam pleriſq; longiore tractu vis quædam & pondus accedit. Vtq; corpori ferrum,ſic oratio animo non ictu magis q̃ mora imprimit̃.Hic ille mecũ auctoritatibꝰ agit , ac mihi ex gręcis oratiões Lyſię oſtẽtat,ex noſtris Gracchorũ Catoniſq;,quorum ſane plurimæ ſunt circunciſæ & breues.Ego

Eſt autem epiſtola longiſſima & magnæ frugis . hoc enim in ſe habent Secundi literæ , vt longiores, ſint fru-
ctuoſiores:breuiores,gratioſiores. Aeque)tam. Permittat)exigat. Præuaricatio)Pręuaricatio eſt ab officij
Pręuarica-tio. ſui præſcriptione deflexio atq; aberratio ſiue malitia ſiue imprudentia. vnde Marcellus inquit, Præuaricari eſt
vera crimina abſcondere. nam præuaricatorem eum ſentimus qui colludit cum reo,& translatiue munere accu
Præuarica-ri ſandi defungitur,q; proprias probationes diſſimularet,falſas excuſationes admitteret. Vlpianus,Præuaricator
eſt quaſi varicator,qui diuerſam adiuuat partem, prodita cauſa ſua cauſam aduerſarijs donat,& ex parte acto
ris in partem rei concedit. Labeo a varia concertatione tractum ait:nam qui præuaricatur, ex vtraq; parte con
ſiſtit:quinimmo ex aduerſa.Alij a prætergrediendo præuaricatores dictos.Fabius aſſerit in vniuerſum,nunq̃ o
ratoris eſſe præuaricari.Qui præuaricationes feciſſe,quiue ob accuſandum negociumue cui faciendũ pecuniam
accepiſſe iudicatus erit , ius accuſandi non habet . Tranſire)omittere. Curſim)leuiter. Inculcanda)ingeren
da.Cui ſententiæ Fabius accedit,Repetere,dicens, & diu inculcare vtilius eſſe. quod conſequemur,ſi interpre-
tatione vtemur: nam per hanc neceſſe eſt animum auditoris commoueri, cum grauitas prioris dicti renouatur
interpretatione verborum. Infigenda)memoriæ & animo iudicum committenda,quod fit per commoratio
nem maxime in loco firmiſſimo, quo tota cauſa continetur. Immorandum diutius præcipit M. Tullius & eo
dem ſæpius redeũdum.idq; boni oratoris valde proprium.neq; eam exornationem eſſe tanq̃ membrum, ſed ve
luti ſanguinem profuſum per totum corpus orationis. Repetenda)quod fiet commodiſſime per conduplica
tionem, quæ vehementer auditorem commouet,& vulnus maius efficit verborum,vt rerum redintegratio qua
ſi aliquod telum ſæpius perueniat in eandem partem corporis. Pondus) auctoritas, preſſura. Tractu) ſpa
tio,mora. Legitur etiam tractatu, quanuis Plinius Senior dixerit libro decimo,Et alioqui vnum par aquilarũ
magno ad populandum tractu indiget vt ſatietur. & Vergilius, Tractuſq; maris. Ferrum) telum ex ferro.
Imprimitur)infigitur, intromittitur. Hic)hoc loco cum rationibus conuincitur. Ille)vir doctus. Au
ctoritatibus) teſtimonio veterum oratorum. Græcis)ſcriptoribus. Orationes Lyſiæ) Lyſias orator Sy-
Lyſias racuſanus Cephali filius, Tiſiæ & Niciæ auditor,Socrati reo orationem obtulit, qua ſe defenderet.ſubtilis ſa-
ne orator atque elegans, & quo nihil, ſi oratori ſatis ſit dicere, quæras perfectius . nihil enim in illo eſt inane,
nihil accerſitum, duro tamen fonti q̃ magno flumini propior. habet autem textum tenuem, atque rarum.maxi
ma in eo eſt gratia ſimplicis atq; inaffectati coloris. fides ſumma.ſcribebat alijs, nõ ipſe dicebat.Si ex eius ora-
tione verbum aliquod demas, muteſue atque id commodiſſime facias, de ſententia tamen detraxeris. Et præ
ter Suidæ, Diogenis, Fabij & Gellij teſtimonium, M.Tullius de optimo genere oratorum , tenuem notat Ly
ſiam, quia & priuatas & paruarum rerum cauſas ſcripſit: inde ieiunior eſſe videtur. Et de Perfecto Orarore,te
nuitatem in eo reprehendit:q; nihil inſolens aut ineptum dixerit, probat : q̃q̃ idem alibi, Fuit Lyſias quidem
in cauſis forẽſibus non verſatus, ſed egregie ſubtilis atq; elegãs ſcriptor,quẽ iã ꝓpe audeas oratorẽ perfectũ di
cere. Plato ſecundum Plutarchum in Lyſia inuentionem & ordinem improbabat, accuſationem & verborum
ſplendorem ac acumen laudabat. Noſtris)latinis oratoribus. Gracchorum) C. & Tiberij fratrum Trib.
Gracchi o-ratores pleb.aperte quantũ dicendo vterq; valeret, Plutarchus in vitis eorundem oſtendit: præcipuus ſui temporis ora
tor fuit C.Gracchus, Catone ſene plenior & vberior ſecundũ Tacitum & Fabium. Catonis)Cenſorini, quem
Catonis e-loquentia q̃uis non contentum eloquentia ſui temporis & Romanum Demoſthenem dictum, Cicero tamen non putat
imitandũ.nã oĩs generis oratiões,&,ꝓ ſe multas,& ꝓ alijs & in alios reliquit:nõ ſolũ accuſando,ſed etiã dicẽdo
fatigans inimicos.Illarum ſępe meminit Gellius.Quantũ aũt præſtiterit ingenio circa res gerendas,ſi quis ſcire
intendit , legat præter eundem Gellium M. Tullium de Oratore libro tertio, Liuium in bello Macedonico,
& Plutarchum cum Nepote. Oppono)monſtro maiorem & copioſiorem. Demoſthenem) Lyſia in dicen

do, de quo M. Cicero de Claris Oratoribus, Plane quidem perfectum, & in quo nihil admodum deſit Demo Demoſthe
ſthenem facile dixerim nihil acute inueniri potuit in eis cauſis quas ſcripſit, nihil ſubdole, nihil verſute, quod nis vis
ille non viderit, nihil ſubtiliter dici: nihil preſſe, nihil enucleate, quo fieri poſſit aliquid limatius: nihil contra
grande, nihil incitatum, nihil ornatum vel verborum grauitate vel ſententiarum, quo quicq̃ eſſet clarius. Et Fa
bius, Decem ſimul Athenis oratores magnos ætas vna tulit, quorum longe princeps Demoſthenes, ac pene
lex orandi fuit: tanta vis in eo, tã denſa omnia, ita quibuſdã neruis intenta ſunt, tamen nihil ocioſum: is dicendi

Lyſiæ Demoſthenem, Aeſchinem, Hyperidem, multosq;
præterea Gracchis, & Catoni, Pollionem, Cæſarem, Cæ
lium, in primis Marcum Tullium oppono, cuius oratio o-
ptima fertur eſſe, quæ maxima. Et hercule, vt aliæ bonæ
res, ita bonus liber melior eſt quiſque, quo maior. Vides vt
ſtatuas, ſigna, picturas, hominum denique, multorumq;
animalium formas, arborum etiam, ſi modo ſint decore, ni
hil magis quàm amplitudo commendet. Idem orationi-
bus euenit, quin etiã voluminib⁹ ipſis auctoritatem quãdã,
& pulchritudinẽ adiicit magnitudo. Hęc ille, multaq; alia,

modus, vt nequid deſit in eo, nec
quid redundet inuenias. Magna
ex parte Ciceronem fecit, ſi Fa-
bio credimus. In inuentione fa-
cilis, eloquendo denſus, conclu-
dit aſtricte, pugnat acumine, cu-
ra in eo ſumma vt nihil detrahi
poſſit. Quanq̃ libro duodecimo
dicat. Quod ſi mihi des conſiliũ
iudicum ſapientum, perquãmul-
ta recidam ex orationibus nõ Ci
ceronis modo, ſed etiam ei⁹ qui
eſt ſtrictior multo Demoſthenis
Aeſchinem) de quo idem Fabi Aeſchines.
us, Demoſthene plenior Aeſchi
nes, & magis fuſus, & grandiori ſimilis, quo minus ſtrictus, carnis tamen plus habens, lacertorum minus. In
ſumma, inter Atticos oratores palmam Demoſtheni. proximum vero locum Aeſchini tribuerim, vterq; ex ora
tionibus ſuis notus. Periclem) ſcio quoſdam legere Hyperiden. nam vterq; ſummi fuerunt oratores, fortaſſe
qui pro Pericle Hyperidem repoſuerunt ducti ſunt teſtimonio Quintiliani libro duodecimo ſcribentis, Periclis
eloquẽtiæ nulla ad nos monumẽta veniſſe. & nõ multo poſt tradit, nihil poſteritati mãſuriſq; mox literis reli
quiſſe Periclem. Hic quo me vertam? cum M. Tullius libro ſecundo de Oratore prodiderit antiquiſſimos fere Periclis ſcri
eſſe, quorum ſcripta conſtent, Periclem & Alcibiadem. Et de Claris Oratoribus, Ante Periclem neminem pta.
mandaſſe monumentis orationem, & eius quædam ſcripta circũferri. Sed nõ noſtrũ inter duo latinæ linguę lu
mina iudicium interponere, cum præſertim Lucianus in laudatione Demoſthenis cum M. Tullio conueniat. Pe
riclis fulmen mox oſtendemus. Hyperides vero Athenienſis orator poſtulante Alexandro Macedonum rege. Hyperides.
vna cum Demoſthene, Lycurgo, Charidemo oratoribus, ab Athenienſibus capite damnatur, qui mortis metu
vrbe ceſſit: ſed eum poſtea Archias actor tragœdiarũ cũ in Aeginam ad Aeacũ cõfugiſſet, detractũ in Cleonas
miſit, ibiq; euulſa ab Antipatro lingua necatus eſt. Fuit aũt orator dulcis in primis & acutus, ſed minorib⁹ cau-
ſis vt non dixerim vtilior, ita magis par in illa oratione quã admirabiliter egit pro Phryne meretrice. putãt eã
liberaſſe conſpectu corporis ſpecioſiſſimi, quod illa reuelauerat deducta tunica. Pollionem) C. Aſinius Pollio C. Aſinij
Trallianus philoſophus & orator ſumma diligentia vſus: adeo, vt quibuſdam etiam nimia videantur: & conſilij Pollionis
& animi nitore & iucunditate Ciceroni proximus, cui & æmulus & infenſus fuit: orationibus ſuis multũ vrba- eloquentia
nitatis, & antiquorum poetarũ inſeruit. At Seneca eius compoſitionem tanq̃ ſalebroſam & exilientem notat,
& vbi minime expectes relicturam: apud quem omnia cadant, exceptis pauciſſimis. Non enim, inquit, fortis eſt
oratio eius, q̃uis elata ſit: non eſt violenta nec torrens, q̃uis effuſa non eſt perſpicua, ſed pura: verum longe plu-
ra in prologo Declamationum lib. iiij. Nunq̃ admiſſa multitudine declamauit. primus omnium Romanorum
aduocatis hominibus ſcripta ſua recicauit: primus bibliothecã dicando inſtituit in ea ſcriptorũ pręſtantiſſimorũ
imagines collocari. Eum Aſinius Gallus filius auſus eſt Ciceroni conferre & pręponere. aduerſus Catonẽ cau- Aſini⁹ Gal
ſas egit. Cæſarem) C. Iulius Cæſar ſummis oratoribus æmulus teſtimonio M. Tullij, orationem elegantem, lus.
ſplendidam, magnificam, generoſamq; præ ſe tulit, ſententijs acutus & creber: q nisi magnitudine rerum geren Cęſaris elo
darum occupatum diuinum eius ingenium fuiſſet, non alius ex noſtris contra Ciceronem nominaretur. Cæli quentia
um) in Cælio maxime laudatur indoles, nitor, & altitudo, & præcipue in accuſando multa vrbanitas, ſed aſpe- Cælij elo-
ritatem & ſordem verborum in eo damnant. nam hians compoſitio, & incõditi ſenſus redolebãt antiquitatẽ. quentia
M. Tullium) quo nemo tam multa orator ne in græco quidem ocio ſcripſit, vim cuius in dicendo, & copiam M. T. Cice
a Fabio libro decimo, & Seneca ſuaſoriarum primo commendatã pluribus, quã, vt deceat, in commẽtarios cõ ronis elo-
ferre, ſatis habemus lectorem admonuiſſe. Quæ maxima) qualis eſt pro Cluentio, & pro domo ſua apud quentia
Pontifices. Aliæ bonæ res) ſunt meliores, quo ſunt maiores. Quiſque) cum comparatiuo contra opinio-
nem Laurentij, Signa) opera ſculptilia, & ad alicuius animalis effigiem formata. A ſigno diminutiuum fit ſi Signum
gillum. In commune ſignum eſt, per quod aliqua res ſignificatur. Ille) aduerſarius. Eludit) hæc fruſtra- Eludere
tur, ludendo euitat. Tacitus, Parthos vna ciuitas tam diu eluſerat. Et alibi, Eludi Parthus tractu belli pote-
rat. Cicero in Verrem, Te vero Cæcili quemadmodum ſit eluſurus videre iam videor. Lubricus) ſubterfugi-
ens ſtratis prioribus argumentis ad alia: anſam & ſtropham ex aduerſarij verbis colligens. Lubricum ſecundũ Lubricum.
grammaticos dicitur, quod labitur dum teneri creditur, vt piſcis, ſerpens. Contendat) certet, aſſerat. Hoſip-
ſos) Demoſthenẽ & reliquos. Dixiſſe) dũ agerẽt cauſas. nã illud proprie eſt dicere. Ediderint) publicauerint,
emiſerint, vt. ſ. multa poſtea addiderint: & in maius aucta vulgauerint ſcripta ſua. Quintilianus lib. xij. multis tra
ctat nõ ſemp oratorẽ ſcribere, quę dixit, cũ pleruq; tpa breuitate impediãt, & multũ ex eo, qd oportuit dici reci
derit. huiuſmodi eñ caſus efficiũt, vt aliqñ dicat aliter q̃ ſcribitur, cũ dicere qño ſcribendũ eſt, nõ licet: quę ſi nõ
interuenerint, ſemp aget orator, vt ſcribit, ſi melius. ſ. ſcribat. Multorũ) oratorũ. Murena) L. Murenã accuſa
uit Cato crimine ambitus. Cicero defendit. abſolutus Cos. creatus eſt. extat ꝓ Murena oratio, ſicut ꝓ Vareno,
cui⁹ ſæpe fit mẽtio apd Fabiũ, intercidit. Subſcriptio) denũciatio, notatio, accuſatio. ſup q̃ verba plura li. v. Nũ

quæ a me in eandem ſententiam ſolent dici,vt eſt in diſputando incomprehenſibilis & lubricus,ita eludit,vt contendat hos ipſos, quorum orationibus nitar ,pauciora dixiſſe, q̃ ediderint. Ego contra puto. Teſtes ſunt multæ multorũ orationes, & Ciceronis pro Murena,pro Vareno,in quibus breuis & nuda quaſi ſubſcriptio quorundam criminum ſolis titulis indicatur. Ex his apparet, illum permulta dixiſſe, cum ederet omiſiſſe.Idem pro Cluentio ait ſe totam cauſam vetere inſtituto ſolum peroraſſe. & pro Cornelio quadriduo egiſſe:ne dubitare poſſimus,quæ per plures dies, vt neceſſe erat,latius dixerit,poſtea reciſa,ac purgata in vnum librum grandem quidem, vnũ tamen coarctaſſe. At aliud eſt actio bona, aliud oratio. Scio nonnullis ita videri , ſed ego (forſitan fallar)perſuaſum habeo, poſſe fieri, vt ſit actio bona,quæ non ſit bona oratio : non poſſe non bonam actionem eſſe, quæ ſit bona oratio.eſt enim oratio actionis exemplar , & quaſi ἀρχέτυπον. Ideo in optima quaque mille figuras extemporales inuenimus. in his etiam, quas tantum editas ſcimus,vt in Verrem,Artificem,quemnam! recte admones,Polycletum eſſe dicebant . Sequitur ergo , vt actio ſit abſolutiſſima,quæ maxime orationis ſimilitudinem expreſſerit,ſi modo iuſtum & debitũ tempus accipiat: quod ſi

da)nullis argumentis,nullis ſignis fulta. Titulis)inſcriptionibus breuibus,ſolis titulis ſubſignata ſine amplificatione. Officium ſcriptoris,inquit Secundus,exiſtimo vt titulum ſuum legat. Martial. Addita per titulos ſua

Titulus

nomina rebus habebis. Eſt enim titulus index cuiuſq; operis . Vnde in ſtatuis & picturis titulum dicimus literas,quæ vel artificis vel eius cuius ſtatua ſiue imago eſt nomen demonſtrat, ſicut apud Plinium legimus,Appio Claudio, qui Conſul cum Seruilio fuit,placuiſſe in excelſo titulos honorum legi. Et Liui⁹,Inſignes imaginum titulos ſcribat. Valer. Titulus nanq; datur. Sed tituli milites appellati quaſi tutuli, ꝙ patriam tuentur. vnde & Titi prænomen ortum. Tituli etiam debitorum nomina dicuntur, præſertim in his debitis, quibus debitorum nomina ſcripta ſunt. Permulta)plura. Dixiſſe) dum ageret cauſas. Ederet)emendaret,limaret,vt emitteret. Omiſiſſe)permulta.

Pro Cluentio

Cluentio) Aulus Cluẽti⁹ Habit⁹ Larinas per multos annos inuidia flagrauit,ꝙ per eius pecuniã Opianicus innocens condemnatus eſſet :cumq; ideo & alijs criminibus impiæ matris impulſu accuſaretur, a Cicerone longiſſima oratione protectus eſt. Ait) verba ſunt ex fine eiuſdem orationis, Meum laborem , qui totam hanc cauſam vetere inſtituto ſolus peroraui , mater oppugnat. nam veteri inſtituto poterat orator dicere ſolus ſine alio patrono quot horis libuiſſet. Auctor Tacitus ante Cn.Pompeiũ Conſulem neminem intra pauciſſimas horas perorare coactum,& liberas comperendinationes fuiſſe,& modum dicendi ſibi quenque ſumpſiſſe: & numerum neq; dierum neq; patronorum cautũ. vnde teſtatur Secundus Tullium totam actionem pro Cluentio egiſſe ſine auxilio alterius patroni. Peroraſſe)totam cauſam dixiſſe. Cornelio)L. Cor. Balbo. hunc ciuitate Romana a Cn. Pompeio donatum rebus

Pro Cornelio

in Hiſpania præclare geſtis Iudices accuſarunt,ꝙ contra leges & fœdera vteretur. Quatriduo) quod extat facile vno die vel paucis horis dici potuit . hinc igitur apparet ex actione quatriduana multa reciſa anteq̃ publicaret. Latius)copioſius. Reciſa)limata,amputata. Repurgata)emendata ſublatis ſuperuacuis quæ lectorem offendiſſent,iudicem tamen mouere poterant. Fabius, Quod libris dedicatur , & in exemplum redigitur, terſum ac limatum, & ad legem ac regulam compoſitum eſſe oportet,quia veniat in manus doctorum & iudices artis habeat artifices.vnde Secundus ad Celerem ſcribens de recitatione orationis,Superuacuum tamen eſt recitare, quæ dixeris etiã ſi eadem omnia,ſi iiſdem omnibus, ſi ſtatim recites:ſi vero multa inſeras, multa commutes &c.Ex quibus apparet,non ſatis conſtare ſibi cum illic ſcribat ,multa inſeri ſolita pro editione. Vnum

Liber
Grande
Grandire

librũ)vnam orationem. Grandem)amplum,non enim tm̃ ad ætatem pertinet,ſed etiã ad alias res . vnde apud Senecam Senecio cognominatus eſt Grandio,ꝙ rebus grandioribus vteretur. & Cato grãdire dixit fruges, pro in maius creſcere. At aliud eſt)proponit quæ poſſent obijci vt ea confutet. ſenſus igitur quibuſdam videri actionem bonam aliud eſſe q̃ orationem. Fabius libro.xij.teſtatur bene dicere & bene ſcribere idem eſſe:neq;

Actio

aliud eſſe orationem ſcriptam q̃ monumentum actionis habitæ. Eſt autem actio quaſi ſermo corporis ex motu eius & geſtu conſiſtens , quo magis menti congruens eſſe debet. Hæc M.Tullius. Verũ Iuriſconſultus Celſus, Nihil aliud,inquit,eſt actio q̃ ius quod ſibi debeatur in iudicio perſequendi. Et Vlpianus de Actionibus duo earum genera facit. Ita videri)aliud eſſe actionem,aliud orationem bonam. Fabius vult actionem bo-

De actione
& oratione
bona.

nam ,eandem debere eſſe bonam orationem:ꝙ ſi contingat male agere,omnino bene ſcribẽdum eſſe. vnde caute dixit Secundus,bonam actionem: facilius enim ex bona actione fieret bona oratio q̃ mala. Bona actio)reſpectu auditorũ & temporis.nã illa bona eſt actio quę pſuadet,etiã ſi nõ ſit terſa & culta,quę ſane debẽt eſſe in oratione:poteſt ergo fieri vt ſit bona actio & nõ bona oratio. Non poſſe nõ eſſe bonã actionẽ)omnino ne-

Archetypõ

ceſſe eſſe illã fuiſſe bonã actionẽ quę ſit bona oratio. Et quaſi archetypon)primitiuũ & primã formã retinẽs. ſic interpretatur Suidas & Martialis nugas archetypas dixit manu auctoris ſcriptas.ſic Iuuenalis archetypos Cleãthes,primas Cleathis ſtatuas & imagines. Optima)oratiõe. Mille)innumeras. Figuras)dicẽdi modos inuſitatos,non vulgares. Extẽporales)nõ pręmeditatas . His) orationibus. Tantum editas) nõ actas,ſed ſolũ publicatas. Vt in Verrẽ)Verrinarũ genus eſt admirabile,quarũ primã Cic.egiſſe contra Secũdi opinionẽ teſtatur Aſconius,ſed quare prima eſt de accuſatore conſtituẽdo,& nõ directe cõtra Verrẽ,ſed Cęciliũ, vterq; auctor non eſt falſus,cũ poſt illud Verres in exiliũ voluntariũ iuerit,neq; quę ſequunt̃ actiones a Cicerone actę ſint,ſed tm̃ editę. ſunt aũt libri in Verrẽ emiſſi,ꝙ Prętor in Sicilia totã inſulã exſpoliaſſet. Artificẽ quemnã)ver

ba ſunt ex ſexta Verrinarum. Prężterea, inquit, erant ænea duo ſigna, non maxima, verū eximia vetuſtate: vir
ginali habitu, atq; veſtitu, quę manibus ſublatis ſacra quædam more Athenienſiū virginum repoſita in capi-
tibus ſuſtinebant. canophorę ipſę vocabantur. ſed earum artificē quemnam recte admones: Polycletum eſſe
dicebant. Cuius ſenſus, ſed quis eas virgines fabricauerat: tanq̄ ſi per hæc M. Tullius ſeipſum interrogaret, re
cte igitur inquit hoc loco me admones: dicebatur Polycletus ille optimus ſtatuarius effigiaſſe. Vel ea referan
tur ad Cic. interrogantem pragmaticum vel a quo didicerat cauſam, quisnam eſſet artifex? & cum audiuiſſet

negetur, nulla orationis, maxima iudicis culpa eſt. Adſunt huic opinioni meę leges, quæ longiſſima tempora largiuntur, nec breuitatem dicentibus, ſed copiam, hoc eſt diligentiam ſuadent: quam pręſtare niſi in anguſtiſſimis cauſſis non poteſt breuitas. Adiiciam, quod me docuit vſus magiſter egregius, frequenter egi, frequenter iudicaui, frequenter in conſilio fui. aliud alios mouet: ac plerunq; paruæ res maximas trahunt. varia ſunt hominum iudicia, varię voluntates: inde qui eandem cauſſam ſimul audierunt, ſæpe diuerſum, interdum idem, ſed ex diuerſis animi motibus ſentiunt. Præterea ſuæ quiſq; inuentioni fauet, & quaſi fortiſſimum complectitur, cum ab alio dictū eſt, quod ipſe pręuidit. Omnibus ergo dandum eſt aliquid, quod teneant, quod agnoſcāt. Dixit aliquādo mihi Regulus, cū ſimul adeſſem⁹, Tu omnia, quę ſunt in cauſſa putas exequēda: ego iugulum ſtatim video, hūc premo (premit ſane quod eligit, ſed eligē

eſſe Polycletum, ſubiūxerit recte
admones. In illis etiam plęrunq;
ſunt nuda crimina: qualia illa,
Nolite expectare dum ego hoc
crimen hoſtiatim agā. a Terſchil
lo Tindaritano paterā abſtuliſti.
a Thraſone item Tindaritano
patellā. a Nymphodoro Agrigē
tino turibulum. Sequitur) con Sequitur.
cluditur. Actio) illa. Expreſ
ſit) reprę ſentauit. Similitudinē
orationis) typum & formā dicē Orare intra
di abſolutam. Iuſtum & debi tempus.
tum) ex lege & re. i. conueniens
cauſę. nam authore Quītiliano,
cauſæ frequenter breuitate tem
poris impediūtur, tūc nulla acto
ris, ſed iudicis culpa. Adſunt)
fauent. Leges) Cōſuetudine ve
terum iudiciorū nemo intra pau
ciſſimas horas perorare cogeba
tur, & liberę cōperendinationes
erāt, & modum dicēdi ſibi quiſq; ſumebat, & numerus neq; dierū neq; patronorū cauebatur. Primus huius li
bertatē Conſul Cn. Pōpeius aſtrinxit, impoſuitq; veluti frenos eloquentiæ: & accuſatori duas, reo autem tres
horas ad dicendū dedit. Cæcilius accuſatori ſex horas, reo vero nouē ex lege datas: ita tamen, vt omnia in fo
ro, omnia in legibus, omnia apud Prætores gererentur. Vnde Martialis Cæcilianum irridet, qui cōtra legem
maius tēporis ſpatium impetrauerat cum eſſet ad dicendum ineptus. Aſconius teſtatur viginti dies legitimos
accuſatori, & totidem defenſori ad reſpondendū cōceſſos. Hinc alibi ſua tempora Secūdus vellicās, An nos
inquit ſapiētiores maioribus noſtris? nos legibus ipſis iuſtiores? quę tot horas, tot dies, tot cōperendinationes
largiūtur? Quibus poſtea motus Antonin⁹ Imperator, oratoribus permiſit quātum aquę actioni petiuiſſent,
& iudicia longius protraxit. Copiā) dicēdi vbertatem, quam rem per exornationem, quę interpretatio dici Exornatio.
tur, declarauit: diligentiā. ſ. oſtendens oratori per longum temporis ſpatium cōceſſam. Anguſtiſſimis) mino
ris probationis & vnius tantum vel paucorū criminū cito tranſigēdorum. Breuitas) dicēdi. Vſus magiſter) Vſus magi
Sic libro ſexto, quod tamē multi ante eū dixerant: imprimis M. Tullius vſum eſſe dicendi magiſtrū frequen- ſter.
ter pręcepit, & omnium magiſtrorū pręcepta ſuperare. Hic pro Cor. Balbo, Aſſiduus inquit vſus vni rei de-
ditus, & ingeniū & artē ſæpe vincit: eſt enim ratio loquēdi, & regula ſermonis. At omniū etiam rerū magiſtrū
vſum eſſe ſcribit Cæſar in Commentariis: quod latius explicuit Columella, quid ſcilicet inter vſum & artem
interſit, Scriptorum dicēs monumenta magis inſtruere, q̄ facere artificē: vſum, & experientiā dominari in arti
bus: neq; eſſe vllam diſciplinā, in qua nō peccādo diſcatur. nā vbi quid perperā adminiſtratum ceſſerit impro
ſpere, vitatur quod fefellerat: illuminatq; rectam viā docētis magiſterium. Manilius, Per varios vſus artem
experiētia fecit Exemplo monſtrante viam. Frequēter egi) pluries cauſas dixi. Iudicaui) iudex fui. In con In conſilio
ſilio fui) Aſſumptus fui iudex extra ordinem pro cōſultatione rei dubię. Nā in conſilio eſſe dicitur aliquis, cū eſſe.
ſuper re ambigua conſulitur. M. Tullius, Vt haberet in conſilio & fratrē. Et in Panegyrico Conſtātini, Quiſ
quis illius author, Qui tibi in conſilio erant, hęrebant. Apuleius, In conſilio iudices eſſe dixit, q̄ poteſtatē iudi
cij haberēt. Et principem dicimus bonos in conſilio habere, quod eſt decernere ex cōſilio bonorū. Neq; me
præterit Quintilianum ſcribere iudicium a conſilio parum differre: q̄ illud oſtēdētibus rebus adhibeat, hoc la Iudiciū &
tētibus & aut oīno nondū repertis aut dubijs: & iudiciū frequētiſſime certū eſſe, cōſiliū vero rationē quandā Cōſiliū pa-
alte repetitā, & plęrunq; plura ꝑpendentē, & cōparentē, habentēq; in ſe & inuentionē & iudicationē. Aliud rū differre.
alios mouet) vna res mouet aliū, alia aliū. Varia ſunt hominū iudicia) nā ſicut ingeniorū plurimæ ſunt for-
mæ: ſic iudiciorū ſecundū Quintilianū. Variæ volūtates) imitatio Perſiana. Velle ſuū cuiq; eſt, nec voto vi-
uitur vno. Et Terētius in Phormione, Verū ita eſt: quot homines tot ſentētię: ſuus cuiq; mos. Diuerſum ſen
tiūt) diuerſam habent ſenteтiam ab alijs auditoribus. Idem) ſimile alijs ſed diuerſis affectibus. Suę inuētio
ni) quod pręuidit & excogitauit anteq̄ orator diceret, id tanq̄ veriſſimū ſeruat. Fortiſſimū) certiſſimū, irre-
prehenſibile. Alio) ab actore. Teneant) credant. Agnoſcāt) tanq̄ ſuum inuentū. Adeſſemus) cauſam
ageremus. Quæ ſunt in cauſa) quæ pertinent ad cauſam dicendam. Vt genu eſſet) Lucianus in libro qui
inſcribitur oratorum magiſtri, aperte carpens malos oratores inquit, non referre vt pro fronte ſuram, pro ſu
ra verticem accipiant. Iugulum) firmiſſimum argumentum, cauſæ conſtitutionem: nam iugulus in homine Iugulū &
maxime lætalis: inde per tranſlationem iugulatum litteris dixit in Verrem. M. Cicero, & in Philippicis Iugu- ingulo per
latā cauſam Pōpeianorū. Et Terentianus Dauus, Iugulaſti hoīem verbis. Hunc premo) vrgeo: & ī ſumma trāſgreſſio-
totius cauſæ perſto non euagādo. Premit) inſtat, vbi credat eſſe cardinem rei, ſed ſępe fallitur in eligendo. nem,

do frequenter errat.)Reſpodi poſſe fieri,vt genu eſſet aut tibia aut talus,vbi ille iugulum putaret. At ego inquã, qui iugulum perſpicere non poſſum,omnia pertento,omnia experior, πάντα deniq; λίθον κινῶ. Vtq; in agricultura non vineas tantũ,verũ etiã arbuſta:nec arbuſta tãtũ, verũ etiã cãpos curo,& exerceo,vtq; in ipſis campis nõ far,aut ſiliginem ſolam,ſed ordeum,fabam,cęteraq; legumina ſero:ſic in actione plura quaſi ſemina latius ſpargo,vt quę prouenerint,colligã. Neq; enim minus imperſpicua,incerta, fallacia ſũt iudicum ingenia, q̃ tempeſtatum,terrarumq́;. Nec me pręterit ſummum oratorem Periclem ſic a comico Eupolide laudari,

πρὸς δέ γ' ἂυ τούτῳ, τάχει
πειθώ τις ἐπεκάθητο τοῖσι χείλεσιν,
ὅυτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ἐκτόρων
τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις.

Verũ huic ipſi Pericli nec illa πειθὼ, nec illud ἐκήλει breuitate,

Reſpondi)Regulo. Fieri)euenire. Genu)pars leuior cauſę. Perſtat in tranſlatione cũ iã p̃miſerit iugulũ. Iugulũ)firmiſſimũ argumentũ.minuendo ſuam facultatẽ Reguli ſubſannat arrogantiã. Omnia) omnes

Prouerbia.

partes cauſę. πάντα λίθον κινῶ.)omnem lapidem moueo.huius prouerbij multi meminere. Nicarchus in epigrammate, πάντα λίθον κινῇ. Baſilius ad monachos.πάντα λίθον κατὰ τὴν παροιμίαν κινοῦντες.Et qui græce vitã Auguſti ſcripſit, πάντα λίθον κινῶν τὸ τῆς παροιμίας.Simile illud, πάντα κινήσω πέτρον, quod Suida pariter ſcribitur.Eius originem inde tractam inuenio.Polycrati Thebano ementi locum vbi Mardonius caſtrametatus fuerat: reſpondit oraculum,vt inibi foderet, & omnem lapidem moueret:futurum,vt magnam auri copiam offenderet. Quidam tractum putant a venatoribus, qui feras indagantes magna diligentia omnia perluſtrant. In cultura agri)in colendis agris. Ar-

Arbuſtum.

buſta)loca arboribus cõſita,vel arbores quibus vites maritant. vnde Plin. Nobilia vina nõ niſi in arbuſtis gigni confirmat, & vlmum,populum nigram,fraxinum,ficum,oleam,cornum, tiliam,acerem,ornum,carpinum, quercum, ſalicem, inter arbuſta cõnumerat: ſecutus Varronem, qui præcipit arbuſta ſerenda in ſpatium quincuncis , & vineas ac arbuſta putãda. ſic docet Columella arbuſtum faciundum,& arbuſtiuam vitem arbuſto cõiunctam retulit. Palladius ſimi-

Arbuſtare.
Arbutus.
Siligo.

liter.Plinius etiam Arbuſtare agros,pro arbuſtis conſerere vſus eſt. Arbuſtum Cato & eum imitatus Seruius pro loco arbuſculis referto vſurpauere.at Arbutum inter ſemper virentes arbores enumerat Theophraſtus. Exerceo) colo,aro. Siliginem)Theophraſto & Plinio authoribus,ſiligo genus grani nunquàm pariter matureſcit,nec vlla ſegetum minus dilationem patitur.propter teneritatem matura grana protinus decidũt, ſed minus quàm cætera frumenta periclitatur in ſtipula:quoniam ſemper rectam habet ſpicam,nec rorem cõ-

Prouenio.
Impſpicua.
Pericles.
Tempeſtas.

tinet,qui rubiginem faciat.Tria eius genera,bromos,ſiligo exceptitia,& tragos. Semina)argumenta. Prouenerint) prouentum & meſſem bonam reddiderint,iuuerint. Imperſpicua) incognita, dubia. Incerta fallacia) incerta ad cognoſcendum,an fallant.An magis diſiunctim legatur,incerta,fallacia. Ingenia tempeſtatum) naturæ temporum qualitates bonę ſiue malæ : nam tempeſtas vocabulum medium eſt. Summum oratorem Periclem) de cuius dicendi copia ſic accepimus , vt cum contra voluntatem Athenienſium loqueretur pro ſalute patriæ , ſeuerius tamen id ipſum,quod ille contra populares homines diceret : populare omnibus & iucundum videretur: cuius in labris veteres Comici,etiam cum illi male dicerent, quod tum Athenis fieri licebat,leporem habitaſſe dixerunt:tantamq; in eo vim fuiſſe vt in eorum mentibus qui audiſſent quaſi aculeos quoſdam relinqueret.Præſtitit igitur Pericles doctrina,conſilio,eloquentia per quadraginta annos quibus in patria, & vrbanus eodem tempore & bellicis rebus præfuit, atque Anaxagoræ Phyſici auditor fuit.Hæc ſumpta ex M. Tullio,& Valerio Maximo. de illo tamen longe plura Thucydides & Plutarch.quem aſſerunt ob eloquentiam cognominatum Olympium.Meminit ſequentium verborum Lu-

Eupolidis elogium de Pericle.

cianus in laudatione Demoſthenis,& Suidas,ſed breuius, τοία δέ τις ἐπεκάθητο πειθὼ τοῖς χείλεσι τοῦ ἀνδρὸς,id eſt talis autem quædam ſubſidebat ſuadela labris viri. πρὸς δέ γ' ἂν τούτῳ, ἡ πειθώ τις ἐπεκάθητο τοῖς χείλεσιν. οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν ῥητόρων τὸ κέντρον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκροωμένοις, id eſt ad hoc rurſus huic ſuadela quędam ſubſidebat labris: adeo,demulcebat,& ſolus rhetorum aculeum relinquebat auditoribus. Quæ verba Eupolidis veteris comediæ ſcriptoris ſæpe Cicero tranſtulit ad nos.vt de Claris Oratoribus,de Pericle ſcripſit Eupolis,cum delectatione etiam aculeos relinquebat in animis eorum, a quibus eſſet auditus. Et, Vberius veteris comediæ maledica lingua,quàmuis potentiam viri perſtringere cupiebat, tamen in labris hominis melle dulciorem leporem fatebatur habitare,atque animis eorum qui illum audierant , quaſi aculeos quoſdam relinqui prædicabat.Ac Fabius libro decimo, Quod de Pericle vetus teſtimonium eſt , in Platonem tranſ-

πειθώ.

ferri poteſt iuſtiſſime,in labris eius ſediſſe quandam perſuadendi deam . Sic enim interpretatur πειθὼ , quæ ſane ab antiquis colebatur . Nam tradit Pauſanias Thebis in templo Veneris fuiſſe eius deæ imaginem o-

Pitho & quibus noĩbus ſit appellata.

pus Praxitelis , & templum Pithus ſine ſtatua. Herodotus libro octauo,teſtatur apud Andros duxiſſe Themiſtoclem duas deas ſuadelam & neceſſitatem . Suidas aſſerit nihil aliud eſſe Pithus templum quàm orationem. M. Tullius cum libro tertio de Oratore leporem πειθὼ appellaſſet : de Claris Oratoribus , idem ſuadelam vocauit : cuius effectorem dicit eſſe oratorem, quam ſuadam dixit Ennius : eius autem Cethegum medullam fuiſſe vult, vt quam deam in Periclis labris ſediſſe, huius hic medullam Romanum oratorem fuiſſe dixerit. Alij Flexanimam & dicendi præſidem . Horatius etiam poeticam mellam vocauit.Et Cebetes,Inſolio inquit ſedet ſuauibus moribus, & formoſa indole mulier , quæ poculum manu tenet : ſuada vocatur, mortales omnes ſeducens . Syracuſium quendam Apollonius Pithonem appellabat oratione ſua perſuadere conantem, de quo Philoſtratus libro ſeptimo. ἐκήλει) demulcebat. Differunt enim) breuitas

& orationis velocitas.nam breuitas eſt dicere citra cauſam,velocitas etiam copioſe ſed nimium feſtinanter & ſine mora ac tractu. Hermogenes diffinit,velocitatem eſſe compoſitionis accelerationem,qua viua & mobilis oratio videtur. Facultate)facili poteſtate dicendi. Delectare)quod includit in ſe floridũ dicendi genus. Eſt autem procemij proprium,q̃uis etiam in alijs orationis partibus opportune fiat. Perſuadere) perſuademus grandi & robuſto genere dicendi authore Quintiliano,præſertim argumentis tam ex arte q̃ ſine. Perſuaſionis loci ſunt confirmatio & refutatio ac peroratio,q̃uis etiam ſecundum rhetores in narratione debeamus perſuadere.

Breuitas & velocitas orationis.

Delectãdũ vbi & quõ.

Perſuadendum vbi & quomodo.

vel velocitate,vel vtraque (differunt enim) ſine facultate ſumma contigiſſet. nam delectare,perſuadere,copiam dicẽdi ſpatiumque deſiderat:relinquere vero aculeum in audiẽtium animis is demum poteſt, qui non pungit, ſed infigit. Adde,quæ de eodem Pericle Comicus alter, ἤστραπτεν, ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα. Non enim amputata oratio & abſciſſa,ſed lata,& magnifica,& excelſa tonat,fulgurat,omnia deniq; perturbat,ac miſcet. Optimus tamẽ modus eſt, quis negat?ſed non minus non ſeruat modum, qui infra rem, q̃ qui ſupra:qui adſtrictius, q̃ qui effuſius dicit. Itaque audis frequenter,vt illud immodice & redundanter, ita hoc ieiune & infirme. Alius exceſſiſſe materiam, alius dicitur non impleſſe:æque vterque,ſed ille imbecillitate, hic viribus peccat.quod certe & ſi non limatioris,maioris tamen ingenii† indicium eſt. Nec vero cum hæc dico:illum Homericum ἀμετροεπῆ probo, ſed hunc, καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίοισιν. non quia non & ille mihi validiſſime placeat, παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως. Si tamen detur electio,illam orationem

Copiã)vbertatem orationis. Spatium)tẽporis moram, Aculeum)perſuaſionem & fidem facere. Pũgit)leuiter tangit & breuibus agit. Infigit)multis immoratur & perſuadet. Comicus alter) ſcribit. Is eſt Ariſtophanes pariter comœdiæ veteris ſcriptor, ἤστραπτεν, ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὰ πάντα,id eſt fulgurabat,tonabat,& conuoluebat omnia. M.Tullius de Perfecto Oratore, Nũq̃ inquit ab Ariſtophane poeta fulgurare tonare & pmiſcere græciam dictus eſſet Pericles, ſi tenui genere vſus fuiſſet. Et Fabi⁹ libro.xij. Quid Pericleæ ſimilẽ ne credimus Lyſiacę gracilitatis? quẽ fulminibus & cæleſti fragori comparant Comici dum illi conuicientur. Ad quę videtur Martianus alluſiſſe vbi de rhetorica agit, At vero quid cum cõmotus publici nominis atteſtatione clamauerat?fulgurare,permiſcere,ardere omnia videbantur. Quod adeo illi placuit,vt repetat hęc, Cũ in progreſſu arma concuſſerat veluti fulgoreę nubis fragore colliſo,bombis diſſultantibus fracta diceres crepitare tonitrua. Deniq; creditũ,q; inſtar Iouis poſſet etiã fulmina iaculari. Hanc totã fere Gręciam miſcuiſſe ferebant.vnde quidam codices apud Secundũ pro πάντα, Ἑλλάδα habent.i.Gręciam. Iiſdem fere verbis Suidas de Salmoneo vtit̃ ἤστραπτεν ἐβρόντα ξυνεκύκα τὰς τῶν ὑπηκόων ψυχάς,id eſt fulgurabat,tonabat,ptrurbabat ſubditorũ animos. Amputata)breuius circũciſa. Abſciſſa)manca. Lata)copioſa. Magnifica)ſublimis. Excelſa)illud dicendi genus admirabile cõtinens. Optimus tamen modus eſt)reſpondet quę poſſent obijci:tenendum eſſe modum in oratione ne ſit nimiũ redundans. Nõ minus)pariter. Infra rem)quę dicit nimiũ breuiter,& ieiunius q̃ cauſa exigit. Supra rẽ,redũdanter,& extra cauſam. Qui aſtrictius)non minus non ſeruat modum qui dicit minus,q̃ ille qui dicit immodeſtius. Redũdanter)exceſſiue dixiſſe. Hoc) alicuius actionem. Ieiune)aride. Infirme)infra cauſam.vnde M.Tullius de Perfecto Oratore,vtrũq; genus improbat. Meæ inquit aures & perfecto completoq; verborũ ambitu gaudent,nec curta ſentiunt,nec amant redundãtia. Sicut enim cauẽda eſt oratori preſſo inopia,& ieiunitas:ita amplo inflatũ,& corruptũ dicẽdi genus. Nã copia authore Fabio modũ habet:ſine quo nihil nec laudabile,nec ſalutare eſt. Hinc de Claris Orat.tradit Cicero,Apolloniũ Molonẽ ſummũ oratorẽ dediſſe operã vt nimis redũdantẽ & ſuperfluentẽ iuuenili quadam dicẽdi impunitate & licentia reprimeret, & quaſi extra ripas difluentẽ coerceret. Materiã) propoſitã cauſam nõ impleſſe,ieiune dixiſſe. Aeque peccat)excedendo regulã & pręſcriptum.an quia peccata paria,vt alibi latius docebimus. Ille)qui infra dixit. Hic)qui ſupra. Aduerte hic,& ille poſitũ a Secũdo cõtra multorũ vſum,apud quos ille reſpicit longiora,hic ꝓpinquiora. Sunt tñ authores probati qui ſimiliter vtũtur, qđ nos in ſequẽtibus latius annotauimus. Viribus)nimijs. Limatioris)abſolutioris. Vitiũ)peccatũ,ſed quod peccatũ maius in eo ingeniũ eſſe indicet. Hinc aliqui non vitiũ ſed indiciũ legũt:quod magis ꝓbo.nullũ enim ingeniũ limatũ eo quod eſt limatũ vitioſum eſt. Maioris)copioſioris. In quam ſentẽtiã pedibus iuit Fabius de Steſichoro loquẽs,Sed redũdat atq; effunditur:quod vt eſt reprehẽdendũ,ita copia vitiũ eſt. Etiã libro ſecũdo dixerat,Peius vitiũ eſſe,quod inopia,q̃ quod ex copia veniret:facile remediũ vbertatis,ſterilia nullo labore vinci Quam rem M.Tullius libro ſecundo de Oratore ſic tractauit, Volo ſe efferat in adoleſcẽte fœcunditas:nã facilius reuocantur ea quæ ſeſe facilius profuderũt,q̃ ſi nihil valet materies. Noua ſarmẽta cultura expũtãtur:ita volo eſſe in adoleſcẽte vnde aliquid amputẽ. Nõ enim poteſt in eo eſſe ſuccus diuturnus, qđ nimis celeriter eſt maturitatẽ aſſecutũ. Sic fortaſſe nos aridiores quidã notabũt,tanq̃ copioſius Secũdũ interpretantes,ſed hæc multis,nõ delicatis ſcripſimus. Illũ homericũ)illũ Homeri verſum,ex ſecũdo Iliados, Θερσίτης δ᾽ ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα ὃς ἔπεα φρεσὶν ᾗσιν ἄκοσμά τε πολλά τε ᾔδη μάψ .i.Therſites autem adhuc ſolus ſine verborũ mẽſura tumultuabat.qui certe verba mentibus ſuis incompoſita,multaq; nouerat fruſtra. Hunc) verſum ex tertio Iliadis in laudem Vlyſſis, καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν, id eſt & verba niuibus ſimilia hyemalibus. nam eius oratio copioſe fluebat inſtar niuium. M.Tullius de Claris Orat.vim dicendi tradit aſſignatam Vlyſſi ab Homero. Ille) verſus ſuper oratione Menelai ex eodem Iliadis libro. παῦρα μὲν ἀλλὰ μάλα λιγέως ἐπεὶ οὐ πολύμυθος, id eſt pauca quidem, ſed valde acriter, quia non multiloquus erat. De quo

Periclis fulmen.

†vitium

Modus in oratione tenendus.

Non min⁹.

De copia.

Hic & ille

Therſites.

Vlyſſes.

Cicero, Menelaum dulcem illum quidem refert Homerus, ſe pauca dicentem. Breuitas autem laus eſt interdū in aliqua parte dicendi, in vniuerſa eloquentia laudem non habet. Omiſit Secundus tertium dicēdi genus ab eodem poeta ſub oratione Neſtoris deſignatum, ἠ δ' ἀνόρουσε λιγὺς πυλίων ἀγορητὴς, τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ, id eſt ſuauiloquus ſurrexit acer Pyliorum concionator: Cuius etiam a lingua melle dulcior fluebat vox. Quod etiam aſſerit Cicero, & Plutarchus pleraq; Homeri exponens, Neſtorem refert ſuauiloquum introduci, & gratum auditoribus: Menelaum breuem, & elegantem, neceſſaria perorantem: Vlyſſem

Neſtoris eloquentia.

ſimilem niuibus hybernis, id eſt crebram, aſſiduam, & largam: poſtremo diuinam, & cæleſtē volo. At eſt gratior multis actio breuis. Eſt quidem, ſed inertibus, quorum delicias deſidiamque, quaſi iudicium reſpicere, ridiculum eſt. Nam ſi hos in conſilio habeas, non ſolum ſatius eſt breuiter, ſed omnino non dicere. Hęc eſt adhuc ſententia mea, quam mutabo, ſi diſſenſeris tu. Sed plane cur diſſentias, explices rogo. Quis enim cedere authoritati tuæ debeam, rectius tamen arbitror in tanta re, ratione, q̃ authoritate ſuperari. proinde, ſi non errare videor, id ipſum, q̃ voles breui epiſtola, ſed tamen ſcribe: confirmabis enim iudicium meum. Si vero errare, longiſſimam para. Non corrupi te, qui tibi, ſi mihi accederes, breuis epiſtolæ neceſſitatē: ſi diſſentires, longiſſimæ impoſui? Vale.

vehemētem & copioſum. quod apud nos Quintilianus ita ſcripſit, Homerus breuem quidem animi iucunditatem & propriā (id enim eſt non errare verbis) & carentem ſuperuacuis eloquētiam Menelao dedit. ex ore Neſtoris dixit dulciorem melle ꝓfluere ſermonem: qua certe delectatione nihil fingi maius poteſt. Vlyſſi facūdiam, & magnitudinem iniunxit: cui orationem niuibus hybernis & copia verborum, atq; impetu parem tribuit. Crebram) velocem, inſtātem. Largam) copioſam. Diuinam) qualis fuit Pericli. Multis) vulgaribus, idiotis more gręco. Eſt quidem) cōfirmat obiecta. Inertibus) delicatis, & malis auditoribus, qui grauantur audire neceſſaria. Iudicium reſpicere) velle dicere illos habere iudicium in eloquentia. In conſilio) iudicis. Sed omnino) melius eſt. Hæc ſententia) orationem debere eſſe copioſam. Cur rationes & cauſas, quibus potius breuiter dicendum ſit. Cedere) parere, credere. Tanta re) tanti ponderis, & difficultatis. Proinde) quare. Non errare) vera ſentire de modo dicendi. Id ipſum) meam ſententiam ſcribe. Sed tamen) ſed omnino reſcribe. Iudicium meum) ſcribendo tibi placere copiam. Si errare) videor. Alia lectio, ſi errauero: placet ſuperior. Longiſſimam para) multa argumenta, & rationes quibus noſtra confutes. Non corrupi te) imponendo neceſſitatem longioris epiſtolæ, ſi diſſentires: & breues litteras approbando, ſi mecum ſentires. Alij legunt num. An cum longam epiſtolam peto, te a vero iudicio remoui, ne haberes neceſſitatem ſcribendi longiorem epiſtolam ſi diuerſa ſentires? Solent enim plerūq; vel nimium occupati amico ſententiam facile concedere: ne ſi ſecus ſenſerint, cogantur animum intendere refellendo.

Proinde.

C. PLIN. PATERNO SVO S.

VT animi tui iudicio, ſic oculorum plurimū tribuo: non quia multum ne tibi placeas, ſed quia tantum, quātum ego ſapis, quanq̃ hoc quoq; multum eſt. Omiſſis iocis, credo decenteis eſſe ſeruos, qui ſunt empti mihi ex cōſilio tuo. ſupereſt, vt frugi ſint: quod de venalibus, melius auribus q̃ oculis iudicatur. Vale.

Argumētū.

VT) Commendat ſeruos iudicio Paterni empros eſſe decoros: ſupereſſe vt ſint frugi. Et Paterno, vel Materno ſcriptam epiſtolam in varijs exemplaribus notaui. ¶ Paternum Præfectum Prætorij a Commodo trucidatū legimus. Dion Maternum militem ſcribit. Vtriuſq; meminit Martialis: nam libro decimo, municipem ſuum teſtatur dicens, Iuris & æquarum cultor ſanctiſſime legū, Veridico Latiū q regis ore forū: Municipi Materne tuo veteriq; ſodali Galliacū mādas ſi qd ad occeanū. Et .xij. ditiſſimū oſtēdit fuiſſe Paternū, Nūmi cū tibi ſint opeſq; tantę, Quantas ciuis habet Paterne rarus. Diō refert Domitianū occidiſſe Paternū Declamatorē, ꝙ cōtra tyrānos declamaſſet. Et de re militari ſcripſiſſe Paternū tradit Martianus Iuriſcōſultus, ac Iuliū Maternū nominat Vlpianus. Animi iudicio) vel literarū, vel prudētiæ. Libro quarto ſup ſuis hendecaſyllabis iudiciū eius requirit. Nō) tribuo tibi plurimū qa multū ſapis: & hoc facio. Ne Tibi placeas) ne efferaris, ſurgāt tibi ī vertice criſtę ex laudatiōe. Martialis, Ne tibi regali placeas Cleopatra ſepulcro. & Fabius pariter. Multū eſt) ſapere quātū ego. Iocat̃ cū amico Secūdus: vnde poſtea omiſſis iocis ſerio loquit̃. Decētes) formoſos, decoros. Mihi) ad vſum meū, mea cauſa. Frugi) fructuoſi, vtiles, neceſſarij: in quib⁹ ſit aliqd quo fruamur. vñ etiā deductū frugalitatis vocabulū putat Quintilianus, ꝙ fruges hūano generi ſint neceſſarię. Author eſt Marc⁹ Tulli⁹, frugi hoīem ſignificare nō ſolū vtilē, ſed moderatū & tēperātē & parcū, ac in Epiſtolis ad Atticū, referri ad ſeruos & libertinos. qd cognomē in L. Piſone maxīe laudatū fuit. q̃q̃ idē ꝓ Deiotaro frugalitatis verbo laudari Regē nō ſolere dicat: & frugi hoīem nō multū habere laudis ī Rege. Frugi ſecūdū Grāmaticos aptotō eſt a prīa ſui poſitiōe nō cadēs. Venalib⁹) ſeruis venū expoſitis. Aurib⁹) dū loquunt̃. Poteſt alluſiſſe ad Aeſopū deformē q ob ſcōmata empt⁹ potius q̃ cęteri formoſiſſimi cōſerui. An aurib⁹, ſi male audiāt an bene. Oculis) quibus tātū intuemur pulchritudinem.

Paternus Maternus.

Frugi.

Frugalitas.

Aptoton.

DIu) Reddit cauſas Catilio ſuo tam diutinæ in vrbe moræ, ꝙ Titus Ariſton, cuius peritiã iuris ita lau dat, vt admiretur: vitã probat, vt ſupra philoſophicã extollat: graui valetudine premebatur. ꝙ ſi deus (ſic medici ſpõdebãt) meliora annuiſſet, ſe ſtatim Laurentinũ ſuũ ad ociũ litterarũ petiturum, ſcribit. ¶ Catilius Seuerus a Traiano Conſul, iterũ ab Adriano creatus: dein Syrię Prępoſitus: mox Præfectus vrbis ſub eodẽ, cũ Antonini Pij adoptionẽ factã doluiſſet, re prodita ꝙ ſibi imperium prępararet, accępto ſucceſſore dignitate priuatus eſt: prius tamẽ grauiter ab Imperatore obiurgatus. Fuit aũt Catilius maternꝰ proauꝰ Antonini Philoſophi, q poſtea imperauit. Et ſi ſciã apud Spartianũ, Catalium ſcribi: & paulo poſt Attilium. ac Iuriſconſultus Florẽtinus, & eũ ſecutus Iuſtinianus in Inſtitutionibus prodiderint Statilio Seuero diuũ Adrianũ reſcripſiſſe. Hęreo) maneo inuitus, detineor, implicitus ſum. Attonitus) ſtupidus, & mentis inops: nã attonitus proprie is dicitur, cui caſus vicini fulminis, & ſonitus tonitruum dãt ſtuporem. Pertinax) nimiũ pſeuerans, continua. Titi Ariſtonis) cuius officia grata & iucunda erant Secũdo. Ariſtonem Iuriſconſultũ fuiſſe Traiani temporibus: & eius conſilio Imperatorem vſum teſtatur Papinianus. & Vlpianus plerunq; illius mentionẽ facit. Fuit & Saluius Ariſto quem Iuliano reſcripſiſſe Iulianus, titulo de Legatis refert.

Argumẽtũ.
Catilius Seuerus.
Catalius.
Statilius Seuerus.
Hæreo.
Attonitus.
Pertinax.
Titꝰ Ariſto.
Saluius Ariſto.

C. PLIN. CATILIO SEVERO SVO S.

DIu iam in vrbe hæreo, & quidem attonitus. Perturbat me longa, & pertinax valetudo Titi Ariſtonis, quem ſingulariter & miror & diligo. nihil eſt enim illo grauiꝰ, ſanctius, doctius: vt mihi non vnus homo, ſed literę ipſę omneſq; bonę artes in vno homine ſummum periculum adire videantur. Qꝫ peritus ille & priuati iuris, & publici! quantum rerum! quantũ exemplorum! quantum antiquitatis tenet! nihil eſt, quod diſcere velis, quod ille docere non poſſit. Mihi certe quoties aliquid abditum quæro, ille theſaurus eſt. Iam quanta ſermonibus eius fides! quanta authoritas! quàm preſſa & decora cunctatio! Quid eſt, quod non ſtatim ſciat! & tamen plerunque hęſitat. Dubitat diuerſitate rationum: quas acri magnoque iudicio ab origine cauſſiſque primis repetit, diſcernit, expendit. Ad hoc ꝗ parcus in victu! ꝗ modicus in cultu! Soleo ipſum cubiculum eius, ipſumque lectum, vt imaginem quandam priſcæ frugalitatis aſpicere. Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad oſtentationem, omnia ad conſcientiam refert: recteq; facti, non ex populi ſermone mercedem, ſed ex facto petit. In ſumma, non facile quen-

Nihil eſt illo grauius) modus dicendi elegantiſſimus, pro nemo eſt illo viro prudẽtior & circũſpectior ac venerabilior. vnde leues, contẽnendos & vanos dicimus. Sanctius) morum integritate. Doctiꝰ) multiplici ſciẽtia. Litterę ipſæ) oĩs res litteraria. Vno hoĩe) perinde ac ſi diceret, oẽs bonę artes periclitant̃ ęgrotãte Ariſtone: q ſi interierit, vident̃ mihi cũ illo moriturę. Iuris publici & priuati) qđ Iuſtinianus ita diffiniuit, Publicũ ius eſt quod ad ſtatũ rei Romanæ ſpectat. Priuatũ quod ad ſingulorum vtilitatẽ. Quare Cæcilius alibi ad Ariſtonẽ ſcribẽs, Cũ ſis, inquit, peritiſſimus & priuati iuris & publici. cuius pars Senatoriũ eſt. Caius Iuriſconſultꝰ deſcribit, publicũ eſſe qđ ratio naturalis inter oẽs gẽtes cõſtituit: id apud oẽs peręque cuſtodiri, vocariq; ius gẽtiũ, quaſi quo iure oẽs gẽtes vtunt̃. quod q̃ſq; populus ſibi cõſtituit, id ipſius ꝓpriũ ciuitatis eſſe, vocariq; ius ciuile, quaſi ius ꝓpriũ ipſius ciuitatis. Quod ſumptũ videt̃ a M. Tullio, aliud eſſe ius gẽtiũ aliud ius ciuile in Officijs deſignãte. Iuriſprudẽtiã Vlpianꝰ inqt eſſe diuinarũ atq; hũarũ rerũ notitiã. de cuiꝰ partitione latius habes primo. ff. & apud Philoſophos. Rerũ) quarũ obſeruationẽ quadruplicẽ eſſe tradũt. an magis hiſtoriarũ, cũ paſſim ꝓ hiſtorijs res ponant̃. Exẽplorũ) quorũ vſus ſi cũ materia iungat̃ plurimũ poteſt. Antiquitatis) ſeueritatis antiquę. an rerũ & verborũ veterũ gnarus, vel potius ꝙ ius. xij. tabularũ optime norat, cũ id eſſet antiquũ ius. Nihil eſt) nulla diſciplina eſt. Hic mihi videtur Cæcilius, dum laudat Ariſtonẽ, demonſtrare illũ ſummũ oratorẽ quẽ Craſſus apud M. Tullium quærit: omni laude cumulatũ, qui naturas & hominũ mores ſciat, & hiſtorias, antiquitates, reip. adminiſtrationẽ, deniq; ipſum ius ciuile cognoſcat. Theſaurꝰ) arca, cuſtos rerum reconditarũ. Abditũ) incognitũ, non vulgare: nã lib. ix. ſubtiliter diſputat & quęrit ab Ariſtone de Senatorio iure. Authoritas) fides ex fama quęſita. Preſſa contatio) diligens mora & emuncta. Apuleius preſſiorẽ cautelã pro vigilantiore & diligẽtiore dixit. Sic preſſiores cogitatiões. i. intẽtiores. Et preſſum, pro apprime. Nec Quintilianns preſſum ac limatũ dicẽdi genus improbat. Video etiã preſſum ꝓ attenuato vſurpari. Secũdus lib. vij. Preſſus ſermo & purus ex epiſtolis petitur. Decora) non nimia nec ſine gratia. Hæſitat) moratur anteꝗ reſpõdeat: nõ ꝙ ei rationes deſint, ſed multitudine earũ & diuerſitate dũ illas diligẽter expẽdit. Ab origine) a pricipio, a cauſis, & primis motibus: qđ philoſophorũ ꝓpriũ eſt. vnde fit vt nõ decipiat̃. Diſcernit) partit̃: nã ex diuiſione res illuſtrant̃. Expẽdit, ad amuſſim & diligẽter examinat. Ad hęc) ꝑterea. Poſt doctrinã, mores Ariſtonis cõmendat. Parcus) abſtinẽs, tẽperatus. Cultu) veſtitu. Priſcæ frugalitatis) Magnę parſimonię. Fuerũt em̃ ãtiq ꝑciſſimi. Magnitudo) fortitudo: nã Seneca autumat magnanimitatẽ & fortitudinẽ idẽ eſſe, nihilq; aliud in rebꝰ hũanis magnũ, niſi aĩm magna deſpiciẽtẽ. Diogenes magnanimitatẽ deſcribit eẽ ſciẽtiã, ꝗ habitũ facit excelſiorẽ oĩbꝰ ꝗ cõtigere poſſint ęqualiter bonorũ ac malorũ.

Ad cõſcientiã) in qua voluerunt verã trãquillitatẽ cõſiſtere, non in oſtẽtatione. Ariſto igit̃ cũ quid benefactũ a ſe fuiſſet, ex cõſciẽtia ſola, nõ ex populari aura pręmiũ petebat: quibꝰ virtutibꝰ ſui tẽporis Philoſophos lõge anteibat. Ex facto) re bene geſta. Præferũt) ſimulant, prętexunt. Studiũ ſapientiæ) Philoſophiam,

Nihil eſt illo grauius.
Leues.
Iuſpublicũ & priuatũ.
libro. viij.
Ius gẽtium & ciuile.
Res.
Preſſus.
Magnanimitas & fortitudo.

Habitu corporis)barba & pallio. Athenęus pariter libro nono,& pluribus decimo, inſectatur ſimulantes philoſophũ baculis & intõſis barbis. Nõ facile cõparabis)quia multo ſuperior illis eſt. Is eñ q ſtudet, ſecundũ Ciceronẽ, omniũ rerũ diuinarũ atq; humanarũ vim, naturã, cauſaſq; noſſe, & oẽm bene viuendi rationem tenere & perſequi, noĩe Philoſophi appellatur: quãtomagis qui illa optime norit, & perſequit̃. Gymnaſia) ſcholas exercitationes. Suidas academiã, lyceũ, cynoſarges, tria Atticę gymnaſia fuiſſe tradit: in quibꝰ nõ ſolũ corporis vires, ſed etiã animi exercebãt. vnde & quandã Dialecticę partẽ q̃ in exercitatione cõſtabat Gymnaſium dixere & Gymnoſophiſtas Indorũ philoſophos ad reſpondendũ acute & prõpte exercitatos. Hic faciũt illa Ciceronis verba ex ſecundo Oratoris, Sæculis multis añ gymnaſia inuẽta ſunt, cũ in his Philoſophi garrire cœperũt, & hoc ipſo tẽpore teneãt: tamẽ eorũ auditores diſcũ audire q̃ philoſophũ malunt: qui ſimulac increpuit in media oratione, de maximis rebus & grauiſſimis diſputantẽ philoſophũ oẽs vnctionis cauſa relinquunt. Ex quibus apparet gymnaſia in vſu fuiſſe & corpori & ingenio exercẽdo. Porticus publicas) quo ſolet frequẽs turba cõueni re. Stoicos deſignat quorũ princeps Zeno orationẽ formabant ad porticũ pœcilen quæ & peſianacta dicebatur. Eo igit̃ diſcipuli cõfluebant: atq; ideo Stoici vocati, ꝙ græce στόα latine porticus appelletur. Aliorũ)auditorum. Toga)officio. Aduocatione)patrocinio, aduocatos accipere debemꝰ oĩno oẽs qui cauſis agendis quoquo ſtudio operant̃. Cõſilio, reſpõdẽdo. Cõſilia etiã nũc vulgo reſpõſa prudentũ dicũtur. Duo tetigit quæ iuriſperitus facit, agere & cõſulere. Iſtorũ) philoſophorum. Etiã primo loco)q principatũ inter Philoſophos obtinẽt. Opertus)pannis intectus, vt facilius ſudorem exprimat. Tranſmittat)prætereat ſufferat. Summa)articulo, periculo. Inſuperabilis)inſanabilis. Sponte)præueniendo mortem. Difficilis) dura & pertinax. Maneret) viueret, duraret. Dandum precibus vxoris)ratio qua vitam protraheret, niſi medici deſperaſſent reſpectu vxoris & filiæ & amicorum. Dandum)concedendum hoc. Sic ad Hiſpanum ſcribit, Demus hoc tuis, demꝰ optimi adoleſcentis honeſtiſſimis precibus. Inanes)fruſtra ſperando eum poſſe conualeſcere. Arduum) difficile inuentu in vno alio. Laudabile cum virtus circa difficilia conſiſtat. Impetu)furore. Multis)vulgaribus. Gladiatores & ſeruos ſæpe vidimus mortem conſtanter appetere, inquit Seneca, & belluas in ferrum irruere. Expendere)rationes examinare. Conſilium vitę)viuendi deliberationem. Ponere)omittere. Secunda)bonam valetudinem. Deus)ſine cuius nutu & conſilio noſtræ ſpes irritæ. Laurentinum)rus: cuius loci & ſitus amœnitate captus plurimum oblectabatur ocio literarum. Pugillares) tabellas in quibus ſcribitur. Studioſum ocium) quia poteſt eſſe alterius rei ocium vt ignauię. Aſſidenti)coram Ariſtone ægrotante. Vacat)cum ſim occupatus circa remedia valetudinis. Anxio)abſenti ſed cum dolere & cura. Quid timeam)mortem Ariſtonis. Optem) ſanitatem. Deſtinem) ſtudium in ſeceſſu. Iſta obtinent vicem epilogi. Lætioribus)non triſtia, ſicut meæ, ſed læta continentibus. Confuſioni) perturbationi, dolori. Nihil quereris)nihil querulum & triſte in illis ſcripſeris.

Philoſophus quis. Gymnaſia. Gymnaſiarchæ. Gymnoſophiſta. Porticus. Stoici. Aduocatꝰ. Conſilia. Pugillares. Ocium ſtudioſum.

quam ex iſtis, qui ſapientię ſtudium habitu corporis præferunt, huic viro cõparabis. Non quidem gymnaſia ſectatur, aut porticus, nec diſputationibus lõgis aliorũ ocium, ſuũq; delectat: ſed in toga, negociiſq; verſat̃: multos aduocatione, plures cõſilio iuuat. Nemini tamen iſtorum caſtitate, pietate, iuſtitia, fortitudine, etiã primo loco ceſſerit. Mirareris ſi intereſſes, qua patiẽtia hanc ipſam valetudinẽ toleret, vt dolori reſiſtat, vt ſitim differat, vt incredibilem febriũ ardorem immotus opertuſq; tranſmittat. Nuper me, paucoſq; mecum, quos maxime diligit, aduocauit, rogauitq;, vt medicos conſuleremus de ſumma valetudinis, vt ſi eſſet inſuperabilis ſpõte exiret e vita: ſin tantũ difficilis, & lõga, reſiſteret, maneretq;. Dãdum enim precibus vxoris, dandum filiæ lachrymis, dandũ etiam nobis amicis, ne ſpes noſtras, ſi modo nõ eſſent inanes, voluntaria morte deſereret. Id ego arduum in primis, & pręcipua laude dignũ puto. Nã impetu quodã, & inſtictu procurrere ad mortẽ, cõmune cũ multis: deliberare vero, & cauſſas eius expendere, vtq; ſuaſerit ratio, vitę mortiſq; cõſiliũ ſuſcipere, vel ponere, ingẽtis eſt animi. Et medici quidẽ ſecũda nobis pollicẽtur. Supereſt, vt promiſſis deus adnuat, tandemq; me hac ſolicitudine exoluat. qua liberatus Laurẽtinũ meũ hoc eſt libellos, & pugillares, ſtudioſumq; ociũ repetam. Nunc enim nihil legere, nihil ſcribere, aut aſſidenti vacat, aut anxio libet. Habes, quid timeã, quid optem, quid etiam in poſterum deſtinem. Tu quid egeris, quid agas, quid velis agere, inuicem nobis, ſed lætioribus epiſtolis ſcribe. Erit confuſioni meę non mediocre ſolatium, ſi tu nihil quereris. Vale.

Argumẽtũ. Pompeius Falco.

COnſulis) Pompeius Falco, ad quem diuũ Adrianum epiſtolam de caſibus infecti teſtamenti Vlpianus ſcripſiſſe tradit, ſub Pertinace Conſul libere Imperatorem pupugit: ſed nec minus acriter quàm prudenter ab Imperato-

C. PLIN. POMPEIO FALCONI SVO S.

COnſulis, an exiſtimem te in Tribunatu cauſas agere debere. Plurimum refert, quid eſſe Tribunatũ putes: inanẽ vmbram, & ſine honore nomen, an poteſtatem ſacroſanctam,

re remorſus eſt,cui poſtea Falco imperare volēs,parauit inſidias:de quo cōqueſtus eſt in Senatu Imperator.
Falconi tñ pepercit,& a Senatu impunitatē eius petijt.Deniq; Falco in reb⁹ ſuis ſecurus vixit, & hęrede filio
perijt,q̄uis multi Falconē neſciſſe dixerint, Imperiū ſibi parari.Huic igitur cōſulēti an in Tribunatu pl.cauſas
ageret:reſpōdet Secundus,ſe dū Tribunatū ageret ab aduocationē abſtinuiſſe:eauſaſq;,quibus motus fuerit,
enumerat. ¶ Te decere) Legitur etiā debere . In Tribunatu cauſas agere)dū geris Tribunatū defendere reos [Tribuni cauſas agere]
oratione.Paulus tertio.ff.Qui magiſtratū initur⁹ eſt,idoneus defenſor nō intelligitur. Quid eſſe Tribunatū)

& quam in ordinem cogi,vt a nullo,ita ne a ſe quidem deceat.Ipſe cum Tribunus eſſem,errauerim fortaſſe, qui me eſſe aliquid putaui: ſed tanquam eſſem,abſtinui cauſis agēdis:primum,quod deforme arbitrabar,cui aſſurgere,cui loco cedere omneis oporteret,hunc omnibus ſedentibus ſtare: & qui iubere poſſet tacere quemcunque, huic ſilentium clepſydra indici: & quem interfari nefas eſſet, hunc etiam conuicia audire: & ſi inulta pateretur,inertem:ſi vlciſceretur, inſolentem videri. Erat hic quoque æſtus, ante oculos, ſi forte me appellaſſet vel ille, cui adeſſem, vel

Tribunatus dignitas plebeia,L.
Iunio Bruto & Spurio Sicinio [Tribunatus]
inſtātib⁹inſtituta:cuius dignita- [pl. p̄ſtantia.]
tis officiū erat,læſis plebeijs con
tra potētiores auxilio eſſe, qđq;
hi plebē rogaſſent, id ratū eſſet.
In ſumma,ius Tribunitiæ pote
ſtatis magis ad impediēdū, q̄ ad
agendū introductū. Vmbrā)
magiſtratū. Inanē)ſine poteſta
te,tanq̄ circulū ad tabernā. Si- [Tribunatus]
ne honore)nā etiā quidā tradūt [an magiſtra]
Tribunatū pl. nō eſſe magiſtra- [tus.]
tum.vñ creato Dictatore cæteri
magiſtratu abibāt pręter Tribunos.Satis tñ cōſtat Tribunatū fuiſſe ſūmā poteſtatē poſt Dictatorē : qui ſi ab-
fuiſſet in vrbe primā ac fere ſolā. Sacroſanctā)venerabilē tanq̄ rem diuinā,& deo cōſecratā: cuius cōtrariū [Sacroſan-]
prophanū.M.Tullius pro Cor.Balbo,Sacroſanctū eſſe nihil poteſt,niſi qđ populus plebsve ſanxiſſet:& ſan [ctā & pro-]
ctiones ſacrandę ſunt aut genere ipſo,aut obteſtatione,& cōſecratione legis aut pœnę:cū caput eius qui con [phanam.]
tra fecit,cōſecrat.Nā creati Tribuni primi hanc legē tulerūt, Tribunū inuitū tanq̄ vnū e multis nemo cogito
agere,neq; verberare,neq; alteri vt verberet imperato,neq; occidito,neq; occidi iubeto.ſi quis autē ꝓhibitorꝫ
horū aliqd fęcerit impius,execrabiliſq; eſto:bonaq; ei⁹ publicāto ad ſacra Cereris.& q aliquē hæc agentiū oc [Tribunitia]
ciderit,cædis expiatus eſto,ac ne fiat poteſtas deinceps populo abrogādi hanc legē,ſed in omne tempus reli [poteſtas.]
quū immobilis ꝑmaneat:Sit ſtatutū oēs iurare nobis ꝑ ſacra hac ſe lege ipſos,& eorū poſteros vſuros eſſe per
petuo:prexq; adiecta ſit iuramēto ſtabilientibus legē ipſam deos eſſe ꝓpitios cæleſtes:genioſq; & manes,trāſ
grediētibus vero numina aduerſa fieri:tanq̄ maxime polutioni obnoxijs:ex hiſq; cōſtitutus Romanis mos ſa
croſāctа eſſe Tribunorū corpora. In ordinē cogi)redigi,emēdari,corrigi,impediri,negligi,inter viles & ab [In ordinē]
iectos authore Priſciano,numerari.Quod ex p̄dictis apparet nō licuiſſe.Nullus enim alius magiſtratus com [cogi.]
peſcere aut ꝓhibere Tribunū poterat.vnde apud Liuiū Fuluius Conſul Tribunis inquit,Videtiſne vos in or
dinē coactos eſſe,& rem ad ſeditionē ſpectare? Et Tranquil.ſcribit Veſpaſianū altercationibus inſolentiſſimis
ab Heluidio pene in ordinē redactū.Erat eñ Imperator poteſtate Tribunitia.Pariter Claudius apud eundē
cōſcripſit ſe in ordinē coactū ob Oſtiēſibus,quia iubeūti Tyberim ſcaphas non miſiſſent. A nullo) alio q̄ a
Tribuno.nā cæteros Collegas vnū aliquod volētes,vnus tātū Tribunorū impedire pōt.Hinc Secūd⁹,deceat,
id eſt decorū ſit,dixit,nō liceat. A ſe)ſua ſponte ſubmittere ſe imperio alterius. Errauerim fortaſſe) corri
git dictū ne videat̄ iactātię crimē incurrere. Aliqd)alicui⁹ poteſtatis & honoris.ſunt q legāt aliquē. Tanq̄
eſſem)exēpli grā ac ſi fuiſſem Tribun⁹ cū vere fuerit:ſed hoc p̄textu verborū declinat arrogantiā. Aſſurgere
honorē p̄ſtare,aperire caput. Stare)pedib⁹ſtantē agere:ſic eñ dicebāt.quā cōſuetudinē etiā apud Græcos
fuiſſe oſtēdit Home.in Iliad. Clepſydra) vaſe quo defluēte guttatim aq̄,ſicut nūc puluere,horarum ſpatia [Clepſydra.]
deſignabant̄,vel etiā quęq; tpis momēta.Apulei⁹ lib.iij.ſui aſini,Rurſum p̄conis āplo boatu citat⁹accuſator,
qdā ſenior exurgit, & ad dicēdi ſpatiū vaſculo quodā ī vicē colli graciliter fiſtulato,ac ꝑ hoc guttari defluo,
infuſa aq̄,populū ſic adorat.Et tertio Epiſtolarū Seneca,Clepſydra nō extremū ſtillicidiū exhaurit,ſed qcqd
ante defluxit.Suidas ſcribit Clepſydrā eſſe vas anguſtiſſimo ore circa fundū,ad qđ ī iudicijs aq̄ plenū ꝓpoſi-
tū dicebāt oratores,ſicut īnuit Aeſchines ī Cteſiphōtē.quā cōſuetudinē imitati poſtea Ro.nam & M.Tullius
Aulū ad clepſydrā vocat. Accipit̄ interdū ꝓ inſtrumēto aſtronomico horas metiēte,& ꝓ iudicio gręcis au-
thorib⁹ hęc aſſerētibus. Pauſanias inſuꝑ in vertice Ithonię arcis Meſſenēſiū fontē clepſydrā oriri tradit.In-
ditū & meretrici cognomētū noīe pri⁹ Metichę , poſtq̄ ad clepſydrā cōcubuit tota aqua defluēte.Inde Eu-
boli poema Clepſydra appellatū.Athenæus author,Et apud Suidā ſuꝑ verbo clepſydra q̄dā ꝓuerbia expli-
cāt̄.Fuiſſe illā ꝓ horologio,& ad alios vſus ſequētes ſcriptores indicāt.Vegeti⁹ lib.iij.Quia īpoſſibile videba
tur ꝑ totā noctē vigilātes ſingulos in ſpeculis manere,ideo in quattuor partes ad cleſydrā ſunt diuiſæ vigi-
liæ.Cēſorinus,P.Cornelius Naſica Cēſor ex aqua fecit horariū: qđ & ipſum ex cōſuetudine noſcēdi a ſole
horas,ſolariū cœptū vocari.Vitruui⁹ teſtat̄ horologiorꝫ ex aq̄ cōparationē Cręſibiū primū explicuiſſe.Et li.vij.
Athenęus inqt,Hydraulicū inſtrumētū videt̄ eſſe Clepſydra:vñ ferūt Platonē paruā quandā inſtrumēti exco
gitationē excogitaſſe,dū nocturnū horologiū fingit ſimile hydraulico , referēs clepſydrā admodū capacē.
Satis cōſtat clepſydrā deduci ἀπὸ τȣ̃ κλέπτω καὶ τȣ̃ ὕδατος,id eſt a ſubducēdo aquam. Interfari)loquētē in-
terrūpere,impedire,obſtrepi. Cōuicia)ab aduerſarijs iurgia:qualia noſtri tpis in foro ſtrepūt. Inulta)cōui-
tia impunita. Inertē)nimiū patientē,qui nō exerceret ſuā poteſtatē. Vlciſceret̄) detrudēdo conuiciantem [Iners.]
in carcerē,vel ab aduocatione repellēdo. Inſolentē)arrogantē. Aeſtus) ſollicitudo,mētis agitatio. Ante [Aeſtus.]
oculos)corā. Appellaſſet) ꝓuocaſſet,auxiliū me oraſſet.Appellādi ius q̄ ſit frequēs,q̄q; neceſſarium,q ne- [Appellare.]
ſciat,nemo eſt:quippe ꝗ iniquitatē iudicantiū vel imperitiā corrigat.lege Iuriſconſultū.ff.xlix.titulo de Ap- [Appellatio]
pellationibus.Eſt autem authore Aſconio appellatio minoris ad potiores prouocatio.Significat etiā appel-
lare blāda oratione alterius pudicitiā attētare ſecūdū Vlpianū, Cui adeſſem)ꝓ quo agerē,cui⁹ cauſā tuerer.

ille,quem contra intercederẽ,auxiliũ ferrẽ,an quieſcerẽ,ſileremq;, & quaſi eiurato magiſtratu priuatũ ipſe me facerẽ. His rationibus motus, malui me tribunũ oĩbus exhibere, q̃ paucis aduocatũ.Sed tu, (iterum dicã) plurimũ intereſt, quid eſſe tribunatum putes:quam perſonam tibi imponas, quę ſapienti viro ita aptanda eſt,vt perferatur. Vale.

Intercedere Ille.)Aduerſarius appellaſſet. Intercederẽ)occurrerẽ,obſtarẽ.Intercedere eſt ꝓhibere, cuius extremũ ius erat apud Tribunos pl. Auxiliũ ferrẽ)perinde acſi diceret,vtri eorũ opẽ tuliſſem , aduocati partes exceſſiſſem:ſi ſiluiſſem,videbar me Tribunatu priuare. Eiurare. Eiurato)depoſito,abrogato.M.T.in Philippicis,Sic me iniqui eiurabãt,de me querebãtur.Valerius,Ignominioſa Conſulũ eiuratione.Eiurare,Põpeio referẽte,ſignificat id quod deſideratᷓ nõ poſſe ꝓ̄ſtare.Quare Secũdus dixit eiuratũ Tribunatũ,vt qui in eo deductus eſſet,nõ poſſe ꝓ̄ſtare honeſte quod iure debuiſſet. Priuatũ)ſine poteſtate. Oĩbus)po.Ro.exercẽdo ius tribunitium & opẽ dãdo preſſis. Paucis)ad vſum paucorũ aduocare. Perſona. Perſonã tibi imponas) qualitatẽ & mores dignitati tuæ cõpetentes. Sic M.T.pro Sylla, Deniq; inquit,iſtã perſonã vehementẽ & acrẽ quã mihi tũc tẽpus,& reſp. ĩpoſuit,iã volũtas & natura detraxit.Idẽ ĩ Philippicis, Vt meminiſſẽ quã ꝓ̄ſonã ĩpoſitã a vobis ſuſtinerẽ.Et Ouidiꝰ, Cũ tibi cõtigat formã Iunonis adire Fac ſcis ꝓ̄ſonę quã tueare memor.In q̃ ſignificatiõe ipẽ alibi,& Fabius vſurpãt. Neq; ignoro accipi interdũ perſonã ꝓ ſcenico habitu vel hiſtrione,a ꝓ̄ſonãdo dictã:& ꝓ corpore, vt ſæpius apud Iuriſcõſultos,& interdũ ciceronẽ:& quale illud Traiani in epl'is,Quid in ꝓ̄ſona ſtatuẽdũ ſit. Perferatur)ad finẽ vſq; Tribunatꝰ.In multis exẽplaribꝰ legi ꝓ̄ferat.i.ꝓponat,& oſtẽtet,ꝓbet,nullo ꝓ̄textu deformet.

C. PLIN. BEBIO HISPANO SVO S.

TRanquillus cõtubernalis meus vult emere agellũ,quẽ venditare amicus tuus dicitur. Rogo cures,quãti ęquũ eſt,emat. Ita enim delectabit emiſſe. Nã mala emptio ſemper ingrata eſt,eo maxime,ꝙ exprobrare ſtultitiã domino videtur . In hoc autẽ agello (ſi modo arriſerit preciũ) Tranquilli mei ſtomachũ multa ſolicitãt,vicinitas vrbis, opportunitas vię, mediocritas villæ, modus ruris,q aduocet magis,q̃ diſtringat. Scholaſticis porro †ſtudioſis,vt hic eſt,ſufficit abũde tantũ ſoli,vt releuare caput,reficere oculos, reptare per limitem, vnamq; ſemitã terere, omneſq; viticulas ſuas noſſe , & numerare arbuſculas poſſint. Hęc tibi expoſui,quo magis ſcires, quãtũ ille eſſet mihi,ego tibi debiturus,ſi prędiolũ iſtud,quod commendatur his dotibus,tam ſalubriter emerit,vt pœnitentię locum non relinquat. Vale.

Argumẽtũ. TRanquillus)Hiſpanũ rogat vt pro Trãquillo ſuo agellũ iuſto ꝓ̄cio cõparet, ne ſit pœnitẽtię locus. ¶Bebius Macer Hiſpanus poſtmodũ Cõſul deſignatꝰ ſub Adriano Præfectus vrbis fuit.In qbuſdã exẽplaribꝰ ſcriptũ eſt Vipſano.nam Vipſanũ Meſſalã legimꝰ Tribunũ legionis, cui pręerat Aponiꝰ Saturninus,virũ egregiũ,& q ſolus ad id bellũ artes bonas attuliſſet : alioquin ſub Veſpaſiano pietatis eloquẽtięq; famam adeptus nondũ etate Senatoria pro fratre Aquilio Imperatorẽ auſus deprecari.cuius lauretũ Martialis carminibus memorat.

Bebius Macer Hiſpanꝰ ſeu Vipſanus.

†dominis

Venditare. Vẽditare)cupere vendere & quærere prętinatorem,exponere venui. Mala)pluris. Domino) emptori.Stultitiam)ignorantiam qui pluris emiſſet quod minoris eſſet. Arriſerit)placuerit,honeſtum fuerit. Stomachum)appetentiam. Solicitant)inſtigant,augent. Vicinitas vrbis)cenſet Columella in propinquo agrum mercari,quo frequenter dominus veniat: & frequentius, q̃ ſit venturus denunciet. ſub hoc enim metu cũ familia villicus erit in officio. Opportunitas viæ)Multũ confert agris iter cõmodũ: primum quod eſt maximũ,ipſa pręſentia domini qui libẽtius cõmeaturus ſit ſi vexationẽ viæ non reformidet.deinde ad vehenda & exportãda vtenſilia,quę res frugibꝰ cõditis auget preciũ & minuit impẽſas rerũ inuectarũ: qa minoris apportentᷓ eo ꝙ facili niſu perueniatᷓ.nec nõ nihil eſſe etiã paruo vehi,ſi cõductis iumẽtis iter facias:ſeruos quoq; q ſecuturi patrẽ familię ſint,nõ ægre iter pedibus ingredi. Mediocritas villę)ędificij in agro,ne.ſ.villa ſit adeo ampla vti inde ſecũdũ Catonis ꝓ̄ceptũ exire neq̃as. Modus ruris)mediocritas agri.huc ꝑtinet illa ꝓ̄clari poetæ ſentẽtia,Laudato ingẽtia rura:Exiguũ colito. qd vir eruditiſſimus traditũ vetus ꝓ̄ceptũ numeris ſignauit:ne maiorẽ quã ratio calculorũ patiatᷓ emere agrũ velimus:qppe acutiſſimã gentẽ Pœnos dixiſſe cõuenit,imbecilliorem agrũ q̃ agricolã eſſe debere.Modus aũt erit,vnicuiq;,volũtas facultaſq;:neq; eĩ ſatis eſt poſſidere velle,ſi colere nõ poſſis. Aduocare Aduocet)delectet,alliciat,cõſoletur,a curis vrbanis remoueat. Aduocamẽtum. Aduocamẽtũ autẽ cõſolatio. Diſtringat)occupet. Scholaſticꝰ. Scholaſticis)q adhuc inſtituũtur,& ĩ ſchola verſantᷓ:an ꝙ in declamãdo ſe exercebat Trãquillꝰ.Fuit ĩ alia lectiõe dominis.ſ.ruris.& ſine parẽtibꝰ. Porro. Porro)ſane ꝓ̄cipue. Releuare)recreare. Caput)ſtudijs feſſum. Reficere)reſtaurare.In ſecũda lectiõe refigere fuit,hoc eſt alio diuertere. Reptare. Reptare)lẽte & quaſi teſtudinis paſſu ire,vt cõſueuere q ſpatiantur.Sic Horatius,An tacitũ ſyluas interreptare ſalubres. Limites duo. Per limitẽ)Limites ĩ agris duo maximi ſunt,cardo & decumanus.limes decumanus eſt, q agrũ ab exortu æquinoctiali ad occaſum ęquinoctialẽ ſecat. Cardo. Cardo aũt a meridie ad ſeptẽtrionẽ. reliqui limites anguſtiores ſunt,diſtãtq; inter ſe paribus interuallis. Semita. Semita eſt arcta,& q̃ſi dimidia via. Arbuſculas) Columella de oliuis paruis loquẽs,arbuſculas dixit. Dotibꝰ)donis,cõmodis. Salubriter. Salubriter)iuſto precio. Vt non relinquat locum pœnitentię)vt ſemper emptio placeat:nam is nõ relinquit locum pœnitẽtię,quem nullius rei pœnitet.